



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



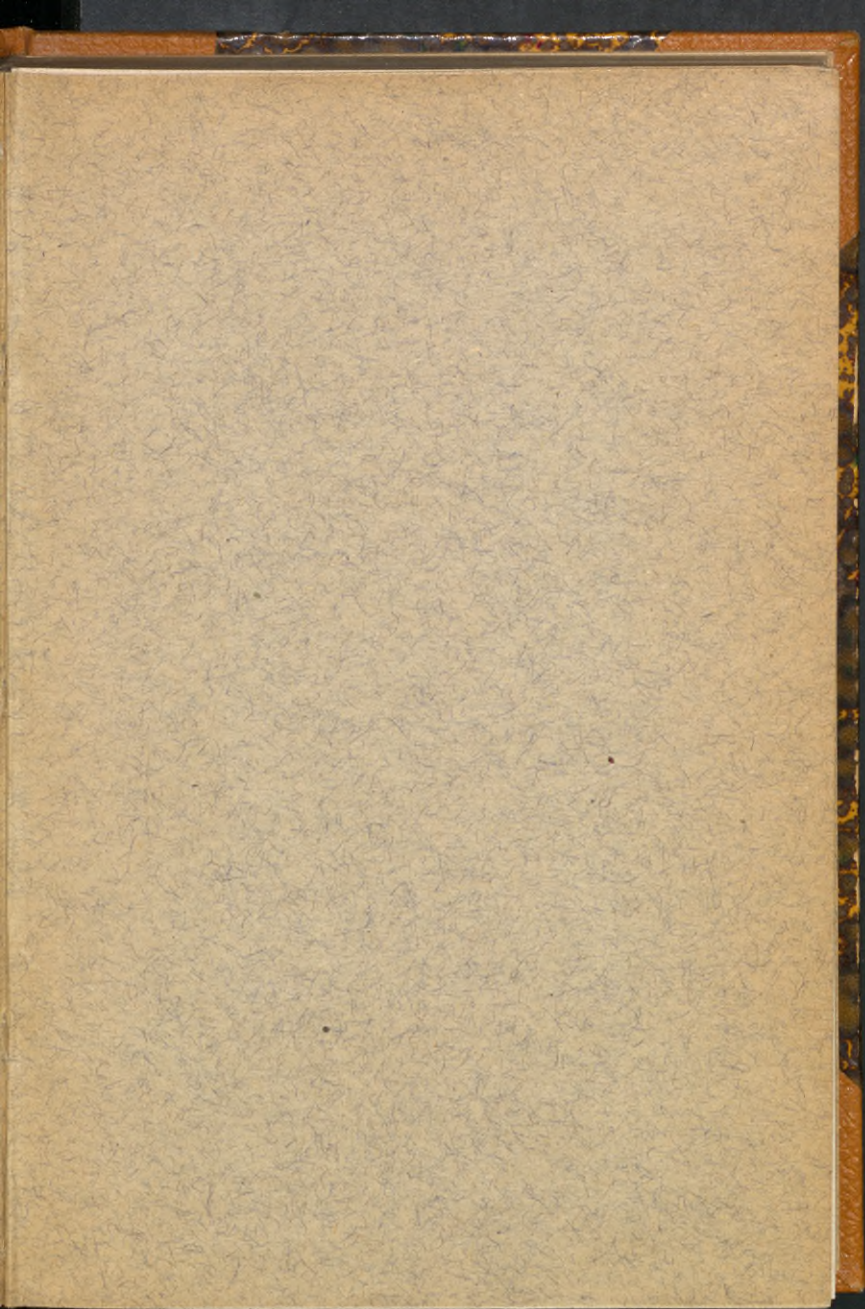
UPPSALA
UNIVERSITET

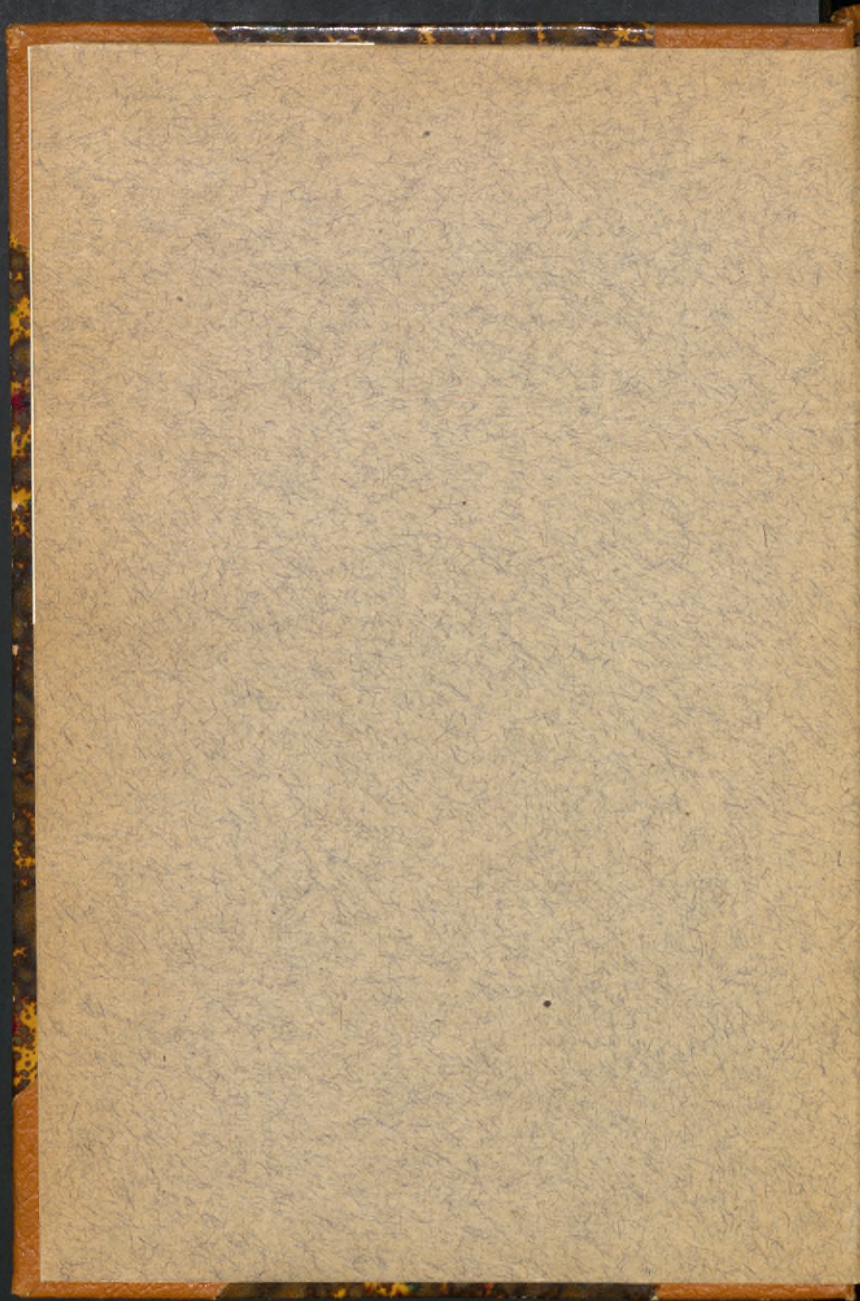




Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Dram.





VÅR!

SKÅDESPEL

I TVÅ AFDELNINGAR

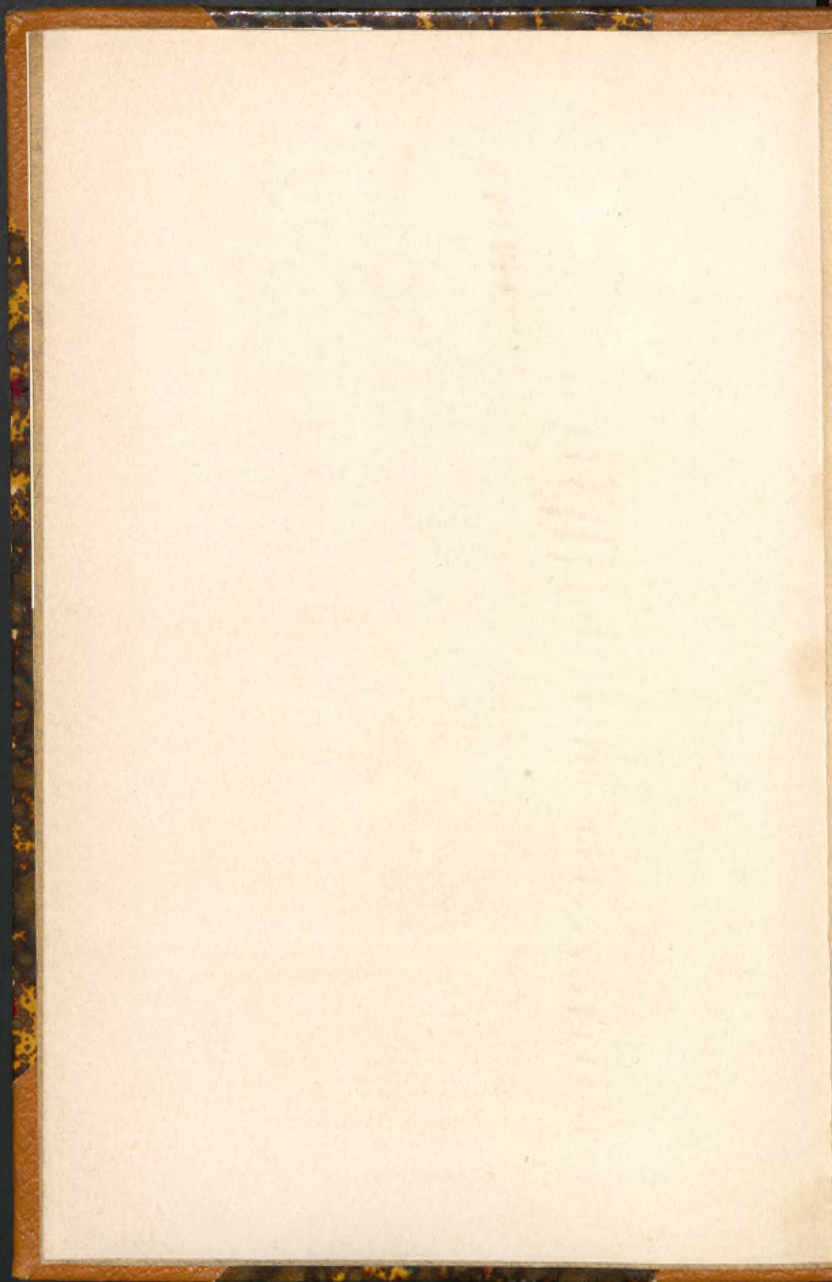
AF

ALFHILD AGRELL



STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

Pris 2: 25.



VÅR!

SKÅDESPEL I TVÅ AFDELNINGAR

AF

ALFHILD AGRELL



STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG



STOCKHOLM, GERANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1880.

PERSONER I FÖRSTA AFDELNINGEN:

REVISOR RICHERTS.
HANS HUSTRU.
ELENA, deras dotter.
IVAR VIDE, medicine kandidat.
PASTOR HOLM.
PASTORSKAN HOLM.
DOKTOR GUSTAF, deras son.
LISA, deras dotter.
ERIK STRÖM, guldsmedsgesäll.
JOHANNES, ung student.
ENKEFRU FANNY HELLNER.
MARTA, } två inackorderingar.
AMANDA, }
KRISTIN, tjänarinna.

Första och tredje akten i Stockholm. Den andra i
Björkby prästgård.



PERSONER I ANDRA AFDELNINGEN:

ELENA.

ERIK.

IVAR.

FARBROR.

FANNY.

FRU STRÖM.

FRU BERGQVIST.

HENNES NÅD AF EKE.

ARTISTEN, hennes son.

GRETA, hennes dotter.

KAPTEN HOLT.

FABRIKÖR KULL.

FRU KULL.

LÖJTNANT SABELSPETS.

EN ORDENSPRYDD HERRE.

EN SCHACKSPELARE.

FÖRSTE BALKAVALJEREN.

ANDRE BALKAVALJEREN.

SOFI, }
HEDDA, } tjänarinnor.

JANNE, dräng.

Kafégäster. Balgäster.

Händelsen tilldrager sig i en af Norrlands större städer.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Första Akten.

Ett hemtrefligt, gammalmodigt hvardagsrum hos revisor Richerts. Tre utgångar. Genom dörren till vänster ser man ett anspråkslöst skrifrum. Till höger en modärn chäslong med mjuka kuddar. Ungefär midt i rummet en gungstol med ryggen vänd mot ljuset, och framför den ett litet bord, på hvilket ligga tidningar, en stoppad pipa, med flera småsaker, afsedda för en herres trefnad.

Elena sitter i en hög, gammaldags länstol vid fönstret till vänster, sysselsatt med att ändra en kokett vårhatt. Till höger om sig har hon ett litet sybord, öfverlastadt med band, spetsar m. m.

FRU RICHERTS *med hastiga, litet nervösa steg från höger.*

Äntligen kan man då få sätta sig ett ögonblick! Det är förfärligt med det tjänstfolket! Bara man vänder ryggen till, så passa de på. Har nu inte Kristin igen . . .

ELENA *hastigt afbrytande.*

Tror inte mamma, att hatten blir trefligare, om jag flyttar upp plymerna lite?

FRU RICHERTS.

Dina plymer ä naturligtvis viktigare än allt annat.

ELENA *sätter på sig hatten och nickar.*

Titta nu, ska mamma få se!

FRU RICHERTS.

Joo, åja bevars. Men när man tänker på alla fattiga barn, som . . .

ELENA.

Nej, kära mamma, tänk inte på dem, nu! De kan i alla fall inte begagna skära hattar, och jag inte gå barhufvad.

FRU RICHERTS.

Du har naturligtvis svar för allting. Men det går an, att *jag* känner mina pligter bättre än du dina. *Tar fram diverse gröfre, under sömnad varande barnkläder.*

ELENA.

Vill inte mamma sitta här på sin plats?

FRU RICHERTS.

Nej, tack. Jag kan sitta hvar som hälst. Med mig är det inte så noga. Bara jag slipper den där otäcka chäslongen, som du släpat in, så . . . *Börjar att sy.* Nå, du, var det roligt på balen i natt?

ELENA.

Förtjusande roligt!

FRU RICHERTS.

Fick du dansa? Hvad skrattar du åt?

ELENA.

Om *jag* fick dansa? Det frågar mamma alltid. Jag höll hof. Jag tycker om att hålla hof.

FRU RICHERTS.

Var Lindensköld där?

ELENA.

Ja, det var han.

FRU RICHERTS.

Bjöd han upp dig?

ELENA.

Ja, till första fransäsen och till kotiljongen.

FRU RICHERTS.

Jag tycker *särdeles* bra om honom.

ELENA *lägger hufvudet på sned och kikar på hatten.*

Men *hvarför* gör mamma det?

FRU RICHERTS *retligt.*

Det behöfs inte något 'hvarför'. Endera tycker man om en människa, eller tycker man inte om en människa. För öfrigt är han stadgad, mycket rik, har en aktad samhällsställning och . . .

ELENA.

Och är tråkig! Åh, hvad han är tråkig! *Blåser ut kinderna, rullar tunnarna om hvarandra och härmar med snörflande röst:* »Fröken Elena ska akta sig för drag, phu; drag är farligt, phu, phu; låt mig stå för och bli en sköld för fröken Elenas lif. Phu, phu, phu!» Jo, den är dråplig! *Skrattar.*

FRU RICHERTS *uppblossande.*

Sådan är du alltid. Bara göra narr och spektakel af allting. Ingen människa bryr sig om hvad jag tycker, men det gör detsamma; jag är inte bättre van. Du gör naturligtvis som du själf vill; det gör du alltid; det är det enda, som din far lärt dig. Han skulle handleda dig själf, gud bevars, när mina små kära gossar dog. Han röfvade dig ifrån mig; själfva din säng flyttade han in till sig. Jag dög till ingenting — jag duger aldrig till någonting — jag önskar jag vore död — det vore nog den enda glädje jag kunde göra er! *Gråter.*

ELENA.

Vill inte mamma ha lite vatten? *Ger henne vatten.* Lindensköld ska få skjutsa för mig om lördag på slädpartiet. Så vida inte mars-snöen gått bort till dess.

FRU RICHERTS *upplivad.*

Nej, hvad säger du! När blef det afgjort?

ELENA *återtager sitt arbete.*

Nu, eller så godt som nu.

FRU RICHERTS.

Nå, det gläder mig, gläder mig verkligt.

ELENA *sorglöst.*

Ett slädparti är inte *alltid* detsamma som en förlofning.

FRU RICHERTS.

Hör du — — om han friar?

ELENA *öfverlagdt.*

Det vore obehagligt!

FRU RICHERTS.

Obehagligt?

ELENA.

Ja, det fins inte något värre än frieri på släddon. Man *kan* ju inte ens komma undan, om man också vill. Ja, jag antar, att mamma själf vet, hur det käns.

FRU RICHERTS *smickrad.*

Åh ja, det fans nog många, som va kära i mig.

ELENA *försigtigt.*

Hör nu mamma, om jag skulle ta Ivar i stället?

FRU RICHERTS.

Ivar! Då kan du lika gärna gå ogift.

ELENA.

Ja, men han är ju också rik, har, eller åtminstone får en aktad samhällsställning, och . . .

FRU RICHERTS.

Jag kan inte med honom. Jag har sett honom slå sin hund med en käpp . . .

ELENA.

Men . . .

FRU RICHERTS.

Tro du mig: den man, som slår sin hund, begär

inte bättre än att få slå sin hustru. Nej, tala inte om Ivar!

ELENA *saktmodigt.*

Nu är mamma alt lite oresonlig.

FRU RICHERTS.

Naturligtvis är jag oresonlig. Jag har alla möjliga fel, men det vet jag förut, så det behöfver du inte säga mig. För öfrigt har jag mina aningar. Jag känner på mig, att Ivar för olycka med sig. Tro mig, han är ingen god människa.

ELENA *rycker lätt på axlarna. Efter en kort paus.*

Hör nu mamma, hvad behöfs det egentligen, för att man ska gifta sig?

FRU RICHERTS.

Jo, det behöfs, att man hyser aktning för sin man och att han ordentligt kan försörja en hustru.

ELENA.

Nå, men kärleken då?

FRU RICHERTS.

Nej, den behöfs inte. Män tål inte vid att man tycker om dem. Ingen enda af dem. Kärlek är för män som sötsaker för barn. När de fått sitt lystmäte, äcklar resten dem.

ELENA.

Jag antar, att mamma var kär i pappa innan...

FRU RICHERTS.

Nå, om jag var tokig, så är det väl ingen orsak för dig att bli det, skulle jag tro. *Jag!* Jag hade kunnat kyssa stoftet under hans fötter; jag kunde inte lefva, utan att se honom; jag spionerade på hvarje hans steg, jag . . . Men det där hör inte hit. Ta du Lindensköld, det är mitt råd. Du tycker alldeles lagom om honom, för att bli lycklig. *Med en skälfning på rösten.* Och för att göra lycklig. Om pappa dör . . .

ELENA.

Far är stark som en jätte.

FRU RICHERTS.

Jättar dör också — så ha vi bara vår lilla pension att lefva af. Huset är in-tecknad, det vet du mycket väl. Moster Beate hade gärna kunnat ge oss lite af sina pängar med.

ELENA.

Att oroa mig för den dag, som jag inte sett, kan då inte falla mig in.

FRU RICHERTS.

Men det faller mig in. Vet du, hur gammal du är?

ELENA *skrattande.*

Det antar jag. Tjugotre år och två månader.

FRU RICHERTS.

Från tjugotre till tjugofem är det inte långt, och så blir du gammal flicka, innan du vet ordet af.

ELENA.

Nej, se gammal flicka blir jag då inte. De se ut att ha så tråkigt. Men jag vill ändå hålla af min man *mest* af alla. Se så där, ja! *Lägger hatten i en hattask.*

FRU RICHERTS.

Sanna mina ord, den dag ska komma, när du... *Ser ut genom fönstret.* Men hvem är det, som kommer där! Vaktmästaren från rådstu'n! Hvad har hänt? Richerts är sjuk, kanske död! Fråga, fråga!

ELENA *lägt och energiskt.*

Nu *måste* mamma lugna sig.

KRISTIN *från höger.*

Vaktmästaren skulle hämta en pappersrulle, som ligger på revisorns skrifbord.

ELENA *lämnar Kristin rullen. I sin vanliga ton.*

Där ser ju mamma.

FRU RICHERTS.

Tala om dig, som hvarken har hjärta eller närver. Om du bara visste, hur det känns här inne. *Lägger handen på bröstet.* Det är som om här vore en hvirvel, som ständigt suger åt sig och aldrig får nog.

ELENA *tar fram ett par kängor ur en garderob och sparkar tofflorna af sig.*

Hör nu mamma, skulle inte vi händelsevis ha några droppar zigenarblod i ådrorna? Det är ett hetsigt folk, och utseendet ha vi för oss.

FRU RICHERTS.

Hetsig? Är du hetsig, du?

ELENA.

Något rötägg kan det ju bli i kullen.

FRU RICHERTS.

Prata inga dumheter! Mina föräldrar var ett hederligt, kristet folk, fast jag måste ta plats hos andra om det är *det* du vill förebrå mig.

ELENA.

I dag måste Kristin ha varit värre än vanligt.
Slänger tofflorna in i garderoben.

FRU RICHERTS.

Hur många gånger har jag sagt dig, att du inte får ha skodonen här nere, utan uppe på ditt rum.

ELENA.

Ja, men det är mycket bekvämare att ha dem här.

FRU RICHERTS.

Bekvämt och bekvämt! *Jag* har aldrig fått vara bekväm.

ELENA.

Det var tråkigt för lilla mamma, det. Det hör till lifvets allra största behag. *Kastar öfver sig en kappa.*

FRU RICHERTS.

Hvart tänker du ta vägen?

ELENA.

Jag tänkte gå ett slag framåt platån till. Här på Söder, är det då härligt med det, att man får sjöluft, bara man sticker näsan utom dörren.

FRU RICHERTS.

Det får du alt dröja med. Fru Lund är sjuk. Jag ska gå in till henne med lite soppa, och gå vi ifrån dörrarna båda två, så kommer naturligtvis Kristin att släppa in sin så kallade fästman igen. Han stryker kring knutarna alt jämt. *Tar en spilkum ur kakelung-nischen.* Jag kommer strax igen. *Pekar på sybordet.* Det där ser ordentligt ut! *Går till höger.*

ELENA *kastar sysakerna huller om buller i sykorgen, tar en bok, kryper upp i soffan och börjar att läsa.*

PASTOR HOLM *i ytterrock, kommer hastigt ifrån fonden.*

Ä far och mor hemma? God dag, skulle jag väl säga, fast det egentligen blir ett adjö. Jag har hästen utanför, och tåget går om en timme. Hvar har jag farmors glasögon? *Slår på alla fickor.* Aj, aj, aj, jag hade ju rakt kunnat sätta mig på dem! *Flyttar glasögonen från bakfickan till bröstfickan.* Ä far och mor hemma?

ELENA.

Nej, far har inte kommit från rådstu'n ännu, men mamma kommer strax.

PASTOR HOLM.

Jag känner fruntimmernas 'strax', jag! Då är det så godt, att jag ger mig i väg genast.

ELENA lämnar honom en stoppad pipa.

Var så god!

PASTOR HOLM.

Hva? Tror Elena, att jag är ett dibarn, och den där en napp, som ska tysta mun på mig?

ELENA högtidligt.

Det är en fredspipa. Om nu farbror sätter sig och röker ut den i lugn, så är mamma hemma, innan farbror dragit sista blosset.

PASTOR HOLM.

Frästelsen är stor. Jag har inte fått mig en rök se'n i morse. Men då måste jag ta af mig ytterrocken. Gör så, sätter sig sedan i gungstolen och röker med oändlig njutning. Så stor Elena blifvit.

ELENA skämtande.

Ja, sådant händer. Jag var visst inte mer än ett år eller två, när farbror såg mig sist. Nå, var farbror på teatern i går?

PASTOR HOLM.

Ja, på operan och hörde Mefistofeles. Det var en storståtlig musik. Så gammal karl och präst jag än är, så lipade jag som en takrädda af idel förtjusning. Mins Elena duetten i fångelset? Gnolar ett par takter. Sannerligen var inte vår herre med den mannen, när han skref de takterna.

ELENA patetiskt.

En spiritist skulle ha sagt, att någon af musikens mäktigaste andar här lånat honom sin inspiration.

PASTOR HOLM.

Spiritist! Elena hör väl inte till de galningarna, håller?

ELENA.

Jag hör inte till några, farbror.

PASTOR HOLM.

Elena nöjer sig med vår sunda och enkla religion. Det är rätt.

ELENA.

Det är med religionen som med lyckans galoscher. Den skänker glädje endast åt innehafvaren. Men låt oss inte tala teologi, farbror, det är så tråkigt!

PASTOR HOLM.

Men pappa är ju enkelt och sant religiös?

ELENA.

Ja, det är han, men det har inte hjälpt ändå. Det har varit omöjligt att bibringa mig ens det enklaste begrepp. Als inte därför, att jag inte velat förstå, utan helt enkelt därför, att jag inte kunnat.

PASTOR HOLM *hostar förläget.*

Hör nu, barn, känner du håller aldrig behof af att be?

ELENA.

Jag tycker det är hederligare att hjälpa sig själf.

PASTOR HOLM.

Hederligare?

ELENA.

Ja. Och det har jag tyckt, sedan jag var så här stor. *Mäter till med handen.* Och det tycker jag än i dag.

PASTOR HOLM.

Hvad skulle följden bli, om sådana irrlärer utsläptes?

ELENA *skrattande.*

Det vet jag inte, farbror. Jag tänker aldrig i stort. Jag tänker för öfrigt mycket sällan, jag bara tycker. Kanske är det därför, som jag är så oregerlig, som mamma uttrycker sig. Hvad man tänker, det kan man ha lärt sig, men hvad man tycker, det sitter i blodet. — Nu 'tycker' jag också, att farbror ska tända pipan, för den har slocknat.

PASTOR HOLM.

Ja, minsann har den inte! Nå, när kommer *Elena och hälsar på i prästgården? Där fins ungdom i parti och minut, både egen och andras.

ELENA.

Får ett sådant här svart får komma?

PASTOR HOLM.

Ja. Och jag ska inte ens försöka att tvätta dig hvit. Det som ska böjas, blir nog böjdt ändå, det är min erfarenhet. Men kommer nu inte mor snart, så . . .

ELENA.

Jag ska springa efter henne. Hon är alldeles i granskapet. *Lämnar pastorn en tidning.* Den är för dagen. Rym nu bara inte.

PASTOR HOLM.

Nej, det är jag för väl bunden till. Elena tycks vara hemmastadd i konsten — att binda folk, menar jag.

ELENA.

Ja, jag tycker om att människor ha det så treffligt som möjligt. Ännar gå, möter Ivar Vide i fonddörren. Nej, se på den! Läger hufvudet på sned och säger med spelad mattighet: 'da!

IVAR ifrigt.

Är du sjuk?

ELENA skrattande.

Sjuk, jag? Jag, som aldrig i mitt lif varit sjuk. Vänta! Jag kommer strax! Går i fonden.

PASTOR HOLM.

Nej, se unga doktorn!

IVAR.

Inte doktor ännu, men som snart hoppas bli.

PASTOR HOLM.

Se inte på pipan. Det är inte en pipa, utan en napp. Är jag igenkänd?

IVAR.

Naturligtvis. Vi träffades ju här i förrgår.

PASTOR HOLM.

Ja, men då som nu såg ni mig i en sky. Jag är en ohjälplig tobaksförbrukare. Nå ja, Richerts är inte

så klen, han håller, men så smakar också en pipa aldrig så god som i sällskap med en gammal studiekamrat.

IVAR *sätter sig.*

Ja, herrarna ä ju gamla bekanta.

PASTOR HOLM.

Det tror jag, det! Fast vi inte ha sett hvarandra på öfver tjugo år. Jag har dragit mig fram som svältadjunkt i Östergötland, och han har inte haft det stort bättre här, har jag hört ryktesvis.

IVAR *intresserad.*

Värkligen! Det ha vi inte hört något om, hvarken nu eller förut.

PASTOR HOLM.

Såå inte? Men ni ä ju slägt?

IVAR.

Ja, min mor och han ä halvesyskon.

PASTOR HOLM.

Nå, Richerts har en stark och inåtvänd karaktär. Han bär nog i tysthet, hvad han har att bära. För öfrigt så är det ju öfver nu. Jag är en relativt välmående Sörmlandskaplan, och han troligtvis oberoende genom sitt arf. Men...

IVAR.

Men hvad?

PASTOR HOLM.

Åh, man hade stora förhoppningar om honom i Upsala. Det troddes allmänt, att han skulle stiga mycket högt. Men så kom kärleken. Ja, den kärleken! Mig kastade den in på den prästerliga banan — jag skulle bli sångare, hade jag inbillat mig — han bröt af sin helt tvärt och tog en skräp-plats, för att kunna gifta sig genast. Nu blir han väl aldrig något annat än revisor i all sin tid, tänker jag.

IVAR.

Liknade tant Elena, så undrar jag alls inte på . . .

PASTOR HOLM.

Modern var ändå vackrare.

IVAR.

Det är inte möjligt!

PASTOR HOLM *skrattande*.

Jaså, står det så till! Eljest är det ett faktum, att mödrarna alltid ä vackrare i gamla mäns ögon eller minne. Hon var rent af bländande. Han såg henne hos ett par gamla släktingar, där hon var sällskapsdam. Phu! så var det gjordt, och så bröllop tre månader därefter. Jag mins henne på bröllopet. Idel glöd och passion. Hon såg ut som en kreolska. Också har jag aldrig sett en man så förälskad. Han var värre än jag, och det ville inte säga så lite. *Skrattar* Några år senare såg jag Richerts här i Stockholm, men då tyckte jag — — —

IVAR.

Hvad då?

PASTOR HOLM.

Åh, det var nog bara inbillning. Man kan se trött ut af för mycket arbete också.

IVAR.

Morbror är den bästa människa och den ömmaste och tålmodigaste make jag känner.

PASTOR HOLM.

Tålmodigaste? Jaså, jaså! Nå ja, alla kan ju inte likna min Mari. Doktorn skulle ha sett henne, när vi knappt hade bröd för dagen. Elena tycks vara en präktig flicka, fast tämligen själfständig?

IVAR.

Det är en bland de minst tvingade naturer jag känner. Morbror har låtit henne växa upp i nästan oinskränkt frihet.

PASTOR HOLM.

Ett farligt experiment.

IVAR.

Inte med henne. Det är en natur, för hvilken hvarje tvång skulle ha blifvit våld. Dessutom är hon mer omedvetet rädd om sig än någon ann skulle ha kunnat vara . . .

PASTOR HOLM *ser på klockan.*

Nej, hvad ser jag! Jag måste i väg genast! Det vore fint, om jag inte hann med tåget!

IVAR.

Ska pastorn redan resa?

PASTOR HOLM.

Tre hela dar från mor, barn och församlingsbor, är det 'redan', det? Det skulle alls inte förundra mig, om de låg döda allesammans af idel saknad, när jag kom hem. Jag måtte väl inte ha glömt något? *Ser på en lista.* Jo, minsann har jag inte glömt Olles finsåg och mors, hva? *Stafvar.* Äp-pel-äppelskalare! Jo, nu kommer det att bli kolorum af! *Tar brådskande på rocken.*

IVAR *ser ut genom fönstret.*

Nu kommer tant och Elena!

PASTOR HOLM.

Då går jag dem till mötes, eljest blir jag bara hindrad. Adjö, adjö doktor! Kom och hälsa på oss i prästgården. Jag undrar, om det fins någon järnbod i närheten?

IVAR.

Det vet nog kusken.

PASTOR HOLM.

Visst ja, visst ja! Hälsa Richerts, den hedersmannen. Säg honom, att det riktigt har gjort mig godt att träffa honom. Paraplyn? Tack, tack. Adjö, adjö! Glöm inte att hälsa Richerts! Jag ska skrifva, säg honom det! *Går.* *Utansför fonden höres vidare afskedstagande.*

FRU RICHERTS *i detsamma hon träder in.*

Det bar i väg som en hvirfvelvind.

ELENA.

Hvirfvelvindar brukar i allmänhet vara trefligare att ha utom än inom dörren, men med honom är det tvärt om.

FRU RICHERTS.

Det är en mycket hygglig karl. Han var marskalk på vårt bröllop och . . . *Får se Ivar. Stelt.* Nej, se Ivar! Hvar är Ivars hund?

IVAR.

Han är instängd för odygd.

FRU RICHERTS.

Du hör, Elena! Jag går in i sängkammaren en stund och syr på maskin. Personer, som misshandlar djur, undviker jag gärna. *Tar sin sömnad och går till höger.*

ELENA *skrattande.*

Jo, du är en diplomat, du, Ivar!

IVAR.

Hvad har jag nu gjort igen?

ELENA.

Det ska du få veta sedan. Tala du med aktning om din hund, det råder jag dig till. Men hvad är det som förskaffar oss äran af herr kandidatens besök så här på olaga tid?

IVAR.

Är jag ovälkommen?

ELENA *halft lekfullt, halft allvarsamt.*

Jag vet inte — kanske. *Kryper upp i chäslongen.*

IVAR *sätter sig bredvid.*

Jag kom för att fråga, om jag får skjutsa för dig om lördag?

ELENA.

Det skulle du ha frågat i går. Nu är det för sent. Mamma har redan fått mitt löfte.

IVAR.

Tant!

ELENA.

Ja, för *sin* kandidat — Lindensköld.

IVAR *häftigt.*

Hur kunde du ge ett sådant löfte!

ELENA.

Krigsomkostnader! Jag skämtade lite för oförsigtigt, och så...

IVAR.

Och så?

ELENA.

Och så tror jag nästan, att jag hellre vill åka med honom, än med dig.

IVAR *springer upp.*

Elena!

ELENA *klagande.*

Se så, bli nu inte tragisk igen! Det måtte vara förfärligt att ha en spanior till stamfar — ja, han var ju spanior? — om man ska bli så eldfängd som du.

IVAR.

Eldfängd? Må vara. Jag *vill* inte, att du åker med honom.

ELENA *reser sig upp häpen.*

Hä?

IVAR *ångerfull.*

Förlåt mig!

ELENA *sjunker tillbaka.*

Ja, det kan behövas.

IVAR.

Vi ä ju ändå förlofvade.

ELENA *hjärtligt.*

Ja, det ä vi. *Räcker honom handen, som han lätt trycker.*
Det var hyggligt af dig, att du friade, Ivar.

IVAR.

Hyggligt . . .

ELENA.

Ja, det afgjorde saken på ett så angenämt vis. Jag tycker, att alla människor borde se på mig, att jag är en åtta dagars gammal fästmö, men det gör de inte. *Ivar kysser varmt hennes hand. Elena rycker den litet otåligt tillbaka.* Herr kandidaten tycks glömma, att *all* skulle få

vara vid det gamla, till dess du tagit din examen, och jag hunnit att förbereda mamma.

IVAR.

Jag antar, att jag har kysst din hand förut. —
Hvarför vill du inte åka med mig?

ELENA.

Det kan jag bokstafigen inte säga dig, för det vet jag inte själf. Kanske därför, att man kan få för mycket äfven af det goda. För öfrigt så kan det vara rätt muntert att få ge bort en korg.

IVAR *bittert*.

Jag antar, att du har öfning.

ELENA.

Inte så särdeles stor. Jag begriper inte hur det är med mina tillbedjare. De 'starta' så förträffligt, men hur det är, så blir det bara goda kamrater af de allra flesta.

IVAR.

Det var någon på balen i går som sa, att du skummade som champagne, men smakade som friskt, rent källvatten.

ELENA *skrattande*.

Och källvatten värkar afkylande, menar du?

IVAR.

Ja, på somliga naturer. — Jag önskar nästan, att jag hörde till dem.

ELENA.

Tackar!

IVAR.

Jag fruktar — —

ELENA.

Hvad då?

IVAR.

Jo, att mitt 'spanska blod' kom mig att begå en stor orätt mot både dig och mig, den stund det narade mig att tillstå hur kär du var mig. Jag borde ha väntat.

ELENA.

På hvad?

IVAR.

På dig.

ELENA.

Nu är Ivar dum! Tror du kanske, att *jag* någonsin friat till dig?

IVAR.

Det var inte *det* jag menade, men . . .

ELENA.

Ä vi nu där igen! Hvad begär du då egentligen? Jag kan ju inte hålla af dig mer, när jag håller af dig *mest*, inte allenast af dem jag känner, utan också af dem som jag har känt.

IVAR *liftigt*.

Har du värligen aldrig erfarit någon varmare känsla, än den, du hyser för mig?

ELENA.

Hur många gånger har du gjort den frågan, mån tro?

IVAR *upplarnande*.

Kanske, att du inte har mer att ge!

ELENA.

Det har jag naturligtvis inte. När man är tjugotre år, har varit ute så pass mycket som jag, har haft så pass många tillfällen att 'känna', då är man allt sådan som man blir. För öfrigt begriper jag inte hvad du menar med ditt 'mer'. Alla symptom ä riktiga.

IVAR.

Räkna upp dem.

ELENA.

Jag blir glad, när du kommer.

IVAR.

Utmärkt!

ELENA.

Ledsen, när du går.

IVAR.

Förträffligt!

ELENA.

Dessutom dansar jag hälst med dig, talar hälst med dig. Ja, det vill säga, det där har egentligen varit.

IVAR.

Varit?

ELENA.

Ja, hur det nu är, det talar jag inte om.

IVAR *springer upp.*

Du gör mig tokig, Elena!

ELENA *räcker honom en liten chinesisisk solfjäder, som hänger på soffkarmen lätt till hands.*

Var så god!

IVAR *lidelsefullt.*

Om du bara förstod, hur mycket jag håller af dig! Det är rent af förödmjukande, att så helt ha gått upp i en annan människa, som jag har gjort med dig. *Går fram till bordet, ser på några böcker.*

ELENA *tittar på honom öfver soffkarmen.*

Är du sval nu? *Ivar står orörlig.* Äh, se så, Ivar!

IVAR.

Har du läst något i de här?

ELENA.

Ja, tillräckligt. De ä afskyvärdt tråkiga. — För öfrigt kan jag inte tänka mig någonting mera barockt

än att skriva ett helt system, för att bevisa, att vi ingenting vet. Det är ju det enda, vi vet förut.

IVAR.

Det roar dig således inte att sätta dig in i samhällsviktiga frågor?

ELENA.

Nej, du, inte en smul. Hvad skulle det tjäna till? Jag kan ju ändå inte hjälpa ett enda missförhållande. — Och så tycker jag, att människorna ä så dumma, som lider så mycket. Man kan bestämdt dra någonting relativt godt äfven ur det sämsta. Om inte, så får man finna sig. *Det* kan man ju alltid göra — nota bene, när det inte fins någonting annat att försöka.

IVAR.

Hvad jag gärna skulle vilja kunna tränga ner i din tankevärld, Elena. *Återtager sin plats bredvid Elena.*

ELENA *skrattande.*

Då skulle du bli mycket sviken. Brukade du någonsin som barn trycka tummarna mot önglobberna, för att få se 'himlar? Så ser min tankevärld — som du så poetiskt uttryckte dig, ut. Lika oviss och lika skimrande, med djupa, mörka mellanrum, som jag inte vet hvad de döljer, eller om de döljer någonting alls.

IVAR *lutar sig öfver henne. Varmt.*

Mörka och djupa som dina ögon.

ELENA rycker sig omedvetet undan.
Efter en tafatt paus.

Tog jag mig bra ut i går?

IVAR i sin förra, kamratlika ton.

Jag har aldrig sett dig vackrare. Du var rent af bedårande, där du satt i din skära baldrägt, med de bredbladiga, tropiska växterna till bakgrund. Man kunde trott er vuxna upp tillsammans.

ELENA belåtet.

Ja, det var också på beräkning gjordt.

IVAR.

Jag trodde inte, att du var beräknande, Elena.

ELENA.

Jo, det är jag visst, det. I synnerhet när det gäller att göra effekt. Jag vet ingenting roligare.

IVAR.

Ja, du njuter af din skönhet, mycket mer som gamin, än som kvinna.

ELENA.

Troligtvis därför, att jag är mycket mer gamin än kvinna. Vet du, jag tror, att jag skulle ha alldeles lika roligt af att vara stryk ful. Att svepa väl in mig i en burnus, låta den falla helt oförmodadt — och så fånga deras häpna blickar, ja, det roar mig mycket mer än — än allt det andra. Men tycker du inte, att det är ovanligt kvaft här inne? *Går öfver till andra sidan af rummet.*

IVAR.

Nej, jag tycker tvärt om, att här är ovanligt kyligt.

ELENA *med ansträngning.*

Ja, jag är nu en gång en sådan där fanatisk fri-luftsmänniska, som du vet. I går tog far och jag oss en half mils sträckpromenad. Det var riktigt härligt.

IVAR.

Sofver du fortfarande i tio graders temperatur?

ELENA.

Ja, det tror jag, det! Och så iskalla öfversköljningar hvar morgon därtill, för att nu inte tala om gymnastik, skridskoåkning och alla möjliga kroppsrörelser för öfrigt. Far har uppfostrat mig till en riktig atlet. Också är jag så stark, att jag funderar på att ta engagement som jättekvinna i en cirkus och lyfta tjugo pounds tyngder med fötterna. Tycker du inte, att jag skulle ta mig bra ut i trikå och paljetterad silkeskjol?

IVAR *mildt.*

Jag fruktar, att du öfveransträngt dig lite, Elena, genom alt dansande. — Du har varit dig så olik några dagar.

ELENA *liftigt.*

Ja, har jag inte? *Höjdar sig.* Jag menar, det har jag inte.

IVAR.

Är du säker på, att du är riktigt frisk?

ELENA.

Ja, *det* är jag säker på. Vet du, hvad Lindensköld sa om dig i går?

IVAR.

Nej, det vet jag inte.

ELENA.

Jo, han sa, att du var 'röd', och det med en ton, som om han berättat, att du vore en lifsfarlig bof som inte borde få gå lös.

IVAR.

Röd? Ja, det är, eller rättare, det borde jag vara, om jag numera vore någonting annat, än . . .

ELENA.

Än hvad?

IVAR.

Än en herre, som så fort som möjligt vill ta sin examen.

ELENA.

Tror du, till exempel, att den där skomakaren midt emot har samma slags blod i ådrorna som jag?

IVAR.

Ja, det tror jag.

ELENA.

Men det tror inte jag. Nej, jag säger som Marie Antoinette: »Folket är charmante, men på afstånd».

IVAR.

Jag fruktar, att du är högmodig, Elena.

ELENA *muntert.*

Ja, det fruktar jag med. Men det är så trefligt — alldeles som att gå på styltor i smutsigt väglag.

IVAR.

Det är ju dumt att fråga, men hade du tagit mig, om jag varit fattig?

ELENA.

Nej, Ivar. Det hade varit att bedra dig. Jag duger inte att vara fattig. Jag är lat och oduglig som en haremsdam.

IVAR.

Jag vet ingen som har en sådan förmåga att ordna det behagligt omkring sig, som du.

ELENA.

Skönhetssinne! Men du skulle se mina byråådor!

IVAR.

Du syr dina kläder själf.

ELENA.

Därför att jag inte har råd att låta sy dem hos någon af våra förnämsta sömmerskor, ja. Åh, hvad jag tycker om lyx!

IVAR *leende.*

En förlätlig svaghét, Lyx är kapitalomsättning.

ELENA.

Men till ersättning för mina fel, har jag min ärlighet och mitt goda lynne, så du behöfver inte vara rädd.

IVAR.

Ja, är det verkligen lika godt, som det förefaller vara, så . . .

ELENA.

Jo, det kan du vara säker på. I det fallet har naturen varit frikostig, och bättre har det blifvit genom uppfostran.

IVAR.

Genom uppfostran?

ELENA.

Ja, ser du, egentligen fruktar jag, att jag af naturen är utrustad med vissa sentimentala anlag. Jag mins ännu, hur jag brukade gråta mig till sömns kväll efter kväll, ja, jag var väl en sju à åtta år då, därför att jag inbillade mig, att mamma inte tyckte om mig, och det gjorde hon inte särdeles håller på den tiden. Men så dog bröderna, som hon afgudade, båda på en gång — de va äldre än jag — och då blef det annat af. Hela den där tiden står framför mig som någonting ohyggligt. Jag kan ännu, när jag vill, höra mammas skrän, ty det *var* skrän hon uppgaf. Ja, för att nu förstå resten, borde du känna mamma i botten, eljest låter det, som om jag ville säga något fult, men det vill jag inte, bara något karaktäristiskt.

IVAR.

Berätta.

ELENA.

Medan far gymnastiserade min kropp, gymnastiserade mor min själ. Knäfall, hysteriska omfamningar och böner — ja, mamma gick i stor stil på den tiden — alt i smyg, naturligtvis. Jag skulle lofva att älska henne, bara henne. Ja, en gång hotade hon till och med att kasta sig ut genom fönstret, om jag inte svor att åtminstone hålla af henne *mer* än af far. Först blef jag rädd, så kritisk och till sist liknöjd. Ja du, *så* liknöjd, att jag brukade hålla ögonen på klockan, för att räkna ut hur länge det skulle kunna dröja, innan 'scenen' tog slut. Men härdad blef jag. Till sist var det, som om ingenting hade kunnat komma åt mig. Jag höll så att säga ögonen på klockan vid hvarje obehag som träffade mig. Jag undrar just, hvad mitt goda lynne hade att göra under sådana förhållanden annat än växa och frodas i ostördt lugn?

IVAR.

Morbror borde ha gripit in.

ELENA.

Tror du, att jag talade om sådant för honom eller för någon annan. För öfrigt har ju hvarje hem sina egendomligheter. Men ibland har jag en känsla af att vara uppvuxen på hafvet. Så stark, så härdad mot oväder är jag, och så utan fäste är blicken. *Ivar kysser hennes hand.* Nu inbillar du dig naturligtvis, efter alt det här dumma pratet, att mamma har alla möjliga fel, men det har hon inte. Hon är själfuppoffrande, när det verkligen gäller, godhjärtad mot fattiga och skulle nog vara i stånd att låta slita sig i stycken, för att föda både far och mig, som hon uttryckte sig

här om dagen — men — Ja, nu ska vi tala om något annat. *Stiger upp.*

IVAR *likaså.*

Det är kanske sorgen, som gjort tants lynne så — ömtåligt?

ELENA.

Åh, nej. Den var öfver inom ett år. Mamma behöfver ständigt nya sinnesrörelser. Man kan säga, att hela hennes lif har varit en enda sinnesrörelse i repris. Släpp min hand, är du snäll!

IVAR.

Jag fruktar, att jag måste gå. Jag har vakt på lasarettet.

ELENA *liftigt.*

Har du? Nå, adjö då, Ivar!

IVAR.

Blef du så glad?

ELENA.

Glad? Hvarför skulle jag bli glad?

IVAR.

Jag vet inte.

ELENA.

Ja, inte jag håller. *Ser ut genom fönstret.* Nej, se där kommer far! Och jag, som skulle hämta honom! Han ser alt ståtlig ut, eller hur, du? Fast han är bra böjd.

IVAR.

Du håller mycket af *honom*.

ELENA.

Ja. Men så är han också en präktig gammal gentleman. Dugtig till både kropp och själ. *Han* är hvarken pjåskig eller smeksam.

IVAR *hastigt*.

Menar du, att jag är smeksam?

ELENA *trotsigt*.

Ja, det menar jag.

IVAR *lugnt*.

Nu tror jag, att du misstar dig. Jag har hvarken vågat eller velat våga en enda smekning.

ELENA.

Det har känts, som om du smekt mig ändå.

IVAR *vänder sig bort*.

Nu är du orättvis.

ELENA *ångerfull*.

Ja, och stygg därtill! Du *har* varit hygglig — det är bara jag, som — — Ser du, jag har aldrig smekt någon — hvad jag mins. Jag tycker det är någonting så oväsentligt. Se så, Ivar. Du *får* kyssa mig, om du vill.

IVAR *kort*.

Tack, men nu vill jag inte.

ELENA *klagande.*

Jag vet ingenting mer störande än att ha sårat någon. Bli glad nu, så är du snäll! Nå? Du får ... *Håller fram munnen. Ivar kysser henne lätt.* Nå, var nu det där någonting så märkvärdigt? Den, som uppfann legenden om kysSENS sötma, han borde hängas, det är min åsigt. Så många dumheter har han satt i hufvudet på folk.

IVAR *ligger båda hennes händer öfver sina ögon. Går sedan i fonden.*

ELENA *ser efter honom med en liten axelryckning. Ställer sig sedan vid fönstret.*

REVISOR RICHERTS *från skrifrummet.*

God middag, barn! Jag tror jag gått hem på tio minuter. Jag var så rädd, att mamma blifvit dålig eller att någonting annat tråkigt inträffat, efter som du inte kom och hämtade mig.

ELENA.

Ivar har varit här.

REVISOR RICHERTS.

Jag mötte honom i förstugan, och då förstod jag.

ELENA.

Far, tycker du riktigt bra om honom?

REVISOR RICHERTS.

Ja, det gör jag. Det är en ovanligt nobel karaktär. Jag bara önskar, att han vore lite mindre het af sig.

ELENA.

Men tror du inte, att vi fick det väl svalt då?

REVISOR RICHERTS.

Kanske är *ett* passionsfritt element nog.

ELENA.

Är du säker på, far, att jag *är* passionsfri?

REVISOR RICHERTS *hastigt*.

Om någon är det, så är det du.

ELENA *sorglöst*.

Ja, det tror jag med. Det var bara själfva ordet, som inte ville in i örat på mig.

REVISOR RICHERTS.

Visst är, att du aldrig kunnat göra ett val, som mera gladt mig. Jag är i många fall gammalmodig i jämförelse med honom, men i *ett* ä vi lika: vi sätta båda hedern framför allt.

ELENA *plötsligt*.

Far!

REVISOR RICHERTS.

Hvad är det?

ELENA.

Jag vill härifrån!

REVISOR RICHERTS.

Härifrån?

ELENA.

Jag står inte ut. Jag kväfs här hemma!

REVISOR RICHERTS.

Hvad är det åt dig, barn?

ELENA.

Jag vet inte. Jag vet bara, att jag sedan några dar har som en tyngd öfver mig. Det känns, som om jag gått i sömnen och mördat någon, eller gjort något annat lika rysligt.

REVISOR RICHERTS.

Du är inte frisk. Hvad säger Ivar?

ELENA.

Tror far, att jag skulle tala om sådant för honom?
Dessutom . . .

REVISOR RICHERTS.

Dessutom, hvad?

ELENA.

Är det allra värst, när han är här.

REVISOR RICHERTS.

Kanske att du ångrar dig.

ELENA.

Ångrar! Ångrar? Nej, det gör jag inte. Hvarför skulle jag göra det? *Förläget.* Det är riktigt skamligt, men jag tror, att jag är nervös.

REVISOR RICHERTS.

Du! Gud skydde dig, barn! Då gäller det att gripa i med kraft.

ELENA.

Man ska ju alltid lära sig hushållet, innan man gifter sig. Säg, ska man inte? Jag kan ju få komma i en prästgård. Till farbror Holm's till exempel. Han bjöd mig i dag — och...

REVISOR RICHERTS.

Ja, där blir lämpligt. Jag ska genast tala vid mamma. Jag hade i hvad fall som helst ämnat att i dag underrätta henne om din förlofning. Vi ha handlat orätt. Mamma får inte ens för några veckor hållas i okunnighet om någonting för dig så viktigt.

ELENA.

Nå, då blir det ju bra, att jag far min väg på en tid, så behöfver inte Ivar komma hit så ofta.

REVISOR RICHERTS.

Åh, du känner mamma. Hennes antipatier ha aldrig djupa rötter. Finner hon bara, att partiet med Lindensköld inte kan bli af, så... För öfrigt sätter hon din lycka framför allt — det kan du vara viss på. *Ämnar gå till höger.*

ELENA.

Nej, far, lät mig gå.

REVISOR RICHERTS.

Det blir bättre, att jag går.

ELENA.

Nej, får jag gå. Jag förstår mig på att ta henne bättre än du.

REVISOR RICHERTS.

Men jag *förstår* henne bättre än du.

ELENA.

Låt mig åtminstone få förbereda henne!

REVISOR RICHERTS

Se så, här står vi ju och tvista om den enklaste sak i världen. Gå du ut och hämta lite frisk luft före middagen, det är mycket nyttigare.

ELENA.

Far, jag vill resa snart, mycket snart!

FRU RICHERTS *från höger.*

Elena, kom och hjälp mig lite! *Spetsigt.* Om du har tid. Jag antar, att Ivar . . .

REVISOR RICHERTS.

Elena ska just gå ut, men jag har något att tala med dig om — just om Ivar.

ELENA *som kastat på sig en kappa
i tamburen, sticker ånyo in
huvudet.*

Mamma, jag *ska* köra bort honom!

FRU RICHERTS.

Hvilken? Ivar?

ELENA.

Nej, den *andra* fästmannen! Se så, far! *Drar sig
skrattande tillbaka.*

FRU RICHERTS.

Den *andra*! *Till revisorn.* Hvad...

Riddå.

Andra Akten.

Ett lyst, stort, gladt rum i Björkby prästgård. Hvitmålade möbler, klädda med storrosig damast; massor af blommor, hvita gardiner och gångmattor; tre utgångar och två fönster. Utanför fönstret till vänster en lummig hängbjörk, hvars grenar vidröra rutan. Framför soffan ett dukadt kaffebord. Johannes half-ligger på en stol med en bok i handen. Marta, Amanda, Lisa, en fjortonårs skolflicka, äro grupperade kring Elena, som med ett stort hvitt hushållsförkläde till konungamantel och en korg af flätade blad till krona, deklamerar en scen ur Kung Lear. Man hör några slutstrofer, när ridån drages upp. Därpå följa lifliga handklappningar.

LISA.

Braaaaavo, Elena!

AMANDA.

Hu, jag riktigt ryste!

LISA.

Äh, Elena, gör om Rossi en gång till!

AMANDA.

Ja, söta Elena, en gång till!

ELENA knyter af sig förklädet och
lägger 'kronan' på en talrik,
fylld med vatten.

Nej, flickor, nu får det vara nog! Jag blir alldeles
hes af att tala så groft.

JOHANNES.

En kvinna ska aldrig tala groft.

LISA.

Se så, Johannes, var inte lipig nu!

AMANDA.

Men hör du, Elena, hvad var Kung Lear för en?

ELENA.

En herre, som hade tre döttrar.

JOHANNES.

En charmant förklaring!

LISA.

Ge nå'n bättre, om du kan.

JOHANNES.

Emellertid var det ganska snällt gjordt. — Ni har
värligen rätt vackra anlag för scenen, fröken Elena,
anlag, som det kunde bli något af.

ELENA ödmjukt.

Gläder mig, att herr Johannes med sin rika erfa-
renhet anser mig vara värd uppmuntran. Ja, herr Jo-
hannes *har* ju gått och läst?

JOHANNES *stiger förolämpad upp.*

Fröken Elena!

LISA.

Rätt åt dig! Hvarför ska du alltid sätta näsan i vädret!

ELENA *i samma ödmjuka ton.*

Troligtvis för att vädra efter en mustasch.

JOHANNES.

Man är galen, som sällskapar med flickor. Ännar gå.

ELENA *skrattande.*

Se så, bry sig inte om att vara ond, nu! Vi ska strax bjuda på kaffe med färskt småbröd till.

JOHANNES *tvekar, vrider sina fjuntika mustacher, men återtager slutligen sin plats.*

MARTA *som stått vid fönstret med ryggen vänd mot rummet.*

Tack, Elena!

ELENA.

Nej, se på hilla känslosam! Tårar i ögonen!

MARTA.

Du var så förkrossande olycklig.

ELENA *muntert.*

Spel, spel, spel! Men nu måste vi skynda oss!

AMANDA *vid kaffebordet.*

Och tant, som tror, att vi står i bryggstugan och trillar kringlor!

MARTA.

Jag ska springa ner om en liten stund och se efter, om de ä gräddade. Men blommor måste vi ha på bordet! *Flyttar en vas med vårblommor på bordet.*

JOHANNES.

Har ni aldrig med allvar tänkt på att bli aktris, fröken Elena?

ELENA.

Det fans en tid, när jag inte tänkte på någonting annat. Men så var det en rar gammal gentleman, som påminde mig om, att jag inte allenast måste sätta in min själ, utan också min kropp i mina uppgifter, och så fick det vara. Jag har alltid varit mycket rädd om min kropp. Ska jag nu spela Hamlet för er, flickor?

FLICKORNA.

Ja, ja, ja!

ELENA *drar ner håret i pannan och intar en tragisk ställning.*

AMANDA.

Ack, om min Karl vore här!

ELENA *deklamerar några rader ur Hamlet.*

PASTORSKAN *från höger.*

Hvad har ni för er, flickor?

ELENA.

Vi trillar kringlor!

PASTORSKAN *hotar med fingret.*

Jo, det ser så ut.

ELENA.

Kom hit och sitt i soffan, så ska tant snart få er-fara, att vi åstadkommit något riktigt 'godt'.

PASTORSKAN *betraktar kaffebordet.*

Nå, det var då en riktig öfverraskning!

AMANDA.

Elena tyckte . . .

ELENA.

Vi tyckte allesammans, att tant just kunde behöfva en liten hvilostund.

PASTORSKAN *sätter sig i soffan.*

Åh, så skönt, att få sätta sig! Så här till hälgerna blir det just inte mycken hvila af. Men pingstafton i morgon och baket inte afslutadt! Hvert ska det ta vägen, flickor!

MARTA *som under det föregående
aflygsnat sig, kommer, bär-
rande en asjett med kringlor.*

Sista gräddningen står i ugnen!

PASTORSKAN.

Nå, då ska jag väl inte gräla längre. *Lutar sig trött
tillbaka.* Det är nog värlluften, som söker en så.

AMANDA.

Ja, den är riktigt pröfvande. Jag har bestämdt magrat flera skålpund på de sista dagarna. Jag undrar just, hvad min Karl ska säga om det.

MARTA.

Vären söker alla.

JOHANNES *föraktligt för sig.*

Vären! Så'na gäss!

PASTORSKAN.

Nå, det är ju också naturens kraftigaste och mäktigaste tid.

ELENA *käckt.*

Mig söker den inte.

PASTORSKAN.

Tala om Elena, en sådan jätte!

ELENA.

Bra Stockholmsflicka, hva? Men kaffet, Amanda husfru!

AMANDA *går i fonden.*

MARTA.

Jag vet inte, hur det var med Elena i skogen i går. Hon stannade flera gånger, var alldeles blek och drog så tungt efter andan. Säg, gjorde du inte?

ELENA.

Prat! Men hvar är farbror! Han ska naturligtvis

vara med på kalaset. Vill inte herr Johannes vara snäll och be honom komma ut.

JOHANNES.

Jag undrar just, när mannens slaftjänst hos kvinnan ska upphöra. *Går till vänster.*

LISA.

Ä han inte led, så säj! I går så sa han, att alla öfverflödiga flickebarn borde dränkas. Det vore den enda praktiska lösningen på den där uppnosiga kvinnofrågan. Gud vet hvad han menade me'et, men försmädligt lät 'et.

PASTORSKAN.

Lisa ska inte tala så där om sin kusin.

LISA.

Nej, tacka vet jag Erik! Det är någe till skilnad, det!

ELENA.

Hvem är Erik?

PASTORSKAN.

En annan kusin till barnen. En hygglig pojke, som arbetat sig fram själf. Min man är allmogebarn. Hans syster gifte sig med en bondson — de fick hela stugan full af smättingar, och så dog de ifrån dem båda två. Nå, folk har det blifvit af dem allesammans, gud ske lof. Erik, som har ovanlig håg för boken, har fått lite extra undervisning af pappa, eljest har han, som de andra, försörjt sig själf sedan han var tio år och är nu välbestäld guldsmedsgesäll.

LISA.

Han brukar komma hit ibland om hälgerna, och det önskar jag just att han gjorde. Han kan så många stiliga historier, så!

PASTOR HOLM *från vänster följd af Johannes.*

Nå, det var fint! Får vi hälgdagskaffe så här i förväg? Hvem bjuder?

PASTORSKAN.

Flickorna. *Hvisskar ett par ord till Lisa, som går till höger.*

AMANDA *som under tiden kommit med kaffet.*

Tant, får jag lof? *Serverar.*

ELENA.

Farbror ska ha den största koppen och de möraste kringlorna.

PASTOR HOLM.

Hvarför det då?

ELENA.

Därför att farbror är snäll.

PASTOR HOLM.

I så fall, bör mor få kaffe ur kanmätt, om det ska bli proportion.

ELENA *lägger smeksamt kinden mot
pastorskans hand.*

Nej, men hon ska få påtår.

PASTOR HOLM *till Amanda.*

Tack, tack! Men är det någon, som kommit i håg
farmor?

LINA *från höger.*

Farmor hälsa, att det va för sent. Hon vill inte
ha nå kaffe.

MARTA *bjuder pastorn en asjett.*

Det är jag, som bakat kringlorna!

AMANDA.

Och jag pepparkakorna!

ELENA *högtidligt.*

Och jag har sett på! *Skratt.*

PASTORN.

Tack, tack! Mins ni, flickor, den aftonen, när Elena
kom? Jo, det var en syn! *Hon* på kuskbocken, med
mössan på skulten och piskan i hand, och Olle inuti
vagnen, snarkande så hela kuren skakade. *Skrattar hög-
ljudd. De andra instämma.*

JOHANNES.

Det var mycket riktigt. Hvarför ska alltid män-
nen . . .

ELENA *skalkaktigt*.

Köra? Ja, det vet jag inte.

AMANDA.

Om jag begriper hur du tordes!

PASTOR HOLM.

Jag tycker, att Olle var modigare.

ELENA.

Han opponerade sig nog först, men det hjälpte inte. Och när han så somnade, kunde jag inte emotstå frästelsten att göra odygd — något som jag för öfrigt mycket sällan kan.

LISA.

Det ä fasligt, hvad du doppar, Johannes!

PASTORSKAN.

Lisa!

PASTOR HOLM.

Förakta henne, du, min gosse, och ta dig en kopp till, det är mitt råd.

JOHANNES *skjuter häftigt stolen från bordet och återtager sin bok.*

PASTOR HOLM.

Nej, nu ska man väl in och knoga, igen! Att predika — ja, det går nog för sig, men att skriva predikningarna. Oj, oj, oj!

PASTORSKAN.

Det går nog det med, far. Det har nu gått i snart tjugoåtta år.

PASTOR HOLM.

Ja, men hur! Mina församlingsbors tålmodighet är och har verkliga varit beundransvärd.

PASTORSKAN.

De ha förstätt att sätta människan framför prästen, och det ha de gjort rätt i. Se så, far, var inte lat, nu!

LISA.

Det kör! *Rusar till fönstret.* Det ä fru Hellner! Jag ska ta emot hästen! *Springer ut.*

PASTOR HOLM.

Fru Hellner! Då retirerar jag, eljest blir det inte något skriva af, det är då säkert! Henne kan ingen stå emot! *Går till vänster.*

JOHANNES *ruggar upp sitt hår och intar en studeradt värdslös ställning.*

FANNY *från fonden i elegant sorgdrägt.*

God afton, härinne! *Till Amanda, som ämnar sig ut efter mer kaffe.* Nej, inte något besvär för mig! Jag har nyss druckit kaffe.

PASTORSKAN.

Är det säkert?

FANNY.

Alldeles säkert. Jag tänkte fara förbi i dag, men det var omöjligt. Det måste sitta magnet i prästgårds-knutarna, efter som aldrig en vagn kan fara förbi — min allra minst.

PASTORSKAN.

Jag tänker, det är Elena, som är magneten. Det var alt bra kärt, att så oförmodadt få träffa en skolkamrat. Ta nu emellertid af hatten och sitt en stund och språka i lugn. Lisa ser nog efter hästen. *Säger ett par ord lågt till Amanda, som går i fonden, men återkommer efter en stund bärande en bricka med saft och vatten, som ställes på kaffebordet, hvilket Marta under tiden afröjt.*

ELENA.

Hvad jag satte mest värde på hos Fanny, var, att hon aldrig ville ha mig till 'bästa vän' och sådant där pjåsk, som de andra flickorna hade för sig.

FANNY *skrattande.*

Min 'bästa vän' hade jag allt på annat håll, du. Jag var mycket mer svärmiskt anlagd än du. Jag mins tydligt, att jag svärmade för tre gymnasister på en gång, men det vågade jag aldrig tala om för dig.

ELENA *häpen.*

Nej, hvad säger du!

FANNY *halft frånvarande.*

Och så kulminerade min svärmiskhet och min kärlek i mitt giftermål.

ELENA.

Din man var ju mycket äldre än du?

FANNY *kort.*

Ja, det var han.

JOHANNES.

Det var omoraliskt.

FANNY *skalkaktigt.*

Nej, se herr Johannes! Hur står det till med soneterna och själstrådarna? Hänger de fortfarande samman?
Till Elena. Ja, du vet kanske inte, du, att herr Johannes är poet? Hur var det den första sonetten började...

»Smörgula månen hänger
På själsfina trådar ner
Från ängsblå, boll-i-tu-skurna fästet.
Nedanfö brottas...»

JOHANNES.

Det där var en öfvergångsperiod. För närvarande arbetar jag på en afhandling om det sedliga i osedligheten.

PASTORSKAN *med mildt allvar.*

Du vet, Johannes, hvad vi kommit öfverens om. Du är hjärtligt välkommen att tillbringa dina ferier här i prästgården, men dina modärna teorier får du lämna hemma. Och nu ska vi dricka lite saft och vatten. Var så god, fru Hellner.

AMANDA till Marta.

Hvad tror du att min Karl skulle säga, om han visste — — *Blinkar åt Johannes till.*

ELENA till Johannes.

Är afhandlingen mycket lång — och djup?

JOHANNES.

Det går ju an att se, när den blir tryckt.

ELENA med en komisk suck.

Ja, den som då lefver!

JOHANNES ger henne en förkrossande blick, kastar håret tillbaka och går i fonden.

MARTA.

Nu blef han ond på fullt allvar.

ELENA skrattande.

Det skadar inte. Hetta befordrar jäsningsprocessen.

FANNY.

Men det är sant! Jag mötte Georg Petter, som skulle hit med ett bref, och då lofvade jag att lämna fram det. *Ger ett bref åt pastorskan, som genast bryter det.* Egentligen skulle han ha varit här med det i går, men som han ändå skulle till kvarn i dag och mala, så tyckte han, att det kunde gå på ett ut.

PASTORSKAN med tårar i ögonen.

Nej, men flickor, en sådan glädje! Vår son, dok-

torn, kommer hem till hälgen! Öppnar dörren till vänster och ropar. Nils, Nils, Gustaf kommer hem!

PASTOR HOLM *innanför.*

Nej, hvad säger du!

PASTORSKAN *ifrigt.*

Amanda, laga att vi få något riktigt godt till kvällen! Rökt gåsbröst och ägggröra tycker han om. Ja, ta för öfrigt fram allt som fins i skafferiet.

MARTA.

Jag ska hjälpa dig! *Amanda, Marta gå hastigt genom fonden.*

PASTOR HOLM *på tröskeln till sitt rum,
i skjortärmarna med
uppruggadt hår och pi-
pan i mun.*

Kommer han i afton, säger du? Nej, fru Hellner, titta inte på mig, då är jag förlorad. *Drar sig tillbaka.*

PASTORSKAN.

Men hvar ska jag lägga honom! Hans rum står ju under reparation! Han trodde ju inte, han skulle kunna komma ifrån skolan förr än till sommarferierna. Och han, som är van att ha allting så precis!

ELENA.

Se så, nu ska tant vara en liten lugn och söt tant. Flickorna får mitt rum, doktorn får deras, och jag ligger här på soffan.

PASTORSKAN.

Men, Elena — — —

ELENA.

Inga 'men', nu, lilla tant! Jag sofver som en stock, hvar jag ligger. Och så slipper jag nog, till tack, att sticka min näsa i köket under haldagarna. Säg, gör jag inte?

PASTORSKAN *leende.*

Är så godt lofva, ty känner jag Elena rätt, så blir det ingenting af ändå. — Tack, min lilla flicka! *Klappar Elena på kinden och skyndar ut till höger.*

ELENA.

Kom nu, Fanny, så ska vi ha oss en riktigt trefflig pratstund! *Kryper upp i soffan.*

FANNY.

Ja, ännu en timme kan jag stanna.

LISA *utansför.*

Hallå, hallå!

FANNY *öppnar fönstret.*

Hvad är det?

LISA.

Jag kör Freja i stallet! Bror Gustaf kommer hem.

FANNY.

Hvad har Freja med det att göra?

LISA.

Inte hon, men jag. Får han se, att jag håller i hästen, så blir det ett förfärligt kolorum af. Han ä så rysligt gentil, så, och Olle ä inte hemma.

FANNY.

Nå, så kör henne i stallet då så länge. *Stänger fönstret.*

ELENA.

Bror Gustaf tycks vara riktig enväldsherskare här i huset.

FANNY *sätter sig.*

Enda sonen!... Han är också en mycket fin och hygglig karl, fast nog har han sina egenheter. Vet du, Elena, det är riktigt komiskt att se dig här på landet, klädd i en huslig bomullsklädning till.

ELENA.

Hvarför det?

FANNY.

Du, baldrottningen!

ELENA.

Man kan bli trött på att vara drottning med.

FANNY.

Är det *därför* du kommit hit?

ELENA.

Nej, inte precis. Ja, sannerligen jag riktigt vet, hvarför jag kommit hit, såvida det inte var *därför*, att jag inte förstod mig på att vara förlofvad.

FANNY.

Är du förlofvad!

ELENA *skrattande.*

Se så där, ja, nu slapp hemligheten ut!

FANNY.

Med hvem?

ELENA.

Med Ivar Vide, blifvande doktor, professor, riddare, med mera med mera.

FANNY.

Med din kusin! Käraste Elena! *Kysser henne.* Mätte din lycka bli långvarigare än . . . *Härdar sig med en skälfnings på läppen.* I sin vanliga ton. Nå, det var ju ett utmärkt parti!

ELENA *skämtande.*

För honom, ja!

FANNY.

Nej, för er båda. Han ska vara en mycket framstående ung man.

ELENA.

Det är han också. Han är en riktigt präktig pojke. Jag håller så mycket af honom. Också vet jag rakt inte, hvad det var, som kom åt mig. Jag var nog utdansad, kan jag tro, fast jag ansåg den saken höra till omöjligheterna. Men frisk luft, du, det är något till botemedel, det! För hvart steg, som hästen tog — jag blef hämtad i Strengnäs af Olle — var det som om jag lämnat en otäck mara bakom mig, och när jag kom fram, var jag så fullkomligt mig själf igen, att jag af

hälsoskäl hade kunnat vända tillbaka med det samma . . .
Jag trifs så godt här.

FANNY.

Det undrar jag inte på. Björkby prästgård hör till de älskligaste hem jag känner.

ELENA.

Och ändå . . . Ändå är det, som om jag skulle förlora något af mig själf dag efter dag.

FANNY.

Dina bortskämda vanor, kanske?

ELENA.

Åh, nej, dem behåller jag nog. Det är något annat. Det knakar i mig som i en snögubbe, som blifvit träffad af solskenet.

FANNY.

Jag trodde, att du alltid stått i solskenet, Elena.

ELENA *sorglöst*.

Det har jag också, men temperaturen kan vara olika. Jag önskar, att jag hade far här.

FANNY.

Jag trodde, att du snarare skulle längta efter din fästman.

ELENA.

Nej du, så pjåskig är jag inte. För resten har han så mycket att beställa med sin examen, med anskaffandet af våning, med mera.

FANNY.

Våning? Ska ni gifta er så snart?

ELENA.

I höst, och det med pomp och ståt. Ska man underkasta sig sådana där hemlighetsfulla ceremonier, så ska man åtminstone ha roligt af dem.

FANNY.

Hemlighetsfulla?

ELENA.

Ja, kanske att de inte ä? Att gifta sig är precis som att låta ta in sig i ett ordenssällskap, det har jag alltid tyckt. Ju högre grader, ju större lyx. Det är alt sammans.

FANNY.

Och ändå låter du viga dig?

ELENA.

Af samma orsak som jag lät konfirmera mig. Det lönar ju inte att sätta sig upp mot det som man inte begriper. Men nu kommer vi alldeles för långt bort från bröllopet! Jag ska ha tolf marskalkar och lika många tärnor. Alla tärnorna ska vara klädda i gult siden i olika schatteringar. Själf ska jag ha ljusaste crème sidensarge med spetsar i samma färg, och så ska vi ha en stor purpurröd sammetsmatta att stå på — rött och gult är, som du vet, mina favoritfärger. Tror du inte, att det blir pikant? Ja, du kommer naturligtvis själf med, så får du se. Och sedan kan du gärna stanna hos oss i vinter. Vi ska roa oss riktigt, du.

FANNY.

Tack, ska du ha, men här har man sina minnen.

ELENA.

Du sörjer fortfarande — efter snart två år?

FANNY.

Jag kommer att sörja hela mitt lif. Skulle inte du göra det, om Ivar dog?

ELENA *efter ett litet betänkande.*

Jag tror inte, att jag skulle sörja als, eller åtminstone inte mycket. Men det är nog inte som folk gör i allmänhet.

FANNY.

Nu förstår jag dig inte.

ELENA.

Om du fick kallbrand i ena handen, och doktorn sa, att den måste amputeras, hvad skulle du då göra?

FANNY.

Bli förtviflad, fruktar jag.

ELENA.

Men det blef inte jag. Jag skulle be honom ta af den så fort som möjligt i stället.

FANNY.

Du menar, att man ska finna sig i det oundvikliga?

ELENA.

Ja, det menar jag.

FANNY.

Hvilken präktig läkarhustru du bör bli!

ELENA.

Jag, med min fasa för sjukdom och alt sådant där.

FANNY.

Men om Ivar bedrog dig?

ELENA.

Ja, då fann jag mig inte, för det är inte oundvikligt. *Ser ut genom fönstret.* Nej, men se bara, så tant springer! Stackars lilla tant! Men så är det också opraktiskt med besked att ha köket i en annan byggnad.

FANNY *stiger upp.*

Nej, nu måste jag fara — till mitt ensamma hem.

ELENA *likaså.*

Ska du inte stanna och hälsa på 'vår son doktorn'?

FANNY.

Vår son doktorn? Nej, det får vara för i dag. Jag afskyr unga män. Ack, om det fans kloster i Sverige!

ELENA.

Men på balen om tisdag kommer du väl?

FANNY.

Jag? Ja kanske. Om inte annat så för att förarga

grannarna, som lägger sig i alt hvad jag gör, och nu beslutat, att jag inte bör fara. Att retas med dem är egentligen det enda som roar mig numera, fast . . .

ELENA.

Fast?

FANNY.

Det är bra lite, att inte ha någon större lifsuppgift. *Ser ut genom fönstret.* Men där är ju Olle! Hälsa pastor-skan! Säg, att jag inte ville störa.

ELENA.

Tack för att du tittade in . . . Om tisdag således!

FANNY *i själfva dörren.*

Hvad säger du om eldrödt siden med hvita maraboutfjädrar? Jag känner mig upplagd för något galet, för att riktigt reta dem. Adjö med dig! Skona doktorn! *Går i fonden. Elena vinkar åt henne genom fönstret.*

LISA *från höger bärande en skrifportfölj och ett bläckhorn. Jämmerligt.*

Här har Elena, ifall Elena ska skrifva, hälsa mamma. Hon skicka bläckhornet med.

ELENA.

Tack, Lisa. Men hvad är det åt dig?

LISA.

Jag säger ingenting, jag. Men både han och Johannes på en gång, det ä för mycket. Nu får natur-

ligtvis inte en människa säga ett knytt, bara för hans gamla grytor.

ELENA.

Grytor?

LISA.

Ja, Elena får väl höra själf. Jag går upp på höskullen så länge, till Diana och valparna. Men tala inte om hvar jag ä, så ä Elena snäll. Usch, hvad det ä ledt! *Går till höger.*

ELENA *skrattar. Funderar sedan på att skriva, men tar i stället en bok, kryper upp i soffhörnet och börjar att läsa.*

ERIK STRÖM *väl klädd i en ljus helkostym, hållande en liten nattsäck i handen, kommer från fonden.*

ELENA *springer upp.*

Är ni redan här!

ERIK.

Är jag väntad?

ELENA.

Naturligtvis. Men ni får inte visa er än på en sturd. Tant skulle bli alldeles förtviflad, om hon inte hann att avsluta sina anordningar.

ERIK *ställer nattsäcken ifrån sig.*

För mig behöfs inga anordningar.

ELENA *skrattande.*

Det är inte tants åsigt. Vill ni inte sitta ned och prata en stund med mig i stället? Jag är en af prästgårdens inackorderingar. Nej, inte där. Där kan man se er genom fönstret. Här . . . *Skjuter fram en stol.* Erik sätter sig. Så där ja, nu är det bra. *Sätter sig.* Nåå?

ERIK.

Nåå?

ELENA.

Ska ni inte betyga ödet er tacksamhet, som förskaffat er ett så angenämt sällskap?

ERIK.

Jag förstår inte hvad fröken menar.

ELENA.

Kanske att ni inte använder schablon?

ERIK.

Det gör man bara, när man ritar.

ELENA *litet gäckande.*

Tackar så mycket för upplysningen. *All* kunskap är nyttig. Har ni åkt?

ERIK.

Nej, jag har gått ifrån ångbåten. Det är ju bara en mil.

ELENA.

Skönt och bra att gå?

ERIK.

Ja. Och så är vägen så vacker!

ELENA.

Är den? Det har jag inte tänkt på.

ERIK.

Fröken är kanske ingen vän af naturen?

ELENA.

Joo... Jo, det är jag nog. Jag tycker om vintern för skridskoisens skull och om sommaren för badens.

ERIK *med ett halft leende.*

Det är allt lite att inte tycka om naturen för mer.

ELENA.

Lite?

ERIK.

Men fröken är kanske stadsbo?

ELENA.

Ja, det är jag.

ERIK.

Ja, då vet man inte riktigt hvad naturen är.

ELENA.

Det var hårdt... Men ni ser trött ut?

ERIK.

Ja, jag är alt lite trött, också. Jag är inte van att gå så långa vägar numera. Och så har jag inte varit riktigt frisk nu på våren. Det är därför som jag fått fjorton dagars permission.

ELENA.

Hvad tror ni att tant ska säga om det? Ja, inte om att ni fått permission, men om att ni inte varit frisk? Ni har naturligtvis öfveransträngt er, inte tagit nog med kroppsrörelse. Kanske ni brukar läsa på nätterna med?

ERIK.

Det är just då jag läser. På dagarna har jag inte tid. Det blir inte så mycket af ändå — jag läser så långsamt.

ELENA.

Gör ni?

ERIK.

Ja, jag tycker, att man har lika lite rättighet att ta emot andras tankar som andras pengar, utan att göra rätt för dem med sitt arbete. Och så...

ELENA.

Och så?

ERIK.

Är det så mycket, som man inte *kan* ta emot. Ja, jag menar, man måste tänka igenom allting själf.

ELENA.

Hvarför måste man det?

ERIK.

Eljest går man ju i ledband. Jag har många gånger tänkt, att andras åsichter ä som andras kläder: de passa aldrig riktigt.

ELENA

Och ändå gå de så mycket i lån. För öfrigt syns det lånet bra sällan.

ERIK.

Men käns. Jag vill försöka förstå alt jag läser. Därför läser jag så långsamt.

ELENA.

Nej, då är det bekvämare att röra sig med sina medfödda åsichter.

ERIK *försynt*.

Jag tror inte, att man har några medfödda åsichter.

ELENA *bestämdt*.

Jo, det har man.

ERIK.

Jag tror, det beror på, hur man vuxit upp. Jag var mycket sen af mig som barn. Jag hade så svårt att förstå andra, men jag förstod mig själf, och så blef jag så småningom van att grubbla mig fram på egen hand. — Och det tror jag också är riktigt.

ELENA.

Tror ni inte på medfödda anlag och medfödda brister håller?

ERIK.

Jo, det tror jag nog på. Men det kan nog förklaras det med — som allting annat. Allting kan förklaras — tror inte fröken det? Om man bara ärligt bjuder till. Men nu kan jag visst . . . *Stiger upp.*

ELENA.

Nej, inte ännu. — Ännu kan ni inte få gå — tant skulle bli ledsen. — *Stolt.* Jag menar, *jag* skulle bli ledsen, om ni gick. Se nu inte så förvånad ut. Jag är mycket sällskapskär, och i dag har ingen tid med mig.

ERIK *sätter sig ånyo. Ser Elenas bok.*

Är det en bra bok, som fröken läser? Får man lära något af den?

ELENA.

Ja, det får man visst. Den har just i dagarne lärt mig att möblera en salong. Rödt siden och djupblå sammet med ljusare blommor i samma färg. — — Blir inte det vackert.

ERIK *efter ett litet betänkande.*

Har fröken någonsin sett ett riktigt fattigt hem?

ELENA.

Nej, det har jag inte.

ERIK.

Ja, det har troligtvis inte den som skrivit boken gjort håller, för då tror jag inte, att man ens i tankarna skulle kunna möblera ett rum i siden och sammet.

ELENA *käckt.*

Lyx är kapitalomsättning.

ERIK.

Det är alt arbete. Men det är bättre, att många köper lite, än ett fåtal mycket. *Kort paus.* Tycker fröken om tafflor?

ELENA.

Ja, mycket. I synnerhet genretaflor med solljus och lyckliga människor på.

ERIK.

Har fröken sett kung Erik och Katarina Månsdotter på museet?

ELENA.

Ja, det har jag nog.

ERIK.

Tycker fröken, att den är bra?

ELENA.

Jag mins inte.

ERIK *tankfull.*

Jag tror inte, att den är riktig. Katarina borde vara stark, frisk, kraftfull. Det var just *det* som kung Erik behöfde.

ELENA.

Älskar man då bara det som man behöfver?

ERIK.

Nog är det väl så. Eljest skulle väl aldrig två naturer kunna bli en.

ELENA.

Ni begrundar taflor lika djupsinnigt som böcker.

ERIK.

Ja, man lär så mycket af dem och på ett så vackert vis.

ELENA.

Ni tycker således om det som är vackert, ni?

ERIK.

Ja, och det är så mycket som är vackert, nästan allting, om man bara ser på det rätt. Men sådant lär man sig visst bara på landet.

ELENA.

En så allvarlig man som ni dansar naturligtvis inte?

ERIK *strålande.*

Det är det roligaste som fins. *Nedslaget.* Men jag dansar så illa. Jag håller nog takt, men jag kan inte föra.

ELENA *muntert.*

Det ska snart vara hjälpt. Det blir stor bal på Edby om tisdag. Till dess ska ni få danslektioner af oss, eller kanske rättare af mig. Jag påstås vara en riktig dansdocka.

ERIK.

Fröken ser så ut.

ELENA.

Hur ser dansdoekor ut, då?

ERIK.

Som andra doekor: vackra och onyttiga. *Förlägen.*
Men nu sa jag visst — —

ELENA *sorglöst.*

En artighet, fast af något omtvistlig natur.

ERIK.

Jag kan inte säga artigheter.

ELENA.

Inte? Den konsten trodde jag var männen medfödd.

ERIK.

Och så är det så svårt att tala -- jag menar på balerna. Det är alltid svårt. Jag tycker det är så mycket vackrare att tänka, men där är det värre än eljest.

ELENA.

Också behöfver man inte tala, man idiotiserar.

ERIK.

Hvad vill det säga?

ELENA.

Jo, man upprepar samma fraser hela kvällen. Bal-konversationen blir också inbegripen i undervisningen.

ERIK *efter ett litet betänkande.*

Jag tror inte, att jag vill lära mig att idiotisera. Säger ordet med en viss försigtighet som rädd att säga miste. Men fröken är mycket god ändå.

ELENA.

Nu skulle ni ha sagt: fröken gör mig till den lyckligaste af dödliga.

ERIK.

Men det är inte sant.

ELENA.

Säger ni alltid sanning, ni?

ERIK.

Ja, när jag kan.

ELENA.

Och när ni inte kan?

ERIK.

Då tiger jag, såvida det inte rör något som jag riktigt tänkt igenom. Då försöker jag att ge skäl. *Får se Johannes' studentmössa, som ligger på en stol. Är Johannes här! Nu tror jag nog jag kan . . . Ämnar stiga upp.*

ELENA *låtsar att se ut genom fönstret.*

Inte ännu — tant sprang just nu öfver gården — men snart. Ja, ni ska strax få gå, men tala lite först — om Stockholm — om er själf — om landet — om hvad som hälst. Hvad tycker ni är allra vackrast på landet? *Lyssnar med slutna ögon.*

ERIK.

Allra vackrast? Det är svårt att säga, men jag tror det är skogen under konvaljetiden. Fröken borde gå ut en morgon nu snart — in i konvaljehagen, helst tidigt en morgon, medan daggen ligger. Marken brukar vara alldeles vit af blommor, där fins en sådan mängd fåglar, och träden ä så stora. Jag tror nog, att det är det vackraste som fins. I sta'n har jag ett litet mörkt rum, som ligger åt en g änd, men ändå så tycker jag ibland om våren, att jag känner som lukt af konvaljer. Jag vet nog, att det bara är inbillning, men jag tycker om det ändå.

ELENA *lågt*.

Och i lifvet? Hvad tycker ni är vackrast där? Det är väl — — det är väl kärleken?

ERIK.

Det är det nog.

ELENA *snabbt*.

Nog? Ni har således inte varit kär?

ERIK *efter en kort paus*.

Tycker fröken om att svara på allting?

ELENA *vårdslöst*.

Ni menar, att man inte bör göra frågor. Det bör man inte håller, men jag gör mycket som man inte bör, jag.

ERIK *efter en liten paus*.

Jag undrar hvem som ska predika om söndag?

ELENA.

Farbror Holm. Han arbetar just nu på sin predikan. Brukar ni gå i kyrkan?

ERIK.

Ja, det gör jag.

ELENA.

Förstår ni något?

ERIK.

Det behöfs inte. — Jag menar, det är en sådan hvila att inte behöfva förstå.

ELENA.

Behöfver man inte?

ERIK.

Därför att man inte kan. Det är väl just det som är religionen.

ELENA *får se hans vänstra hand, på hvilken han bär en slät ring. Snabbt.*

Är ni förlofvad! Var det därför ni nyss — ni inte ville svara . . .

ERIK.

Nej, det är min gesällring. Jag fick den af min mästare, när jag aflade prof.

ELENA *springer upp.*

Är det *ni* som är guldsmedsgesällen!

ERIK *stiger upp.*

Hvem skulle jag eljest vara?

ELENA *andlös.*

Doktor Gustaf!

ERIK.

Kommer Gustaf hem? Nå, det var roligt!

ELENA *går öfver till andra sidan af rummet.*

ERIK *efter en liten paus.*

Är fröken ond?

ELENA *högdraget.*

Hvarför skulle jag vara det? Jag är bara lite trött, men så är jag håller inte van att umgås med...
Häjdar sig och vänder honom ryggen.

ERIK *ser efter henne, går sedan till höger.*

ELENA *mellan tänderna.*

Jag vill inte, jag vill inte! Nej, säger jag!

MARTA *hastigt från fonden.*

Nu kommer han! Men hvad är det åt dig, Elena!
Du är alldeles dödsblek!

ELENA.

Hör du inte hur det dånar och ramlar!

MARTA.

Elena, du är sjuk!

ELENA med återvunnen själfbehärskning.

Nej, nej, inte als, det är öfver nu. Jag kände bara en så häftig smärta här. *Trycker handen mot bröstet.* Men nu är det alldeles bra igen. Det var troligen nå'n kramp. *Speglar sig och gnider kinderna röda.* Se inte ängslig ut, lilla känslosam! Jag är ju alldeles bra nu igen, hör du, alldeles bra. Tyst, de kommer!

DOKTOR GUSTAF, PASTORSKAN, AMANDA och JOHANNES
från fonden.

PASTORSKAN öppnar dörren till vänster.

Far, nu ha vi honom här!

PASTOR HOLM *kommer putsad och fin från sitt rum. Med liten smula respekt.*

Välkommen min kära gosse. Välkommen! Det var rätt af dig att slå dig lös!

PASTORSKAN.

Och jag har fått ett stort porträtt, far! Nu äntligen kan vi visa folk, hur vår gosse ser ut. Men kom nu, Gustaf, så får jag presentera dig för mina döttrar. Här är Marta Lund och här Amanda Hake. Båda förlofvade, båda här för att lära sig hushållet och båda två mina små dugtiga hjälpredor. Här får jag presentera dig för Elena Richerts från Stockholm — här för att sprida glädje, ty hushållet . . . *Hotar Elena med fingret.*

ELENA.

Inte skvallra, tant!

DOKTOR GUSTAF.

Jag har haft den äran att se fröken Richerts på en bal i fjol, fast jag inte var nog lycklig att lyckas tränga genom den mur af beundrare, som . . .

ELENA *hastigt afbrytande.*

Hur står det till i Stockholm?

DOKTOR GUSTAF.

Utmärkt, utom i de kretsar som nödgas sakna fröken Richerts. Där är tillståndet, därom är jag öfvertygad, långt ifrån tillfredsställande.

PASTOR HOLM.

En sådan baddare att svänga sig! Hörde du, mor!

LISA *med höstrån i kläderna kommer rusande från fonden.*

Erik är här! Erik är här!

DOKTOR GUSTAF *strängt.*

Så du ser ut!

PASTOR HOLM.

Nej, hvad säger du! Nå det var roligt! Nu kan vi få ihop en kvartett.

PASTORSKAN *leende.*

Nu fick far tag i sin käpphäst.

PASTOR HOLM.

Ja, minus predikningarna, fins det bara en skugga

i mitt lif, och det är, att jag inte kan sjunga kvartetter ensam! *Erik kommer från fonden.* God dag, min hederspojke! Hvar kommer du ifrån? *Skakar hjärtligt hans hand.*

ERIK.

Från ångbåten. Jag...

DOKTOR GUSTAF *till Elena.*

Ja, trakten här omkring är ganska intressant. I fjol lyckades jag att spåra upp en säng från Gustaf II Adolfs tid, en ganska anmärkningsvärd dryckeskanna, ett intressant klockfodral och en rent ovärderlig mortel med graverad stöt. När jag gifter mig, kommer hela mitt möblement att bli äkta antikt, ja till och med köksuppsättningen. Jag skulle omöjligt kunna trifvas med någonting från nutiden omkring mig.

ELENA *reser sig upp.*

I så fall hoppas jag, att doktorn iakttagit det försigtighetsmättet att förlofva sig med en fyratioåring redan i skolan.

DOKTOR GUSTAF.

Hur så?

ELENA.

Jo, eljest skulle det ju kunna hända, att er fru skulle komma att skämma stilen. *Lämnar honom med en förnäm böjning på hufvudet.*

LISA.

Gud, hvad jag tycker om dig, Elena!

PASTOR HOLM.

Se här, Elena, får jag presentera vår andre son,

Erik Ström, en präktig pojke. Lite säfflig i vändningarna, men . . .

PASTORSKAN.

Och nu till bords! Våra två kära resande ä väl hungriga som vargar, tänker jag.

ERIK.

Ja, åtminstone jag.

JOHANNES *till doktor Gustaf.*

Det är riktigt väl, att du har kommit, Gustaf. Det är så jolmigt att bara ha fruntimmer att tala med. *De gå till höger. Likaså de öfriga, utom Elena och Erik.*

ELENA.

Blef ni sårad nyss?

ERIK.

Nej, till det har jag ju ingen rätt. Jag skulle bara så gärna vilja veta . . .

ELENA

Hvad då?

ERIK.

Jo, om det är ett fel att vara arbetare.

ELENA *tonlöst.*

Nej, det är inte något fel. *Vänder sig bort.*

ERIK *går till höger.*

MARTA *kommer i detsamma tillbaka.*

Kommer du inte med, Elena?

ELENA.

Nej, tack, jag mår inte riktigt bra ännu, och så måste jag skrifva.

MARTA.

Då ska jag laga, att du får lite varmt te hit in. Ännar gå.

ELENA häjdar henne.

Marta, säg mig, hur käns det att älska?

MARTA.

Hur det käns? Det käns som om man förlorat allt och ägde allt. *Går.*

ELENA *går fram till fönstret och ser på aftonrodnaden, som är praktfull och varm, men släpper så helt hastigt ned rullgardinen, drar fram ett bord, tänder ett par ljus och börjar att skrifva med nervös brådska, vändande ryggen åt fönstret. Läser sedan halfhögt igenom hvad hon skrivit:*

Käre, käre, Ivar! Många hjärtliga tack för ditt bref. Jag gläder mig så mycket *upprepar mekaniskt frasen* åt dina vetenskapliga triumfer. Ritningen till våningen var mycket klar — klar — — *Läser med allt större svårighet.* Roligt att du gillar mitt förslag angående salongen — — — *Kastar ifrån sig pennan, drar upp rullgardinen och öppnar fönstret. Återtager sin plats vid bordet, men vänder nu ansigtet mot fönstret. Solen sänker sig allt mer. Tar ett nytt ark och börjar ånyo att skrifva.*

AMANDA från höger, bärande en kopp
te på en bricka.

Tant sa, att du skulle dricka det riktigt varmt. Jag ville bära in det, för att — — Kära Elena, det är min postdag i morgon. Min fästman är så stolt öfver mina eller rättare öfver dina bref. Han säger, att han ska låta binda in dem i rödt saffian. Söta du, hjälp mig i dag med, så är du snäll! Jag vet aldrig hvad jag ska säga. När vi blir gifta, ska jag berätta honom alltsammans. *Kvartettsång ljuder från höger.*

ELENA kramar till hopa det papper, hvarpå hon nyss skrivit; rycker till sig ett nytt ark och raspar på det några ord. Lämnar det sedan åt Amanda.

Se här!

AMANDA läser.

Min, min, min! *Misslynt.* Inte är det här något kärleksbref!

ELENA kort.

Jo. Se så, gå nu är du snäll! *Skjuter ut Amanda genom dörren, som hon stänger i dubbla läs. Lyssnar sedan till sången, som ljuder mild och klangfull, blåser ut ljusen, går fram till fönstret och lutar hufvudet mot fönsterposten. Plötsligt för hon en af hängbjörkens grenar till sina läppar, men släpper den, som om hon bränt sig. Trotsigt: Det är våren! Jublande. Det är våren, som är kommen!*

Ridån sänkes långsamt. Sången ljuder till dess den fallit.

Tredje Akten.

Samma dekoration som i den första akten. Elenas ytterplagg ligga kastade på en stol. På bordet en resväska.

—————
ELENA till Kristin, som kommer
ifrån fonden.

Nå, hvad svarade kandidaten?

KRISTIN.

Han sa, att han skulle komma på eviga minuten.
Han trodde visst, att nå'n var sjuk.

ELENA.

Du sa väl, att det var jag som ville tala med
honom?

KRISTIN.

Nej, jag aktade mig, jag, att störa suprisen. Jag
har nog reda på hur . . .

ELENA.

Vet du, om mamma blir länge borta?

KRISTIN.

Det tror jag nog. Fruen har visst gått till Holländska magasinet för att skaffa mera lärft till utstyrelsen.

ELENA.

Hvad pratar du för slag!

KRISTIN.

Åh, fru en har ju inte gjort annat än klippt, märkt och sytt, me'ns fröken varit borta. Ja, herre je, hvad vi ha sytt! Revisorn, stackare, har knappt fått en matbit lagad en gång. Ja, jag för min aparta del är då så glad, att fröken kommit hem, så det kan jag inte säga. Det har varit rent omöjligt att få en minut för sig själf och inte åt någon annan håller. När inte fru en är hemma, sitter den där gamla fru Lund här, för att 'passa mig', gud bevars. — Ja, det säger jag, fru en måtte inte tro, att jag har något hjärta! *Gråter.*

ELENA *tankspridd.*

Eller också tror hon, att du har ett som är för stort.

KRISTIN *ser ut genom fönstret till höger.*

Nej, se revisorn, hur han promenerar upp och ned på trottoarn! Herre je, så böjd han går! Alldeles som om han hade en packe på ryggen. Om fröken visste, en sådan guds engel han varit . . .

ELENA *hastigt.*

Hur så?

KRISTIN.

Hur han har lirkat och pratat med frun, ritat krumelurer på örngotten, — aldrig varit ute en enda dag, bara för att inte frun skulle sakna fröken för mycket. Sådant där förstår man nog, fast man . . .

ELENA.

Inte förstår att gå till sina sysslor? Nå, hur går det? *Kristin går till höger.*

IVAR *kommer brådskande från fonden.*

Elena? Elena, du! *Drar henne hastigt och lidelsefullt intill sig och ämnar kyssa henne.*

ELENA *gör en våldsamt ansträngning för att bli fri.*

Släpp mig, om du inte vill att jag ska slå dig!

IVAR *släpper henne.*

Hvad nu!

ELENA *räcker honom handen.*

Förlåt mig, Ivar — du kan ju inte veta — —

IVAR.

Hvad kan jag inte veta?

ELENA.

Att jag nu förr skulle dö än kyssa dig.

IVAR *snabbt.*

Du älskar!

ELENA.

Ja. Paus.

IVAR tonlöst.

Berätta.

ELENA.

Åh, det är en lång historia, eller kanske är den kort. Jag tror, den är kort. — Men vill du inte sätta dig? *Ivar skakar nekande på hufvudet. Elena sätter sig, talar fort och lågt.* Det kom så oförmodadt, jag sträfvade emot, men det var så oemotståndligt starkt; jag måste följa med — och jag följde med slutna ögon, som när man vid badning hvilat i solskenet och låter vågorna bära sig. Ja, det var samma känsla — — — Dag efter dag vaknade jag en annan än i går. Om du visste hur häpnadsfullt det kändes — att *känna!* Nu först förstår jag, hur onaturligt efter mig själf jag varit. Att jag nu står här som en fullgånge människa, det har jag honom att tacka för — också skulle jag vilja kyssa hans händer till tack. — Visst är, att vi två aldrig kan skiljas vidare. Jag skulle vilja tala enklare — tydligare, men jag kan inte. Det gör så ondt att tala — — — *Efter en kort paus.* Det var fult af dig, Ivar, att vilja ta mig så outvecklade som jag var. *Du* visste ändå hvad kärlek var.

IVAR lika tonlöst.

Det är sant. Men hvilken man skulle ha kunnat stå emot.

ELENA.

Kanske bara en.

IVAR.

Du gaf ju ändå det bästa du hade.

ELENA.

Ja, men inte det högsta. Att min instinkt räddade mig från att begå en läghet, det var inte din förtjänst.

IVAR *tonlöst*.

Nej, det är sant.

ELENA.

Men jag borde inte ha lockat dig, jag håller. Vi felade båda, men *jag* felade af omedvetenhet.

IVAR.

Hvad heter han?

ELENA.

Erik Ström. Han är bondson och guldsmedsgesäll, har ingenting, vet ingenting af alt det ingenting, som jag vet, är blyg, tafatt och ändå själfständigare än någon jag känner; har valkiga händer, äter med knif, och ser ut som en ädling. Där har du hans porträtt.

IVAR.

En arbetare! Jag trodde inte, du skulle kunna skämta nu, Elena!

ELENA.

Det gör jag inte, håller. Det är inte hans yrke — det tänker jag aldrig på — utan honom själf jag tycker om — *långt* nej, mycket mer än tycker om.

IVAR.

Mins du, hvad du sa, Elena, för en tid sedan, om skomakaren där midt emot?

ELENA.

Ja, det mins jag.

IVAR.

Men då skulle ni ju inte ens ha samma blod i ådrorna.

ELENA.

Det är möjligt. Men kanske är det just därför han värkat på mig som han har gjort — — *Ser hastigt upp.* Har du någonsin gått i skogen tidigt en försommarmorgon, Ivar?

IVAR.

Ja, det har jag nog.

ELENA.

Det är min känsla för honom. Rökelse och salongsluft har jag fått nog af. Vi va för lika, vi två, Ivar; vi hade ingenting att ge hvarandra — och så var det också något annat — — —

IVAR.

Hvad då?

ELENA.

Jo, det var den vakna lidelsen i din natur som skrämde den sofvande i min. Nu förstår jag det.

IVAR *lidelsefullt*.

Elena. Det kan inte, det får inte vara sanning, det här!

ELENA.

Full, fast sanning.

IVAR.

Du är ändå min fästmö!

ELENA.

Ju mindre vi tala om *det*, ju bättre för dig, Ivar.

IVAR *mekaniskt*.

När kom du hem?

ELENA.

I morse.

IVAR *i samma ton*.

Vi fruktade, att du var sjuk; vi ha ju inte haft bref sedan strax före pingst, det är nu tre veckor sedan.

ELENA.

Jag kunde inte skrifva. Men brusa hällre ut, — ställ till en scen — gör hvad som hälst, men se inte på mig som om du ansåg mig vara en mörderska! Du kan ju inte sakna mig som kvinna — efter som du inte känt mig som sådan, och kamraten —? Ja, den har du kvar. Dessutom hade det kunnat vara mycket värre, Ivar.

IVAR.

Värre?

ELENA.

Ja, om det här inträffat senare. Sedan vi väl blifvit gifta. Ja, då hade jag dödat dig eller mig. *Ställer sig vid fönstret till vänster.* Jag undrar, om det i hela världen fins en vackrade utsigt än denna? Kom och se, Ivar! Se så underbart vackert. Sjö och skog slingra sig som ett skimrande bälte genom hela staden.

IVAR *bittert.*

Det har du aldrig sett förut.

ELENA.

Det är möjligt. Det är mycket som jag inte har sett förut. *Räcker ut handen.* Nå, Ivar, handslag — och så är alt lika bra som förut.

IVAR *utan att taga hennes hand.*

Om du miste honom, hvad skulle du då göra?

ELENA.

Alt för att vinna honom tillbaka.

IVAR.

Men *jag*, jag ska bara finna mig.

ELENA *otåligt.*

Det är någonting helt och hållet annat. *Du* har ingenting förlorat af hvad du ägt.

IVAR.

Har han friat?

ELENA.

Nej. Men jag äger honom ändå, det vet jag.

IVAR.

Hur länge har du känt honom?

ELENA.

I fjorton dagar — eller fjorton år — — Men nu får du inte fråga vidare — jag vill inte, jag kan inte svara längre. Nå, Ivar — — —? *Räcker ånyo fram handen. Ivar vänder bort hufvudet.* Vänner? Jaså, du vill inte. Det gör mig ondt, men kom i håg *en sak, bara en sak*: det hade kunnat vara värre. *Går till höger.*

IVAR *går fram till det vänstra fönstret, där Elena nyss stått.*

REVISOR RICHERTS *från fonden.*

God dag, min gosse. Jag såg dig komma — men ville inte — — — Har du talat med Elena?

IVAR *med ryggen vänd mot rummet.*

Ja.

REVISOR RICHERTS *sätter sig, tar en tidning och låtsar läsa.*

IVAR.

Så tyst det är här på gatan. Alldeles som vid en begrafning. Tycker inte morbror det?

REVISOR RICHERTS.

Åh, inte tystare än vanligt.

IVAR.

Vi gjorde en så vacker operation i går.

REVISOR RICHERTS.

Lefde patienten igenom?

IVAR.

Ja, tills vidare. *Vänder sig hastigt om. Lidelsefullt.* Morbror, det kan inte få bli af, det kan inte! Inte för min skull — min kamp ska vi inte tala om — men för hennes egen. Har hon talat med morbror?

REVISOR RICHERTS.

Ja, strax hon kom hem. I knappa, enkla ord berättade hon mig, att hon fäst sig vid honom och att hon tänkte göra allt för att vinna honom.

IVAR.

Hvad ska vi göra?

REVISOR RICHERTS *trött.*

Jag vet inte. Du skulle ha sett henne, när hon trädde in i mitt rum. Hon såg lika stolt och helig ut som en länge ofruktsam kvinna, hvilken kände sig vara hafvande.

IVAR.

Hon kommer att bli gränslöst olycklig. Hon kan inte bära hvarken fattigdom eller förödmjukelser. Hvarför väntade jag inte! Jag borde åtminstone som läkare ha vetat, att naturen alltid tar ut sitt — om det också dröjer.

REVISOR RICHERTS *i samma trötta ton.*

Jag hade hoppats kunna hålla passionen ute åtminstone från hennes lif — det har varit hela *mitt* lifs traktan. Mina två gossar dog som brådmognade män, Ivar, och felet var mitt, *mitt!* Den som gifter sig som slaf, skaffar slafvar till världen.

IVAR.

Känner du honom?

REVISOR RICHERTS.

Nej — inte als.

IVAR.

Vet du . . .

REVISOR RICHERTS.

Jag vet ingenting annat än hvad hon har sagt mig

IVAR.

Du måste gripa i med kraft, morbror. Tala med henne — söka vinna tid — *förbjuda*, om intet annat hjälper — till dess hennes exaltation — ty något annat *kan* det inte vara — hunnit lägga sig.

REVISOR RICHERTS.

Det kommer inte att tjäna till något.

IVAR.

Så får du inte tänka. Det är ju en abnormitet, och sådana hämnar sig själf.

REVISOR RICHERTS.

Ja — alltid — fast vanligen för sent.

IVAR.

Vi vet ju inte ens, om han i något afseende är henne värd... Och jag som tuktat min kropp, renat hvarje min tanke, för att — — men nu ska vi tänka på henne, bara på henne.

REVISOR RICHERTS *stiger upp. Söker att skaka af sig sin domning.*

Ja, du har rätt. — Vi ska bara tänka på henne. Jag ska göra efterfrågningar. Kanske låter han uppfostra sig — — och kanske — — Men egentligen sitter vi här och skrämmer upp oss som ett par barnungar, Ivar. Vi vet ju inte ens, om han ämnar söka upp henne. Kanske besvarar han inte hennes böjelse.

IVAR.

Till och med en handtvärkare kan väl inte vara så . . .

REVISOR RICHERTS

Till och med, Ivar? Hur går det nu med dina folkliga sympatier?

IVAR.

Jag hatar honom!

REVISOR RICHERTS.

Därtill har du ingen rätt. Efter hvad jag kan fatta, så är han . . .

KRISTIN *från fonden.*

Det är en herre, som vill tala med fröken.

REVISOR RICHERTS.

Med fröken! Ivar, tänk om det vore *han!* Bed honom stiga in.

KRISTIN *går.* REVISOR RICHERTS *och* IVAR *taga icke blicken från fonddörren.*

ERIK *kommer efter ett par ögonblick.*

Förlåt — men — det är ett armband, som fröken Elena lämnat mig till lagnings — — Vi träffades i Björkby prästgård — — Jag lofvade att komma med det själf — — och så ville jag — — —

REVISOR RICHERTS.

Är det kanske herr Ström?

ERIK.

Ja, det är mitt namn.

REVISOR RICHERTS.

Elena har både talat och skrivit så mycket om sin kära prästgård, att vi riktigt tycker oss känna alla dess inneväanare.

ERIK.

Jag har bara varit där på ett besök.

REVISOR RICHERTS.

Jaså. Men kanske jag får presentera min syster-son, medicine kandidat Vide.

ERIK.

Ivar!

IVAR.

Ni känner mig?

ERIK.

Ja, fröken Elena talade om er ibland.

REVISOR RICHERTS.

Men var så god och sitt ned. *Erik och revisorn sätta sig, Ivar står.* Herr Ström är ju en släkting till min gamla kära vän Holm?

ERIK.

Ja, min mor och han va syskon.

REVISOR RICHERTS.

Herr Ström lär vara mycket road af läsning, har jag hört.

ERIK.

Det är nog alla, tänker jag, som vill lära något.

REVISOR RICHERTS.

Herr Ström skulle nog kanske gärna ha velat studera? Nå ja, det är ju inte för sent ännu. Herr Ström kan väl inte vara mer än — —

ERIK.

Jag är tjugofyra år.

REVISOR RICHERTS.

Det fins många, som först vid den åldern börjat studera till studentexamen, fast det är i senaste laget.

ERIK försynt.

Jag tror inte, att man bör ta någon examen.

REVISOR RICHERTS.

Såå, inte det.

ERIK.

Jag läste det en gång, och jag tror nog, att det är riktigt. Det är alt inte de bästa förmågorna som kommer fram på det viset.

REVISOR RICHERTS.

Men något kunskapsprof måste väl ändå afläggas?

ERIK.

Ja, ett gemensamt. Sedan arbetar nog de sig fram, som duger till något. Det bör vara samma möjligheter för alla.

REVISOR RICHERTS

Är ni socialist?

ERIK.

Nej, det är jag inte. *Efter ett litet betänkande.* Jag tror inte, att det fins några socialister.

REVISOR RICHERTS.

Värkligen inte!

ERIK.

Jag menar: det är ingen som lefver så — det är bara teorier ännu.

IVAR.

Men vackra teorier! Jämlikhet, till exempel, det är ju ett utmärkt begrepp?

ERIK.

Det är alt mer än ett begrepp.

IVAR.

Sää?

ERIK.

Jag tror, att om man bara söker likställighet inom och inte utom sig själf, så fins den nog.

REVISOR RICHERTS.

Förklara er.

ERIK.

Jo, men jag talar så illa — jag är så litet van, men det är så roligt få utbyta åsigter. — Kamraterna tycker, att jag är så tråkig. *Skrattar.*

REVISOR RICHERTS.

Tala ni ogeneradt.

ERIK.

Jag tror, att rang inte är någonting annat än olika benämningar för olika uppgifter i ett gemensamt arbete. Känner man bara *det* riktigt, så försvinner också all

känsla af olikhet. Man är kamrater allesammans. Hvad gör det då, om man kallas kung eller bonde, när man ändå hör till kedjan.

REVISOR RICHERTS.

Och de som inte ha arbete?

ERIK.

De ska få. Det är väl det som är socialismens innersta kärna och hvad som gör den så vacker — — fast den är bra svår att förstå. Eller hvad tror kandidaten?

IVAR.

Jag är inte särdeles upplagd för sociala spörsmål just nu.

ERIK *rodnar*.

Förlåt — — jag talar visst för mycket — — jag — — —

REVISOR RICHERTS.

Visst inte, visst inte! Det är alltid roligt att böra en själfständig man uttala sina åsikter. — — Herr Ström har troligtvis arbetat länge hos samma mästare?

ERIK.

Alt sedan jag var pojke.

REVISOR RICHERTS.

Det vittnar godt för er båda.

ERIK.

Jag lärde så långsamt; han var mycket tålmodig, sådant glömmes man nog inte. Också skulle jag aldrig

ha lämnat honom, om inte — — Men, kanske att fröken Elena inte är hem — —

IVAR *hastigt*.

Arbetareinstitutet är visst mycket besökt?

ERIK.

Ja, det är det nog, men jag går så sällan dit. Jag har så svårt att följa med — — Det är roligare att gå på läsesalongen.

IVAR *med tonvigt*.

Och i skogen. Ja, jag antar, att herr Ström är naturvän?

ERIK.

Det är jag.

IVAR.

Ja, skogspromenader ä förtjusande, isynnerhet i godt sällskap.

ERIK.

Jag tycker bäst om att gå ensam — åtminstone har jag tyckt bäst om det förut.

IVAR.

A propos; är det inte herr Ström som är förlofvad?

ERIK.

Nej.

IVAR.

Förlåt — — jag begriper inte — — jag tyckte

precis att Elena talade om någon som var förlofvad i prästgården.

ERIK.

Fröken Amanda och fröken Marta va förlofvade båda två.

IVAR.

Ja, så var det!

REVISOR RICHERTS.

Nå, herr Ström är ju också alldeles för ung för att tänka på giftermål.

ERIK.

Åh, inte just det. Man bör alt gifta sig ung.

IVAR.

Och om inte, så behöfver man väl inte lefva i säck och aska för det, eller hur? Det är nästan en skyldighet att lefva undan lite. Jag är, som ni vet, läkare.

ERIK.

Bara man arbetar bra, så mår man bra, det tror jag. *Stiger upp.* Men nu kan jag inte dröja längre; jag har lite brådtom — — och jag skulle så gärna — jag menar — jag skulle så gärna ha velat säga fröken Elena adjö, innan jag reser.

REVISOR RICHERTS *och* IVAR.

Reser!

REVISOR RICHERTS.

Ska herr Ström lämna Stockholm!

ERIK.

Ja, jag far till Norrland om några dagar. Jag har fått bref från en slägtinge, att ena guldsmeden i sta'n, där han bor, är död. Mästaren vill, att jag ska försöka få öfverta det färdiga lagret i kommission och köpa resten kontant. Han har lofvat hjälpa mig med borgen, och som han känner enkan, tror han — —

IVAR.

Men herr Ström kommer troligen snart igen.

ERIK.

Nej, passar affären mig, och jag kan få göra upp, så stannar jag med detsamma.

REVISOR RICHERTS *hwars ögon mött Ivars.*

Nej, det vore en låghet. *Ringer. Till Kristin, som kommer från höger.* Hvar är fröken?

KRISTIN.

Jo, hon är uppe på sitt rum.

REVISOR RICHERTS.

Var snäll be henne komma ned genast.

KRISTIN *går.*

ELENA *kommer efter ett par ögonblick från höger.*

Ni!

ERIK.

Jag skulle lämna frökens armband, och så — —

ELENA *otåligt*.

Nå?

ERIK *hastigt och lågt*.

Säga fröken farväl.

ELENA.

Farväl? Reser ni bort!

ERIK.

Ja — om några dagar — till Norrland, för att bli guldsmed där. — — det är så ondt om tillfällen. Min mästare vill — jag måste försöka — — *Efter en kort paus.* Jag kommer troligtvis inte igen.

ELENA.

Och jag?

REVISOR RICHERTS *ångestfullt*.

Barn!

ELENA.

Jag frågar: och jag!

REVISOR RICHERTS.

Vi ska inte hindra herr Ström, Elena.

ERIK *ser upp till Elena med en darrning på läppen*.

Fröken! Fröken kan jag bara tacka för all visad vänlighet.

ELENA.

Jaså, bara det. Och det tror ni, att jag tänker nöja mig med. Nu är ni inte sann.

ERIK.

Jo, fast — —

ELENA.

Fast hvad?

ERIK.

Inte helt uppriktig.

ELENA.

Jag tillåter er inte att resa, jag vill det inte, åtminstone inte att resa ensam. Jag kan inte undvara er. Så, nu är det sagdt.

ERIK.

Elena!

ELENA.

I min fars och min kusins närvaro så säger jag: tag mig med.

IVAR *sakta*.

Du glömmet dig alldeles.

ELENA.

Hvad gör det hvem som talar, när båda tänker.

ERIK.

Vill du, Elena?

ELENA.

Ja! *Hon lutar för ett ögonblick sin kind mot hans hand.*

IVAR lågt.

Betänk din framtid, Elena.

ELENA.

Hvad bryr jag mig om den. Nutiden är nog.

ERIK *stryker Elena blygt öfver håret. Går sedan fram till revisor Richerts.*

Revisorn får inte vara ond på mig — — — Jag är så glad, jag kom — jag tordes inte tro, att hon brydde sig om mig — jag håller af henne så mycket, att jag aldrig trodde man kunde hålla af någon så mycket.

REVISOR RICHERTS.

Hvad har ni att bjuda en flicka, sådan som hon?

ERIK.

Mig själf och mitt arbete.

REVISOR RICHERTS.

Det räcker inte långt, och *hon* kan inte arbeta.

ELENA *leende.*

En lyxhustru! Har du råd med det, Erik?

ERIK

Nej, men det fins många slags arbete.

REVISOR RICHERTS.

I hvad fall som hälst, så har det här kommit så oförberedt — tydligen så öfverlagdt, att — — — Med ett ord, jag anser herr Ström vara för hederlig karl att vilja begagna sig af en tillfällig exaltation. Elena har inga förutsättningar som gör henne lämplig till er hustru, hon skulle komma att ingripa högst olyckligt i ert lif — och själf bli olycklig. Emellertid får jag kanske be herr Ström besöka mig i morgon. Till dess ha vi alla hunnit lugna oss — och litet närmare sätta oss in i förhållandena.

ERIK.

Jag ska komma.

IVAR *sakta till Erik.*

Kom inte igen, om ni har en skymt af heder i er!

ERIK.

Hvad menar kandidaten?

IVAR.

Att den som bara har fattigdom och förnedring att bjuda en kvinna inte har någon rätt till henne.

ERIK.

Det är sant, men det passar ju inte in på mig. Adjö, Elena, vi träffas i morgon.

ELENA *följer honom till dörren.*

I morgon! Tror du på mig?

ERIK.

Som på Gud. *Går i fonden.*

REVISOR RICHERTS.

Hör barn, hvad jag har att säga.

ELENA.

Ja, jag hör.

REVISOR RICHERTS.

Du vet inte hvad det gäller, men det vet *jag*, och därför måste jag handla, när du inte kan. Jag ger aldrig mitt samtycke. Jag vill endast säga dig detta, så du vet, hvad du har att rätta dig efter.

ELENA.

Så sker det utan ditt samtycke, far.

REVISOR RICHERTS.

Det vore inte ens rätt att i hans omständigheter belasta honom med en hustru.

ELENA.

Så följer jag honom ändå.

REVISOR RICHERTS.

Du förstår inte hvad dina ord innebär.

ELENA.

Jo, till fullo. Men tror far, att några ceremonier på jorden kan komma mig att känna mig mera vigd än jag nu gör!

REVISOR RICHERTS.

Äktenskapet är mer än en ceremoni.

ELENA.

Ja, det förstår jag *nu*. Och just *det där mer*, det äger jag redan. Öppnar fönstret och vinkar med näsduken.

REVISOR RICHERTS nickar åt Ivar. Går sedan in till sig med trötta steg.

IVAR.

Elena . . . Elena!

ELENA otåligt.

Hvad vill du? Sluter fönstret, men lemnar en glänta öppen, mot hvilken hon håller örat, i lyssnande ställning.

IVAR nervöst.

Du hade alldeles rätt i, att vi inte bort förlofva oss — att det var orätt af mig — — Men jag har ett annat förslag att göra dig. Jag reser till Bonn om några dagar, i och för mina studier. Jag blir borta ett år. Ett år går snart, men efter den tiden ska du bättre veta — — — Jag menar, vill du lofva mig att under den tiden . . .

ELENA.

Jag lofvar ingenting.

IVAR.

Men betänk dig då! Åh, du förstår inte till hvad du förbinder dig!

ELENA.

Tyst! Lyssnar utåt. Stänger sedan fönstret. Stiger upp. Om du menar, att det vore klokare att jag gifte mig med dig, så är det sant, men nu vill jag inte vara klok.

IVAR *långsamt.*

Men om du en dag skulle ångra din nyck . . .

ELENA.

Det är ingen nyck.

IVAR.

Jag menar, om du skulle inse att du misstagit dig . . .

ELENA *gladt.*

Ja, kom då igen, Ivar. Men till dess, farväl.

IVAR.

Han förstår ej ens den uppoffring du gör.

ELENA.

Han förstår mer: han förstår, att det inte är någon uppoffring jag gör.

IVAR.

Jag har ingenting mer att säga: bara ett. Jag är för rik för *en*, Elena, och af en kamrat — — — Det vore den enda glädje du nu kunde göra mig.

ELENA.

Nej du, inga pengar. Han vill inga ha, och inte jag håller. Jag har valt och får stå för följderna. Emellertid så är du en präktig människa, Ivar. Jag är rik nog som har både honom och dig. *Räcker honom handen.*

IVAR *trycker en lång kyss på Elenas hand, går sedan, stelt och rak, som om han fruktat att falla, ut genom fonden.*

FRU RICHERTS *från höger.*

Du, Elena, hemma! Jag är då visserligen ingen stor höflighet van, men det må jag säga, att . . .

ELENA.

Inte i dag, mamma, inte i dag! *Kysser henne och springer hastigt ut till höger.*

FRU RICHERTS *rycker upp revisorns dörr.*

Richerts, Richerts, hvad har händt! Svara genast, genast, hör du! *Med en halft jublande snyftning.* Hon kysste mig!

REVISOR RICHERTS.

Nu bli vi ensamma.

Riddå.

ANDRA AFDELNINGEN.

Fyra år senare.

Första Akten.

Ett kafé. Gäster sitta kring runda bord, drickande vintoddy, kaffe, te med och utan smörgåsservering m. m. Vid skänken sitter Sofi, en medelålders, enkel tjänarinna. Hedda passar upp. 'Farbror', liten, hopkrumpen, med tysta, tassande rörelser, läser en tidning. Fru Ström och fru Bergqvist sitta litet för sig själfva närmast intill rampen och dricka te.

EN GÄST.

En halfva öl till!

HEDDA.

Var så god!

FRU BERGQVIST.

Hör du, hvem är det som håller här?

FRU STRÖM.

En slägtinge till oss, gud bevars, ett högfärdigt stycke. Mannen var guldsmed, fick öfverta Södergrens

lager i kommission, och det var så rart, men så blef han sjuk; lagret gick ifrån dem, och så tog hon sig till med det här, ja det är väl omkring ett och ett halft år sedan, nu. Hon håller middagsmat åt tolf järnvägsherrar med, som inte kan komma in till sta'n, utan skickar och hämtar. Ja, jag kan rent af säga, att det är min man, som dragit hit herrskapet, för hade inte han skrivit så . . . Men bara otack ha vi haft för' et — Men se där kommer hon, för resten! *Rör häftigt i tekoppen.*

ELENA, *klädd i en enkel, mörk drägt, kommer från höger I, intar med en nick Sofis plats. Sofi går.*

FRU STRÖM *med höjd röst till Hedda.*

Teet är kallt! Sådant får inte hända, när man betalar. *Till fru Bergqvist.* Det gör mig riktigt godt att få knusa till henne lite! Du, som är landsbo, kan inte ha reda på förhållanderna, men Erik och min man ä kusinbarn, fast min man är mycket äldre, men tror du att vi varit bjudna till dem en enda gång fast — — *Berättar resten tyst och lifligt.*

FRÖKEN AF EKE, EN UNG FLICKA, ARTISTEN AF EKE,
samt LÖJTNANT SABELSPETS komma från fonden.
Slå sig ned vid ett bord.

ARTISTEN.

Ja, något Stockholmskafé är det här då visserligen inte, men lite sodavatten kan vi alltid få. *Till Hedda.* Lite sodavatten och saft! *Lågt till Sabelspets, med ögonen visande på Elena.* Nå, hvad säger du?

SABELSPETS.

Tusan!

FRÖKEN AF EKE.

Men hvad tror du mamma ska komma att säga?

ARTISTEN.

Jag, den allvarlige artisten, är ju med som förkläde! Till den unga flickan. Ett utmärkt förkläde, inte sant, fröken? Den unga damen fnissar. Sakta till Sabelspets. Tappa inte ögonen, utan sätt dig bredvid syster min.

FRU STRÖM *intresserad.*

Fröken af Eke och hennes bror! Men militären och den andra fröken känner jag inte.

FRU BERGGQVIST.

Sitter hon vid skänken alt jämt?

FRU STRÖM.

Nej, bara om kvällarna, när det är mest att göra. Så länge de hade boden, satt hon vid disken där också, och det var ett slams och ett hams dagen i ände. Alt hvad karlar hette, skulle dit och titta på'na, och inte blef hon dem svar skyldig, det ska Gud veta. Man säger, att hon ska vara en fin flicka, men jag tror hvad jag vill om den saken, jag. Då skulle hon väl trifvas i sällskap med bättre folk, skulle jag tro. Barnkräken...

EN GÄST.

Får jag betala.

HEDDA.

Vid skänken, var så god.

FRU BERGQVIST.

Herre je, att dom dog båda två! Ja, det är sällan tur med tvillingar!

FRU STRÖM.

Bästa beviset på hurudan människa hon är, måtte väl vara, att hon hvarken då eller nu, fast hennes egen far lär vara död för bara några månader sedan, extimerat att sätta på sig så mycket som en svart klädning en gång, och aldrig går hon i kyrkan, håller. Hon måste visst vara mormon eller något dylikt. Ärlighet är kyrkogång nog, sa Erik, det kräket, när jag...

FRU BERGQVIST.

Så rysligt! Hvad hade han för sjukdom?

FRU STRÖM.

Lungblödning, låg i månader. Trots alt, så erbjöd jag mig att vaka, men...

SABELSPETS *ser på fru Ström.*

Vore en bra typ för dig, det där, Eke.

ARTISTEN.

Tack du, men ragator är det godt om.

FRU BERGQVIST.

Det var vackert gjordt af dig, Lovisa!

FRU STRÖM.

Ja, jag tänkte, Herren ser till de tålmodiga, men hon bara såg på mig, som om jag varit luft, och drog igen dörren midt framför min näsa. Se'n fick jag höra,

att de höll sig med vakhustru, gud bevars, som rikt folk. Ingen vet hvem som har hjälpt henne till det här, håller. *Hviskar.* Man säger, att det är någon, som håller henne om ryggen!

FARBROR *som talat med Elena, men sedan smugit sig bakom fru Ström.*

Det är mer, hä hä, än någon skulle vilja göra med dig!

FRU STRÖM *förlägen.*

Kors se, farbror. Inte såg jag farbror.

FARBROR.

Den som ser i syne, ser oftast illa. Det vore bättre, att du höll dig hemma och skötte om din sjuka man, i stället för att sitta här och göra af med pengar i onödan.

FRU STRÖM.

Det är bara för att roa en resande — fru Bergqvist — — *Farbror återtager sin tidning.* Gamla smulgrät! Vore det inte för slantarna, vi ska få ärfva, så — —

FRÖKEN AF EKE.

Nej, nu måste vi verkligen gå.

SABELSPETS *sakta till af Eke.*

Får jag göra upp.

ARTISTEN *ser på Elena.*

Sådana färger! Åh, hvilken briljant Cleopatra hon skulle bli!

FRÖKEN AF EKE.

Jag tycker hon ser ut som en fin kvinna.

SABELSPETS *vid skänken.*

Kanske jag får be att veta vår skuld.

ELENA.

En och tjugofem.

SABELSPETS.

Var så god. *Elena tar emot pängarna på en asjett.*
Det var ett egendomligt sätt att ta emot pängar.

ELENA.

Det är så min vana.

SABELSPETS *med ett mördande ögonkast.*

När man är så vacker som ni, har man rättighet att ha vanor — till och med — ovanor! Fins här cigarrer?

ELENA.

Nej, det gör det inte.

SABELSPETS.

Det var opraktiskt! En cigarr lämnad af er, måtte smaka bättre än alla andra cigarrer. *Tar fram ett elegant cigarretui.* Vill ni inte åtminstone ge mig litet eld?

ELENA.

Hedda, drag eld på en tändsticka.

HEDDA lämnar Sabelspets en brinnande tändsticka.

Var så god.

SABELSPETS tänder cigarren.

Tack. *Till Elena.* Ni är grym! Men vi träffas . . .

ELENA otåligt i dörren till höger L.

Sofi!

SOFI kommer. Ser på ett enkelt silfverur, som hon bär på en snodd kring halsen. Ropar sedan:

Klockan är sex!

FRU BERGQVIST.

Hvad vill det säga?

FRU STRÖM.

Här stängs hvarje lördagskväll klockan sex och öppnas först om måndagsmornarna. Det är en misshushållning, men hvad gör det för den som — — *Allmänt uppbrott.*

EN GÄST.

Ja, man ska väl hem till gumman då!

EN ANNAN GÄST.

Ett hyggligt och bra ställe det här.

FRU STRÖM.

Adjö kära Elena! Det var ju roligt, att Erik fått arbete, men det var fasligt, hvad han ser klen ut ännu!

FARBROR.

Din man, hä hä, är klen han, det är värre, det.

FRU STRÖM förolämpad.

Kom Augusta! *Fru Ström, fru Bergqvist går. Rummet är nu tomt på gäster.*

ELENA stänger pänninglådan. Slår med en hastig rörelse upp fönstret och andas några djupa tag. Sedan.

Farbror är väl så snäll och väntar? *Till Sofi. Laga att här blir i ordning så fort som möjligt. Går till höger II.*

SOFI ropar genom fönstret.

Janne, klockan har slagit!

JANNE kommer från fonden. Han och tjänstflickorna bära ut brickor m. m. till höger I, flytta ut borden och de öfverflödiga stolarna till vänster. Ett par vackra turkiska gardiner dragas för skänken, som därigenom helt och hållet skyles. Ett par bekväma linstolar flyttas in, likaså några gröna växter, ett par byster m. m. Öfver soffan, som skjutes på sned, kastas ett vackert täcke. Vid hufvudändan ställes ett litet bord, och på det en lampa. Ett annat bord täckes af en fin hvit damastduk. Anordningarna gå ut på, att i rummet bilda som ett rum för sig.

HEDDA.

Usch, så'na dumheter! Släpa möblerna ut och in kväll och morgon! Hade jag vetat det, så... Frun måtte inte vara riktig i hufvudet.

SOFI.

Frun vet nog hvad hon gör. Släpar vi, så släpar hon, det går an med det. Sofi inte, Janne!

JANNE *mülen.*

Det här är inte något hus att sofva i. Tacka gud, man får nattro. *Med en sidoblick på 'farbror'.* Och ett sådant fiskaliserande sedan!

HEDDA.

Gick ändå för sig så länge herrn var hemma. Men frun får då aldrig nog gjordt.

SOFI.

Orkar inte höra! Frun begär aldrig mer än hvad som är rätt och billigt. Jag undrar just, hvem som är först uppe och sist i säng, ni eller hon?

FARBROR.

Sofi, hä hä, här ska Sofi få en slant. *Ger henne en krona.*

HEDDA.

Usch, den där gamla pionen!

JANNE.

Spionen, menar du väl.

HEDDA.

Samma hvad jag menar. Jag har tjänat på stads-källarn som skänkröken och behöfver inte redigeras af en dräng.

JANNE.

Ja, nu är det inte något mer. *Går.*

SOFI *till Hedda.*

Skynda dig och ta in tebrickan.

HEDDA.

Hvarför ska jag . . .

SOFI.

Tyst, frun kommer!

ELENA *omklädd i en vacker, bekväm aftontoalett, kommer från höger II hållande ett pänningsskrin i handen.*

Nå, det gick ju raskt! Hedda måste bättre öfvervaka torkningen af glasen. Dussin efter dussin torkas ju sönder, och det går inte an. Hedda slår en knyck på nacken och går i fonden. Glöm inte att hämta tjädrarna, Sofi, och så ska mjölken betalas. Vi ha tagit fyra kannor öfvermjölk. Eljest tror jag inte det är något, utom det, att Janne inte får glömma att vattna i trädgården.

SOFI.

Vi ha inte nog med grädde till efterrätten i morgon.

ELENA.

Ta då ett stop på nästa veckas räkning. Är det något mer, som fattas, så säg ifrån. Du vet, att jag inte vill bli störd sedan.

SOFI.

Nej, inte hvad jag mins. Går. Men kommer strax tillbaka med en bricka med tekoppar, kallt skuret m. m., som hon ställer på det dukade bordet. Går sedan ånyo.

ELENA.

Nu är jag strax färdig, farbror. Tänder ett par rök-gubbar och kastar en röd skärm öfver lampan. Se så där

ja, nu ska vi språka; men farbror måste komma närmare.

FARBOR.

Hedda, hä hä, är en slinka.

ELENA *läser upp skrinet.*

Jag vet det, hon ska få flytta.

FARBOR.

Och Janne är inte ärlig. Jag kom på honom tidigt i morse, när han höll på att fiska åt sig vin genom källargluggen . . .

ELENA *tar fram tre sedelbundtar.*

En, två, tre. Se här, farbror, tag!

FARBOR *missbelåten.*

Hvad är det för brådska, hä hä, förfallodagen är ju inte förr än i nästa månad.

ELENA.

Det gör ju ingenting. Tag dem bara — —. Nej, farbror, räkna dem inte, jag fördrar inte att se pengar just nu. Ja, nu är ju hela vår skuld, hela vår synliga skuld, menar jag, betald, inte sant?

FARBOR *fortfarande mulen.*

Joo, utom räntan.

ELENA.

Räntan? Ja, den får farbror räkna ut sedan. Det är ju i alla fall bara en bagatell.

FARBOR.

Jag behöfver inga pengar just nu, Elena får gärna behålla dem, hä hä, om Elena vill.

ELENA.

Behålla dem! Nej, det vill jag inte. Inte en timme längre än hvad som är nödvändigt. Nu ska inte farbror tro, att jag är otacksam, för det är jag inte. Vi kan aldrig återgälda hvad farbror gjort för oss och gör.

FARBOR.

Prata inte — —

ELENA *kryper upp i soffan och kastar på sig en filt, som liknar leopardskinn.*

Mins farbror den kvällen, när farbror för första gången sökte upp oss? Ja, det är väl omkring två år sedan nu. Jag satt i mörkret och grubblade så hjärnan värkte. Erik hade nyss somnat. Då hade han redan legat i fem månader, och jag visste, att han inte skulle bli duglig till arbete på kanske ännu ett år. Doktorn bara ordinerade stärkande mat och vin. Jag sålde och sålde ur boden för hvad pris som hälst, bara jag fick pengar — och kunder saknade jag aldrig. Men just den aftonen kom jag att tänka på, att det egentligen var stöld, jag begick, efter som lagret inte var vårt. Men ändå, när farbror erbjöd sig att skaffa mig det här, trodde jag — —

FARBOR.

Nå, hvad då?

ELENA.

Åh — ingenting: det gick.

FARBROR.

Ja, hon dog alldeles lagom, hä hä, hon, som hade det här förut. Också betänkte Elena sig inte länge.

ELENA.

Nej, *då* hade jag varit färdig att sopa gatan för att förtjäna pengar.

FARBROR.

Då?

ELENA *vårdslost*.

Ja, man kan ju vara olika disponerad. Jag har aldrig frågat, men hvarför sökte farbror upp oss, först när vi behöfde farbror?

FARBROR.

Lyckligt folk ska man inte störa.

ELENA.

Var det enda orsaken?

FARBROR.

Jag hade väl knappast kommit mig för als, om det inte varit för att förarga Lovisa Ström. Hon tål inte er, och jag tål inte henne. Hon tror hon ska få ärfva, hä hä, men det får hon inte. Mina sysslingbarn ska ha allt jag äger, hvarenda styfver. — Hennes man, Lovisas, menar jag, ville så gärna fråga, hä hä, erbjuda er — han visste hur Elena sålde — och om redovisningen, som skulle bli i januari, och om allt det öfriga, — men han tordes inte — utan talade med mig...

ELENA *skrattande*.

Jo, det skulle hans hustru veta!

FARBROR.

Det förargar henne allra mest, hä hä, att hon ingenting vet.

ELENA.

Hon är en dålig och lögnaktig människa. Men låt oss nu tala om något treffigare. Det är hälgdag i dag, farbror.

FARBROR.

Elena glömmer väl inte af, att rättigheterna ska förnyas i öfvermorgon. Jag går i borgen.

ELENA *tankspridd*.

I borgen? Tack farbror.

FARBROR.

Tre spekulanter utom vi. Det blir, hä hä, riktigt att löpa i kapp.

ELENA.

Har farbror sett någon riktig kapplöpning?

FARBROR.

Nej, det har jag inte.

ELENA.

Men det har jag. Bästa hästen störtade, sedan han hunnit banan rundt en gång.

FARBROR.

Hur kom Elena att tänka på det?

ELENA.

Jag vet inte. En kinesisk parasoll där i hörnet, med ett ljus bakom, skulle bestämdt göra god effekt, eller hvad tror farbror?

FARBROR.

Nu talar Elena, hä hä, konstigt igen. En parasoll i ett rum!

ELENA.

Tyst, gick det inte! Så länge Erik dröjer! — — Han ska ta sig ledigt klockan 6, det är öfverenskommet; han tål inte vid att sitta längre i verkstadsdammet ännu.

FARBROR *blinkar*.

Han är väl ute och, hä hä, svirar bland kamrater, som vanligt. *Skrattar*.

ELENA.

Han!

ERIK *kommer sakta i fonden hållande en knippa konvaljer i handen.*

FARBROR *blinkar åt Erik.*

Ja, nu måste jag väl ge mig af, jag har lite att bestyra.

ELENA.

Nej, farbror får inte gå. Jag vill als inte vara ensam i afton. Vi ska strax dricka te, eller också så

ska farbror få någonting annat godt. Till exempel ägg-toddy eller — Erik, som smugit sig fram, lägger konvaljerna i hennes knä. Konvaljer!

FARBOR.

Jag tror, hä hä, att jag tar äggtoddy, men det blir en annan gång. *Skrattar sakt.* Man har stulit lakan från fru Bergs bleke — — det skulle roa mig att — — med ett ord, jag har mina misstankar. Adjö, adjö.

ERIK.

Tack då för i dag, farbror.

FARBOR *går i fonden.*

ELENA.

Konvaljer! Var det därför du dröjde?

ERIK.

Jag har gått och sett på dem hela veckan. Jag var så rädd, att de inte skulle hinna slå ut till i dag. Här är ju allting så sent.

ELENA.

Till i dag! Hvad är det för en dag, då?

ERIK.

Mins du inte det?

ELENA.

Nej, det gör jag inte.

ERIK.

Den vackraste dag, som fins på hela året! I dag för fyra år sedan såg jag dig för första gången.

ELENA.

Och det mins du? Jag mins inga detaljer. För mig är hela den der tiden bara som någonting ljust, skimrande, oändligt stort och vackert. Tack, Erik! Jag längtar så mycket till prästgården — — —

ERIK *med spelad likgiltighet.*

Jaså, gör du det.

ELENA.

När vi bli rika, ska vi fara dit, du.

ERIK *i samma ton.*

Det går jag inte in på.

ELENA.

Intel!

ERIK *strålande.*

Nej du, vi reser i sommar. Sofi är ju så pålitlig. Jag har redan femtio kronor aflagda. Det har nog inte varit till en ny ytterrock, som jag har sparat — fast jag ingenting velat säga, förr än i dag. Resten ska jag nog arbeta ihop. Ja, ser du, det blir jag, som bjuder. Vi kan nog resa billigt.

ELENA *ser hastigt upp.*

Billigt! Lugnt. Ja visst.

ERIK *lutar sig öfver henne.*

Blef hustrun glad?

ELENA.

Ja mycket glad. *Stiger upp.* Åh den som vore som du, Erik!

ERIK *skrattande.*

Jo, det vore just någonting att önska! Nej, bättre ska det vara! — — Vet du, lektor Linden har lofvat att föreläsa gratis i fysik på föreningen hvar onsdag. Var inte det hyggligt?

ELENA.

Åh, det är ju alltid roligt att få beskydda. Nå, hvad sa doktorn om ditt bröst?

ERIK.

Han sa, att det var ett bland de vackraste fall, han sett. Jag är nästan alldeles bra nu. Också tänker jag försöka med full arbetsdag från och med den första.

ELENA *sysslar vid tebordet.*

Vågar du det?

ERIK.

Ja, får jag bara några munnar landluft i sommar, så är jag lika stark som förut. Det var bra hyggligt af Svensson att ta mig på värksta'n, innan jag blef fullt arbetsför.

ELENA.

Det kan jag inte tycka. Han förlorade en medtäflare och vann en skicklig arbetare. Men nu ska vi ta in teet. *Ringer.*

ERIK.

Vänta! Jag har inte tvättat mig om händerna än!
Går till höger II, låter dörren stå öppen. Hur har det varit
här hemma i dag?

ELENA.

Som vanligt, ungefär. Sofi kommer med te och en
omelette. Tack! Sofi går till höger I.

ERIK i dörren.

Det är om måndag som rättigheterna . . .

ELENA.

Plikt! Inga affärer efter klockan 7 på lördagskvällen.

ERIK.

Det är sant! Läger en tioöring i en sparbössa. Skakar
bössan. Hon käns tung! Ser sig omkring. Hvad det är
vackert härinne. Jag undrar just, om det fins några,
som har det så godt som vi? Det var då en riktigt
stor tur, att du fick det här, Elena, och att du fått
vara frisk se'n.

ELENA.

Lördagskalaset börjar! Du, som är hedersgästen, ska
sitta här.

ERIK.

Får jag vara det ännu, fast jag inte är sjuk längre?

ELENA.

Hedersgästen blir du alltid. Var så god. Bjuder
honom en asjett.

Agrell, Vår.

ERIK.

Jag tycker bra mycket om det här — fast — —

ELENA.

Fast?

ERIK.

Åh, det är bara någonting dumt som fallit mig in.

ELENA.

Hvad då?

ERIK.

Jo, jag har ibland tyckt, att de sista lördagskalasen, ja, nu kan du höra hur dumt det är — ha liknat sådana där blommor gjorda af tyg. Vackra, men utan lif! Kom se'n och säg, att inte jag har inbillning!
Skrattar.

ELENA *lutar sig djupare ned.*

Du måste äta upp hela omeletten. Kom i håg, att du ska förtära minst fem ägg om dagen.

ERIK.

Åh, vi kan alt börja att dra in på staten nu. Det allra värsta har nästan varit att behöfva äta så dyr mat.

ELENA.

Mat är billigare än medicin.

ERIK.

Det är sant. Det har jag inte tänkt på, men ändå — — Men det är något annat, som jag har tänkt på — och som jag nog tror är riktigt.

ELENA.

Hvad då?

ERIK.

Jo, att vi bör skrifva till svärmor och be henne komma till oss, nu, när hon är ensam.

ELENA *häftigt*.

Mamma hit till oss! Nej det går inte för sig!

ERIK.

Och hvarför inte?

ELENA *lugnare*.

Hon skulle inte trivas.

ERIK.

Visst gjorde hon det. Hon stod ju på vår sida från första stunden.

ELENA.

Ja, det gjorde hon nästan fanatiskt — därför att far sa nej.

ERIK.

Elena, nu är du — —

ELENA.

Tycker du, Erik, att människor ska hålla i hop, bara därför att de ä slägt?

ERIK *betänksamt*.

Jag tror nog, att det är riktigt. Ju fler som stöder hvarandra, ju starkare blir samhället.

ELENA.

Ja, men inte individen. Nej, vet du, jag tror vi dröjer med att bjuda mamma, till dess vi får vår stora landtegendom, som du drömmer om.

ERIK *skrattande*.

Då fruktar jag det aldrig blir.

ELENA.

Dessutom vore det inte rätt att störa henne nu. Man kan inte veta hvad följder nya intryck skulle ha på henne. Jag har haft bref i dag. *Återtager sin plats i soffan.*

ERIK.

Har du? *Knäpper ett ögonblick i hop händerna, går sedan öfver till Elena och kysser henne.* Tack för mat, hustru!

ELENA *vecklar upp ett bref.*

Så här skrifer mamma bland annat. »Jag känner mig nog mycket ensam, men det är ändå, som om jag funnit det jag sökt i hela mitt lif. När jag går till mina kära grafvar, är det som om jag kommit hem . . . Nu har jag honom helt för mig själf.»

ERIK.

Det var vackra ord.

ELENA.

Tycker du? Jag tycker de ä grymma, jag. *Lämnar honom brefvet.* Du kan ju läsa resten sedan.

ERIK *lägger armen kring hennes lif.*

Vore det inte bättre, om du försökte att tala om honom ibland? Det skulle nog bli som lättare sedan.

ELENA.

Jag kan inte — åtminstone inte ännu — du kände honom inte, och inte vet du häller hur . . .

ERIK.

Jag är glad, att han gaf sitt bifall till sist.

ELENA *med ett djupt andetag.*

Ja, det är jag med. Emellertid är mamma lycklig, det vore ju synd att störa henne — och far är nog lycklig han med.

ERIK *hastigt.*

Hvem är det, som inte är lycklig, då?

ELENA.

Kanske jag.

ERIK.

Du!

ELENA.

Mins du hans sista ord till mig, Erik?

ERIK.

Nej; jag stod inte bredvid just då.

ELENA.

»Kom i håg en sak, Elena. Den som älskat mycket, måste förlåta mycket.» Jag kommer så ofta

i håg dem. Troligen därför, att jag så ofta måste förlåta mig själf — och det måste du göra med, Erik.

ERIK.

Jag har ingenting att förlåta, bara att tacka.

ELENA.

Du skulle naturligtvis inte ha 'satt i', du, om jag blifvit sjuk och du till på köpet förskingrat anförtrodt gods, hva?

ERIK.

Jo, det skulle jag. Också tackar jag inte för hvad du gjort, för sådant *kan* man inte tacka, utan därför, att den som *får*, alltid bör tacka.

ELENA *med till hälften dold ironi.*

Du har varit tacksam att uppfostra, Erik. Alt hvad du lärt har stannat kvar. Men sätt dig nu här i hörnet — så där! — Erik sätter sig i soffhörnet, Elena kryper upp och lägger hufvudet vid hans bröst. Så, nu är det bra. Tala nu. Jag vet ingenting vackrare än din röst. Den värkar lugnande som en vaggsång.

ERIK *böjer tillbaka hennes hufvud och ser henne i ögonen.*

Har någonting särskildt inträffat i dag, hustru? Farbror har likväl lofvat mig att vara här och i mitt ställe se till att . . .

ELENA *undvikande.*

Nej, ingenting als. Jag känner mig bara lite latare än vanligt, det är alt i hopa.

ERIK *glädtigt*.

Det ska vi bota genom en riktigt lång promenad i morgon. Det var inte als vått i skogen. Vi ska ta matsäck med oss och vara ute hela dagen. Björkarna ä nästan färdiga; jag såg flera skogsstjarnor utslagna, och bäckarna riktigt hvirflade, så fulla voro de af vatten. — Ja, det vill säga, så vida inte — — —

ELENA.

Så vida inte hvad, Erik?

ERIK.

Åh, det är bara lite oroligt i föreningen. Smederna på fabriken ha fått arbetslönen nedsatt. Somliga ropa på strejk och vill att alla metallarbetare ska gå med.

ELENA.

Det önskar jag de gjorde.

ERIK.

Du vet inte hvad en strejk är. Det är elände från början till slut — och elände utan resultat.

ELENA *med bliztrande ögon*.

Det är opposition, det vet jag!

ERIK *tankfull*.

Det är nog inte på det viset vi ska opponera. Hade strejken kunnat uträtta något, så — — Det är nog som de bästa människorna, inte som de starkaste slagskämparna, vi ska komma fram.

ELENA.

Nå, än njutningen att få hämnas lidna förödmjukelser, då?

ERIK.

Det är så mycket som jag inte förstår. Ibland käns det så tröttsamt, att inte vara som andra.

ELENA.

Nå, hvad är det nu, du inte förstår?

ERIK.

Hvad vill det säga att förödmjukas?

ELENA.

Att trampas i smutsen, *det* är att förödmjukas!

ERIK *muntert.*

Då ska jag naturligtvis tycka att det är att ta miste på begrepp. Det är ju att ta på sig en annans skuld och tro den vara sin egen. Nej, det är nog så, att man inte *kan* förödmjukas af någon an än af sig själf. Åtminstone tror *jag* det. —

ELENA *vänder sig bort.*

Du tror så mycket, du.

ERIK *muntert.*

Det kommer sig nog af det, att jag vet så lite. Vet du, jag har så mycket funderat på ditt förslag angående bildandet af en arbetarhusmoderförening, och ...

ELENA *hastigt.*

Det var inte något förslag, bara en förflugen idé.

ERIK.

Men som kan bli något af. Det lönar så litet för oss karlar att bilda konsumtionsföreningar, därför att fruntimren nästan aldrig köper i den bod de ska. Jag vet inte riktigt hvarför. Men fick de nu bära ansvaret själfva, så skulle det nog bli en hederssak för dem att...

SOFI.

Ett bref till herrn. *Går.*

ERIK *öppnar brefvet. Förvånad.*

Från landskamrer'n? Han har gikt i en fot, och ber att jag ska komma dit och hjälpa honom med lösningen af en schackuppgift. Han tycks veta, att jag fått några pris.

ELENA.

Hvad har du där att göra. Man ska inte tränga sig in i kretsar, dit man inte hör.

ERIK.

Jag tränger mig inte in. *Skämtsamt.* Inte råar han för, att han är landskamrer, eller hur, hustru?

ELENA *häftigt.*

Han är en snobb, han, som alla de andra. Nu behöfver han dig, därför käns han vid dig. Åh, hvad jag afskyr dem!

ERIK.

Hvilka?

ELENA.

Snobbarna, och deras anhang. Alla de där, som i den som arbetar bara ser ett lastdjur, eller också...

ERIK.

Eller också hvad?

ELENA.

Ett medel till nöje... Tycker du inte, att jag blifvit ful, Erik?

ERIK.

Nej.

ELENA.

Men det tycker jag. Fulheten riktigt skiner igenom, eller borde åtminstone göra det.

ERIK.

Jag tror...

ELENA.

Tro ingenting, så är du snäll! Du pinar i hjäl mig! Bilda ring! *Kryper under Eriks utsträckta armar och slår armarna kring hans hals.* Så! Hit in kan inte något ondt komma. Kyss mig! Nu är Elena snäll igen.

ERIK.

Det är Elena alltid! Om jag bara inte vore så — så efter dig i alla afseenden. Det är alt en pröfning det med... *Stryker henne öfver håret.*

SOFI *i dörren till höger I.*

Vill frun vara så god, och komma ut lite.

ELENA *otåligt.*

Hvad är det om? Du vet ju, att jag inte vill bli störd den här tiden på dagen.

SOFI.

Ja, men det är någonting alldeles extra. Hedda har gått och tagit...

ELENA.

Jag ska komma. *Sofi går.*

ERIK *forskande.*

Hustru, det är ju ingenting särskildt, som har händt.

ELENA.

Nej, ingenting als.

ERIK.

I så fall går jag upp i föreningen en stund, och sedan tittar jag nog in och ser på schackuppgiften. Jag tycker det är riktigt att gå, Elena.

ELENA.

Ja, då är det nog riktigt också. Du kommer naturligtvis tidigt hem?

ERIK.

Ja, naturligtvis! När jag är borta, har jag bara en tanke: att komma hem så fort som möjligt. Men så

är det inte många som har ett sådant hem att komma till, håller.

ELENA *nickar vänligt och går till höger I.*

FANNY *i ljus, elegant toalett, tittar in i fionddörren.*

Jo, det är rätt, efter som jag ser herr Ström!
God dag!

ERIK.

Nej, se fru Hellner!

FANNY.

Nästan. Hur står det till?

ERIK.

Tack, bra nu.

FANNY.

Men hvar är Elena?

ERIK.

Hon kommer strax.

FANNY.

Men är ni inte gränslöst förvånad öfver att se mig?

ERIK.

Nog är jag förvånad, men inte så gränslöst. Ja, vi ha inte sett hvarandra sedan i Björkby prästgård.

FANNY *som nyfiket ser sig omkring.*

Hör nu, inte är väl det här rummet — —

ERIK.

Skänkrummet, jo! Men Elena stökar om det så här vackert om kvällarna, så vi ska känna oss ha det lite mera för oss själfva. Vi ha bara ett rum till, sängkammaren, utom serveringsrummet och en skrub, resten ha vi hyrt ut.

FANNY *med tårar i ögonen.*

Det är rent storartadt, det, som Elena har gjort!

ERIK.

Förlåt, men hvad är det, som är storartadt?

FANNY. -

Hvad? — — Och så utan att låta en människa veta en smula till! Där sitter vi och tror allihopa att ni har det bra.

ERIK.

Ja, det ha vi också. *Så* bra!

FANNY.

Kan det kallas bra, när en flicka, sådan som Elena, nödgas hålla — med ett ord, bli tvungen att — — *hädjar sig.*

ERIK.

Hvad menar fru Hellner?

FANNY.

Att ni bör vara stolt öfver att ha väckt en sådan kärlek.

ERIK.

Ja, det är jag också. Men hvad är det som Elena gjort, som — —

ELENA *kommer från höger I.*

FANNY.

Kära älskade Elena! *Kastar sig kring hennes hals.*

ELENA.

Nå, lugna dig. Jag är väl inte nyss räddad ur lifsfara, håller! Hur mår du eljest? Jag visste du var i sta'n.

FANNY.

Visste du?

ELENA.

Ja, jag såg, när du kom med ångbåten i middags.

ERIK.

Och ingenting har sagt!

ELENA.

Nej, jag visste ju inte, om Fanny skulle — få tid att uppsöka oss.

FANNY.

Få tid! Jag, som nästan gift om mig, bara för att få träffa dig.

ELENA.

Är du omgift?

ERIK.

Nej, nu går jag. Hustru, du?

ELENA.

Nå vännen, hvad är det?

ERIK.

Fru Hellner sa något nyss som — — Nej, jag ska försöka att tänka genom det själf. Och så förstår hon inte. — — *Kysser Elena.* Adjö fru — fru — —
Går i fonden.

FANNY *som under tiden lagt af sig
sina ytterplagg. Förvirrad.*

Det är ju ett förtjusande rum det här.

ELENA *lugnt.*

Vackrare fins, men det är bra som det är. — Det var ändå bra roligt att få se ditt vänliga och glada ansigte. *Räcker Fanny handen.*

FANNY *skrattande.*

Jaså, du mjuknade ändå upp till sist. Om du visste, ett sådant besvär jag haft för att få reda på er! Jag ville ovilkorligen själf söka rätt på dig. Gata upp och gata ned: förgäfves. Slutligen måste jag böja min stolthet och fråga en pepparkaksmadam, ja hon *var* inte af pepparkakor, men hon sålde pepparkakor — då pekade hon på skylten här utanför och sa, att där var det — — Men det var en kaféskylt, Elena.

ELENA *vid fönstret, som hon öppnar.*

Se bara en så bra skylt det är! Bara jag lyfter upp kramporna så här, så faller den i gatan. Jag

tycker om att veta, att den inte sitter fastare än så. *Stänger fönstret.* Men kom nu och sätt dig här, så ska vi prata som i gamla tider. Men kanske du vill ha te?

FANNY.

Nej tack! Jag skulle inte kunna svalja en droppe, så fullproppad är jag af 'frågor och svar'.

ELENA.

Jaså Fanny, att du verkligen är omgift?

FANNY *förrad.*

Ja, jag tröttnade på grannarna — det blef så tomt att vara ensam — jag visste det fans en människa, som jag kunde göra lycklig — och så — —

ELENA.

Och så blef du lycklig själf? Det var rätt och dugtigt gjordt af dig, Fanny.

FANNY *med en suck.*

Ja, nog är jag lycklig, men det var alt bättre att ge än att få, åtminstone gjorde det en bättre. Jag har blifvit förfärligt yttlig och världslig. Men Elena, nu måste du — —

ELENA.

Jag säger inte ett ord, förr än du berättat alt du vet om prästgården. Tant skrifver några rader ibland, men aldrig utförligt. Nå, börja nu. Farbror? . . .

FANNY.

Skrifver lika dåliga predikningar, är lika förtjust i musik, lika rar och lika omtyckt som förut. Att far-

mor är död, det vet du? Prostinnan är lite blekare och kanske lite tröttare än förr, men fortfarande hemmets tysta kraft. Som du hör, kan man sin poesi! Lisa har blifvit stora flickan, är mycket 'comme il faut' och håller ofantligt på det passande. 'Vår son doktorn' har ännu inte lyckats få ihop sitt antika möblement, men har fått månsken gratis till belysning under tiden. Marta är en lycklig prästfru, Amanda har tre pojkar . . .

ELENA.

Och Johannes?

FANNY.

Åh, han har blifvit en stor man. Begagnar lugger till ögonbrynen; står i sedlighet eller osedlighet ända upp till axlarna och arbetar för närvarande på ett drama, som heter: Kvinnan som likplundrerska, eller något dylikt. Olle är gift med Brita . . .

ELENA.

Och Diana och valparna?

FANNY *skrattande*.

Nej, nu frågar du för mycket.

ELENA.

Det är sant. Jag glömde alldeles af, att så många är gått. Du ser yngre ut, Fanny.

FANNY.

Det är min mans fel. Han är alldeles för ung: sådant smittar. *Elena! Jag har ju pengar! Hvarför fick inte jag hällre låna dig, än att du . . .

ELENA.

Tycker du det hade varit bättre? När man lånar, ska man åtminstone bestämdt veta att man kan betala.

FANNY.

Jag var just händelsevis hos Ivar, hos doktor Vide, borde jag väl säga, när han genom en patient här ifrån staden fick veta om Eriks långa sjukdom — och om allt det öfriga.

ELENA.

Hos Ivar! Ja, det är sant, han har ju slagit sig i ro som praktiserande läkare nu, efter alla sina förordnanden och resor. Hvad sa han?

FANNY.

Aldrig ett ord, men han blef alldeles krithvit i ansigtet och slog handen så häftigt i ett litet bord, som stod bredvid honom, att det gick i kras. — Så lämnade han rummet.

ELENA.

Ja, Ivar är mycket häftig, det är mamma också. Det var ju als inte skäl att oroa dem — — efter det nu en gång skulle ha oroat dem — — och inte någon an håller.

FANNY.

Men hur har du *kunnat* reda dig! Jag menar, med hushållet?

ELENA.

Jag hade plockat upp lite kunskaper i prästgården och så har det roat mig att skaffa mig nya.

FANNY.

Roat!

ELENA *med en snabb kastning på
hufvudet.*

Sa jag roat? Det är en besynnerlig tomte här i huset. Den kommer en att säga saker som man als inte menar och mena saker som man als inte säger. Är Ivar sig lik?

FANNY.

Tämligen. — Han har den mest förtjusande vånig! *Häjdar sig.* Men nu, Elena, måste du tala lite om dig själf. Till exempel, om det första året af ditt giftermål.

ELENA.

Det första året! *Sluter ögonen.* Nej, jag kan inte få någon fast form på det. Det framstår bara som en enda fest. Boden var ett basarstånd, vårt enda rum en pikant dekoration. — När Erik kastade arbetsdräkten af sig, föreföll han mig som en förtrollad prins. Ja, prosa fans nog också i form af en gesäll, men han åt ute, så han störde inte — och några små molntappar, odrägliga släktingar med mera, kunde nog också upptäckas — men dem blåste jag bort. — — Så kom mina små barns födelse — — —

FANNY.

Och död.

ELENA.

Ja. Jag hade aldrig känt kroppsliga plågor förr. Det var som om både jag och min drömvärd slitits i stycken. Värkligheten kom så förkrossande brutal.

FANNY lågt.

Det var hårdt, att du inte fick behålla dem.

ELENA långsamt.

Nej, det var nog bra. Hur skulle jag då ha kunnat reda mig sedan — fast — — *Läpparna skälfa.*

FANNY lågt.

Och sedan?

ELENA.

Jo, sedan har det varit verklighet. Men ingenting går ändå upp mot Eriks sjukdom.

FANNY.

Var han så sjuk?

ELENA.

Ja, men det var inte det, som var det värsta. Vet du hvad ångest är, Fanny?

FANNY.

Ja, jag har ännu en ångest för mörker, som är omöjlig att öfvervinna.

ELENA.

Jag menar inte själens, utan kroppens ångest, köttets och närvernans uppror mot själ och vilja. Jag hade velat ge mitt lif för honom, och ändå! *Brådskande.* Ser du, min kropp fördrar inte sjukluft, det har den aldrig gjort. När jag som barn tvingades in i sängkammaren,

där mamma låg i kramp, med rullgardinerna nedsläppta och luften skänd af medikamenter, trodde jag, jag skulle dö — och samma känsla erfor jag nu med, trots mitt brinnande begär att gagna honom. När jag skulle in, var det som om en hand gripit mig kring strupen för att kväfva mig, och när jag inte fick se honom, tyckte jag, att jag redan var som död. Det var förfärligt! Jag-dög inte, dög inte, förstår du! Doktorn skaffade en sjuksköterska. Jag hatade och krusade henne, men på nionde dygnet, när det gälde lif eller död, tiggde jag mig in. — Hur den natten förflöt, vet jag inte. Då öfvertog själens ångest kroppens, men på morgonen hade jag bitit stora flisor ur sängbalken och efteråt

— — —

FANNY.

Hvad då?

ELENA.

Åh ingenting. — Ja du, den kampen stred jag i veckor, ja månader. Men slutligen, när Erik blef bättre, när han bara behöfde frisk luft och stillhet, när han låg där så tyst, blek och vacker, ja, då blef det nästan en fest igen att pyssla honom frisk.

FANNY.

Du fick ändå behålla honom, du.

ELENA.

Nå ja, det var ju bara rättvist.

FANNY.

Det är inte alltid att det som är rättvist sker. Jag

lag också på knä en hel natt och bad, bad, bad. Men du bad nog bättre du, än jag.

ELENA.

Jag? Nej, det tänkte jag inte på. Jag fruktar för öfrigt, att det hade blifvit en bön med knytnäfvarna.

FANNY *skyggt*.

Du har pröfvat lifvet tungt under dessa år, Elena.

ELENA *med en liten axelryckning*.

Nä, det är ju mänskligt.

FANNY.

Din far . . .

ELENA.

Men om jag någon gång känner mig lat, otreflig, eller något dit åt, så behöfver jag bara tänka på *den* tiden. Då ljusnar alt igen. Det allra ljusaste är likväl våra söndagar. Du kan inte tro hvilka förtjusande söndagar vi haft — och har. Om jag kunde få lära den öfriga delen af religionen på ett lika praktiskt sätt, som jag har fått lära nyttan af sabbatshvila, ja, då skulle det snart inte finnas någon mer troende än jag.

FANNY.

Nä, men hvad gör ni då? Berätta!

ELENA.

Hvad vi gör! Vi gör ingenting, det är just det som är så härligt, annat än promenerar, läser och hvilar oss. För öfrigt är det en högtid bara att se Erik göra söndags-

toalett. Hur han tar fram och slätar kläderna, hur omsorgsfullt han kammar och pomaderar sitt hår, med hvilken vördnad han öppnar papperet, där handskarna ligger, och med hvilken lugn betänksamhet han knyter halsduksrosetten samt håller fem droppar, precis fem droppar eau de cologne på näsduken. Det är söndag i hvar enda af hans rörelser, och när han så kommer ut till frukostbordet, som jag den dagen alltid söker pryda på ett eller annat sätt, så ser han så genompyrd ut af hälg och belåtenhet, att man kunde känna sig hågad att ställa sig i ett hörn och gråta af skam öfver sig själf. *Springer upprörd upp, men söker genast att dämpa sin rörelse.*

FANNY.

Du håller af honom lika mycket?

ELENA.

Det är en natur som det är rent omöjligt att inte hålla af — om man också ville. Men vet du, nu ha vi talat så mycket allvar, att nu ska vi slå oss lösa och prata tok — om det går. Du är tvungen att göra bekantskap med farbror, en aflägsen slägtinge till Erik, vår trofasta vän. Ett original, född till polispiön, fast ödet har gjort honom till tunnbindare.

FANNY *håpen.*

Tunnbindare!..

ELENA *skrattande.*

Ja, det är människor, det med.

FANNY.

Min Gud, hvad är klockan?

ELENA ser på sitt ur.

Strax nio.

FANNY.

Nio! Hvad ska Oskar säga! *Lite föraktligt*. Som om han någonsin sa något. Emellertid måste jag gå ändå. Men det är sant! Jag höll ju på alldeles att glömma . . . Jag hade ju ett extra ärende också: att bjuda er på bal.

ELENA.

Oss på bal!

FANNY.

Ja, min man . . .

ELENA.

Hör du, det skulle inte skada att få veta hvad han heter.

FANNY *skrattande*.

Jag är superb! Han heter Holt, kapten Oskar Holt, chef för batteriet här uppe. Han och möblerna reste hit redan för flere veckor sedan. Han hade order att inte söka upp er — det ville jag göra själf — han är inom parentes min fullkomliga slaf. I morgon här han ställt till grand fête för att viga in våningen och presentera mig för societeten, som visat honom en öfversvällande vänlighet i tanke att han var ogift. Ni *måste* komma!

ELENA.

Tack, men vi hör inte till societeten.

FANNY.

Då undrar jag just hvilka som hör dit! Elena, du skulle göra mig en så stor glädje.

ELENA.

Nå ja, på det hela taget råar han ju inte för, att han är landskamrer.

FANNY.

Kapten är han, kapten!

ELENA *leende*.

Det är alldeles detsamma. Ja, tack för din vänlighet, vi ska komma.

FANNY.

Det var snällt! Riktigt snällt. *Jag tror jag kan lofva dig en öfverraskning, men jag vet inte.* Kl. 8. Storgatan N:o 12. Adjö, Elena!

ELENA.

Adjö och tack, baby. Jag begriper inte, att jag tycker du har blifvit ett sådant barn, Fanny.

FANNY *suckande*.

Någon sanning ligger det alt i det påståendet, jag har flackat till förfärligt — men kanske att du också har blifvit äldre, Elena!

ELENA.

Du parerar fint.

FANNY.

Det var als inte meningen att parera. Jag bara menar att — — *Beslutsamt.* Ja, Elena, du må kalla det sentimentalt eller inte, så håller jag *mycket* af dig, det får du finna dig i. Adjö.

ELENA *muntert.*

Emottages med tacksamhet. Ditt besök har riktigt gjort mig godt. — Kanske att någon ska följa dig?

FANNY.

Nej, *så* barnslig är jag inte! Välkomna hjärtligt i morgon. *Går, men sticker ånyo in hufvudet.* Det var sant! Min man bad om sin obekanta komplimang, fast jag aldrig kommer i håg hvad han säger. *Går.*

ELENA *blåser ut lampan, sveper in sig i sin filt, kryper upp i soffan och börjar drömma. Rummet lysas svagt upp genom en gaslykta utanför.*

Riddå.

Andra Akten.

En elegant salong hos kaptcn Oskar Holt. I fonden, synlig genom de i väggarna inskjutna dörrarna, en präktig buffet, dit kavaljerer mellan danserna föra sina damer. Elena, i enkelt elegant ylledrägt af själfständig snitt, står ensam vid ett bord midt i rummet och ser på fotografier. Längre uppåt fonden spelar Erik schack med en herre, som har vasaorden i knapphålct. Hennes nåd af Eke och fru Kull sitta i en liten soffa närmare rampen. Dansmusik höres på afstånd. Här och där pratande gäster. Till vänster ser man ett kabinett i rokokostil, till höger är ingång till balsalen.

FRU KULL ser på Elena.

Tämligen taktlöst tycker jag. Hon lär ju rent af hålla någon slags utskänkning, har jag hört.

HENNES NÅD AF EKE med värdighet.

Min slägtinge, Kaptcn Holt, kan ju omöjligt vara bekant med förhållanderna i staden ännu, i annat fall är jag säker, att han bättre vetat välja sitt umgänge. Dessutom lär hon vara en gammal bekant till hans fru, och unga nygifta män — —

*FÖRSTA KAVALJEREN till några herrar,
med blicken visande
på Elena.*

Nå pojkar, är det ingen af er som vågar sig fram och uppvakta Hebe? Tusan så stilig kvinna!

ANDRA BALKAVALJEREN.

Har du sett mannen? Han sitter därborta . . . Ja, han ser inte ut att ha kunnat ställa till så pass mycken oreda, som han har gjort.

FÖRSTA BALKAVALJEREN.

Oreda!

ANDRA BALKAVALJEREN.

Ja, fast han inte hör till de synbart styrande, så är det ju ändå så godt som honom vi ha att tacka för den där fördömda arbetarföreningen. Han hade inte varit här mer än i tre veckor, förr än han började hålla möten, talade om arbetarens pligter, rättigheter, och Gud vet inte alt. Så dref han igenom att föreningen byggde sig ett eget bageri. Eget, eget! Alt ska vara eget! Han var som bäst i farten med att samla till ett eget bibliotek också, när han lär ha blifvit sjuk, som väl var. När man som jag sysselsätter 150 sågvarksarbetare, så är man lika nöjd om sådana där nyhetsmakare.

FÖRSTA BALKAVALJEREN.

Hvad tusan gör det, när man har en så vacker hustru!

ANDRA BALKAVALJEREN,

Vacker, ja! Men stursk af själfva fan! Jag gjorde henne min uppvaktning redan när hon var guldsmedsfru, men — — —

FÖRSTA BALKAVALJEREN.

Hysch . . .!

FRÖKEN AF EKE *kommer från kabinet-
tet, teckar litet, men
går sedan fram till
Elena.*

Det är en bra vacker samling af fotografier. Isyn-
nerhet tycker jag att de från Schweiz äro förtjusande.
Den här till exempel.

ELENA.

Ja, den är verkligt praktfull. Slottet där uppe
på bärgskronet är af en förträfflig värkan!

FRÖKEN AF EKE *blygt.*

Kanske att ni varit ute?

ELENA *ränligt.*

Nej, det har jag inte.

FRÖKEN AF EKE.

Ja, inte jag håller, men det är fråga om att jag
ska få fara till Paris i höst. Min bror, som är artist,
reste i går, och — —

HENNES NÅD AF EKE *förbindligt till Elena.*

Jag ber om ursäkt. *Till fröken af Eke.* Greta, mitt
barn, vill du vara god och komma hit.

FRÖKEN AF EKE.

Förlåt . . . *Går fram till modern, som ränligt säger henne
några ord. Återvänder sedan till kabinettet med hängande huf-
vud och blandar sig efter en stund bland gästerna. Dans-
musiken upphör. De dansande strömma till buffeten.*

FANNY *skyndar fram till Elena.*

Står du ensam!

ELENA.

Ja, Erik är upptagen af ett schackparti.

FANNY.

Fins väl fler än Erik! *Till hennes nåd af Eke.* Tillåt mig, att för tant få presentera min *särdeles* goda vän, fru Ström. Fru Ström, hennes nåd af Eke, fru fabrikörskan — — —

FRU KULL.

Kull.

FANNY.

Ack, förlåt, men det är så svårt att minnas så många nya namn.

FRU KULL.

Det kan ingen bättre veta än jag. Vi som oupphörligt ser nya gäster vid vårt bord.

HENNES NÅD AF EKE *förbindligt.*

Jag har visst haft det nöjet att se fru Ström på en Oscarsbal för några år sedan. Fru Ströms utseende hör inte till dem man glömmer.

ELENA.

Ja, vi besökte en, första året vi va här uppe.

FRU KULL.

Vi ha nu inte besökt några på flera år. Det är

rätt angenäma baler, men man kan ju aldrig veta i hvad sällskap man råkar, och när man har unga döttrar, så kan man inte vara nog försigtig.

HENNES NÅD AF EKE.

Det skälet förfaller ju alldeles för en *ung* fru, och hvad *mig* angår, så infinner jag mig för konungens, inte för balens skull. *Reser sig majestätiskt.* Men jag måste söka upp min lilla Greta, för att se till att hon inte förkyler sig. Det kära barnet är så i alla afseenden oförståndigt. *Hälsar charmant och drar sig åt fonden.*

FRU KULL *söker efterhärma hennes nåds later.*

Det är en förtjusande våning, som herrskapet har! Det der lilla kabinettet i kokostil har alldeles förtrollat mig. Jag måste beundra det ännu en gång. *Hälsar magnifikt och går.*

FANNY.

Sådana gamla maror! Kom, så slå vi oss ned bland ungdomen i stället.

ELENA *lugnt.*

Tack, Fanny. Men det tjänar ingenting till. Man ska akta sig för klyftor fyllda med giftiga gaser, det är altsammans.

FANNY.

Ett mera inskränkt, småaktigt och taktlöst sällskap än den här småstadssocieteten, har jag aldrig sett. Oskar!

KAPTEN HOLT.

Hvad vill du, tusensköna?

FANNY.

Att du söker dig här ifrån, och det så fort som möjligt. Vi flyttar vår väg, Elena, inte sant?

KAPTEN HOLT.

Jag hoppas, ni säger nej, fru Ström, eljest . . .

FANNY.

Ja, nu lämnar jag Elena åt dig. *Till de öfriga.* Jag får be er mitt herrskap att om några ögonblick stiga ut i salen. Trollkarlen, herr Alley Bey från Orienten, har lofvat att medvärka vid vår anspråkslösa fest, och . . . *En betjänt lämnar henne ett visittkort på en bricka.* Ah! *Till betjänten.* För in honom i hvardagssalongen, och bed honom vara god sitta ned ett ögonblick.

KAPTEN HOLT till Elena.

Således nästa francäs. Min hustru och löjtnant Sabelspets, blir vårt vis à vis. Sabelspets, kom hit! Får jag presentera löjtnant Sabelspets, fru Ström . . .

LÖJTNANT SABELSPETS *vrider förvirrad
sina mustascher.*

Förtjust, med ett ord — jag har haft den äran att — — —

ELENA lugnt.

Löjtnant Sabelspets har nyss kommit till staden?

FRU KULL *som en längre stund kru-
sat för hennes nåd af Eke
och slutligen åter kommit
i nåd.*

Hennes nåds slägtinge är särdeles uppmärksam mot sin hustrus väninna.

FANNY.

Nu mitt herrskap! *Sakta till Elena.* Dröj lite!
Tar en äldre herres arm. Herr borgmästare! *Gästerna draga sig ut i salen.*

ERIK.

Matt!

EN SCHACKSPELARE.

Ja, ni är verkligen en öfverdängare. *Stiger upp, ömmar litet på ena foten.* Men ni måste ge mig revanche om en stund.

ERIK.

Gärna. Jag tycker så mycket om att spela, och jag har så sällan tillfälle. Jag har mest lärt mig genom att spela i tankarna. *Går fram till Elena.* Kom, Elena, så ska vi gå och se på trollkarln. Det är så roligt att se på trolleri, fast jag nog vet, att det bara är fingerfärdighet.

ELENA.

Du kan ju försöka att bjuda någon af de andra damerna armen, så får du se.

ERIK *skrattande.*

Hvarför skulle jag göra det, när jag har dig till hustru, som ändå är den allra vackraste. Hör du, var inte det där nästan en artighet?

ELENA *tankspridd.*

Jo, nästan.

Agrell, Vår.

ERIK *stryker med handen öfver en sidenklädd stol.*

Det käns alldeles som om det vore människoskinn.

ELENA *häftigt.*

Fy, Erik, en sådan äcklig godtköpsfras!

ERIK.

Det tänkte jag inte på. Jag tyckte bara, att det kändes lika mjukt och glatt. Det är ju arbetare, som väfver sidnet också, fast — — —

ELENA *litet otåligt.*

Jag vet hvad du vill säga. Men gå du och se på trollkarln i stället, det är mycket bättre.

ERIK.

Kommer du inte med?

ELENA.

Nej. Fanny bad mig vänta, hon har visst något särskildt att säga mig.

ERIK *ämnar gå, men häjdar sig.*

Det har varit en så tråkig söndag i dag, hustru.

ELENA.

Ja, det tycker jag med. Men hvarför stannade du också på föreningen, ända till dess vi skulle gå hit?

ERIK.

Jag var tvungen. Och inte trifs jag riktigt bra här håller.

ELENA.

Vill du att vi ska gå hem?

ERIK *muntert.*

Åh nej, så illa är det inte. Jag känner mig bara så ansvarig. Det är nästan som om jag rådde om alt sammans själf. *Skratt och applåder i salen.* Ja, då går jag, då. *Nickar vänligt. Möter i dörren Fanny. De gå om hvarandra.*

FANNY.

Nu, Elena! Jag lofvade dig en öfverraskning. Jag började just frukta, att jag inte skulle kunna hålla ord, men det kan jag ändå! Håll igen ögonen och öppna dem inte förr än jag ropar: nu! *Går till höger, kommer strax därpå tillbaka med Ivar, klädd i högtidsdrägt. Ställer honom midt framför Elena och ropar: Nu!*

ELENA.

Ivar! Ivar, du!

FANNY *skrattande.*

Kom se'n och säg, att inte jag kan trollo! Ja, prata nu osterda en stund. Ingen kommer hit in på länge. *Går.*

IVAR.

Elena, efter fyra långa, långa år!

ELENA.

Ja efter fyra — — år. Åh, Ivar, hvad jag är glad att se dig. Nu först förstår jag, hur gränslöst mycket jag saknat dig. Kära, kära, Ivar! *Räcker honom båda händerna.*

IVAR *efter att ha tryckt en lång kyss på hvardera af Elenas händer.*

Se på mig riktigt, Elena.

ELENA *vänder bort hufvendet.*

Hvarför har du inte låtit oss veta, att du skulle komma?

IVAR.

Jag beslöt mig så oförmodadt — samma dag som fru Holt besökte mig. — Vi kunde inte göra sällskap. — jag måste skaffa en vikarie, och så öfvertalade hon mig att öfverraska dig här i afton. Dessutom — —

ELENA.

Nå än hvad?

IVAR.

Så var jag nästan glad att först få träffa dig i en omgifning, där jag var van att se dig. Hvarför har du inte haft förtroende för mig, Elena, för morbror — —

ELENA.

Tycker du inte, att han hade haft nog med oro förut? — Men nu ska vi inte tala om något tråkigt, Ivar. Nu ska vi bara vara glada öfver att ha träffats. Ja, du, så glada. — Åh, hvad jag är glad! Riktigt hjärtglad, du!

IVAR.

Skref tant, att jag skötte morbror till slutet?

ELENA.

Du! Nej, det glömde hon! *Med skälfvande läppar.*
Tack, Ivar, det var dig likt! *Rücker honom handen.*

IVAR.

Jag skulle ändå resa ned — mitt lappmarksförordnande var i det närmaste slut och . . .

ELENA.

Far! Åh, så godt det käns att kunna nämna hans namn naturligt. Det har jag inte kunnat se'n . . . Fäst dig inte vid, att jag inte bär sorgdrägt. Jag var inte i lynne att tänka på kläder just då, och sedan har det gått lika bra att sörja ändå — och går.

IVAR.

Morbror hoppades, att du skulle vara förständig, inse att — —

ELENA.

Tro inte, att jag sörjer öfver att han är borta. Men det fins ett annat slags sorg, du, samvetskvalens, och den har jag fått pröfva på nu. Det har nästan pinat mig till döds att tänka, hur gränslöst mycket han gaf, och hur gränslöst lite han fick. Jag bara tog emot och tog emot, jag som hon. *Stiger upprörd upp.* Och nu har hon honom för sig själf, som hon skref, hon, som gjort hvarje dag af hans lif till en pinohistoria. Jag vet knappt något som har upprört mig mer! — — Talade han aldrig något om sig själf?

IVAR.

Aldrig. Men däremot talade vi dagligen, ja stundligen om dig.

ELENA.

Nej, han var en sluten natur, han som jag.

IVAR.

Är du sluten?

ELENA.

Du frågar, därför att jag har stort emottagningsrum? — Men det var sant, vi skulle ju vara glada, du, ha roligt! Ja, jag vill njuta lifvet än en gång. Mins du våra samtal, våra nöjen, vår öfversvallande lefnadslust? Kommer du ihåg skridskokadrillerna på isen? De voro ändå de roligaste. Du såg ut som själfva skridskokungen, i din pälsbrämade dräkt.

IVAR.

Och du som hans drottning.

ELENA *med blixtrande ögon.*

Det är ändå härligt att vara drottning. Det är makt, och makt det är — —

IVAR.

Hvad då?

ELENA *med ett djupt andetag.*

Lif! Hvarför lät du mig aldrig veta hur allvarligt hans tillstånd var?

IVAR.

Han ville inte oroa dig, du hade ju skrivit, att Erik var lite klen — och så gick alt fortare än någon

kunde tro. Det är nu åtta månaden sedan morbror dog, och jag har väntat tåligt.

ELENA.

På hvad?

IVAR.

Som en gång förr: på dig. Vi trodde alltid du skulle komma, eller sända bud — —

ELENA.

Jag sända bud! Åh — —

IVAR.

Mins du dina afskedsord, Elena? »När jag tröttnat? Ja, kom då igen, Ivar.» Har jag kommit för tidigt?

ELENA.

Hvarför har du inte kommit förr!

IVAR.

Du är således inte lycklig!

ELENA.

Jo, som en fördömd. Åh, Ivar, om du visste, hur upprifven, rädd och bringad ur jämnvigten jag är!

IVAR *efter en tämligen lång paus med behärskad röst.*

Elena, numera kan du tryggt ta emot hvad jag har att erbjuda. Min känsla för dig har passerat skärselden — den begär inte längre att få, bara att få ge.

ELENA *drömmande.*

Så märkvärdigt det där låter.

IVAR.

Kanske har jag inte ens rättighet att säga hvad jag nyss sa.

ELENA.

Kanske inte — men säg det ändå. Det är så kärt att återfinna dig sådan du var — alldeles sådan — och ändå så förändrad. Det är det där veckets fel, som du fått mellan ögonbrynen. Det är fult och nytt.

IVAR.

Nytt? Nej, det är fyra år gammalt. Elena, jag har en hälsning att framföra.

ELENA *hastigt.*

I morgon — inte nu. Nu vill jag bara vara glad. Jag är så lycklig att du kommit. Du ska säga mig — *Häjd* sig. Tycker du att jag blifvit mycket förändrad? Jag menar, tycker du jag har blifvit lik mamma?

IVAR.

Lik tant? Nej, men du har åldrats.

ELENA.

Sådant säger man inte åt ett fruntimmer. Det är den här dumma klädningens fel, den klär mig inte. Vänta ska du få se! *Tar ett par blommor ur en vas och sätter dem i håret och vid bröstet.* Nå, hvad säger du? Är Elena ännu tillräckligt vacker, för att väcka hyllning?

IVAR.

Det gör du alltid. *Applåder i salen.*

ELENA *ironiskt.*

Det är synd, att du inte varit här förut. *Med blistrande ögon.* Men nu ska de få se!

IVAR.

Hvad ska de få se?

ELENA.

Mig själf! Kan du hata du, Ivar?

IVAR.

Ja — dess värre.

ELENA.

Det kan jag med. Har du träffat mamma?

IVAR.

Jag besöker henne nästan dagligen. Hon ägnar numera hela sitt lif åt barmhärtighetsvårk.

ELENA.

Ja, hon har alltid tyckt om att ge, men barmhärtig har hon aldrig varit. Tyst, de spela upp! Så vacker musiken låter så här på afstånd! Nu, Ivar, ska vi dansa, du och jag, som i forna tider.

ERIK *hastigt från balsalen.*

Kom, Elena, kom! Han trollar fram lefvande blommor ur ett äggskal och lämnar dem åt damerna. Men skynda dig, det är nog snart slut!

ELENA.

Jag hade alldeles glömt — trollkarln. *Ångestfullt.*
Kyss mig, Erik! *Erik kysser henne.* Och så ska du ropa
mitt namn så där som du brukar göra i skogen, när
jag någon gång gått vilse.

ERIK *leende.*

Vill du pröfva din hörsel?

ELENA.

Kanske — men gör det — är du snäll. *Erik ropar
dämpadt hennes namn.* Tack, jo jag hörde dig. Vänd
dig om.

ERIK.

Nej, se Ivar! Så glad du skulle bli, Elena! När
kom Ivar till sta'n?

IVAR.

Alldeles nyss.

SABELSPETS *kommer ifrigt sökande från
balsalen, skyndar fram till
Elena och bjuder henne
armen. De gå.*

ERIK.

Så tråkigt, att inte Ivar kan bo hos oss, men vi
ha inte plats. Välkommen emellertid! *Räcker honom handen.*

IVAR.

Innan jag tar din hand, Erik, så vill jag säga dig
ett par ord.

ERIK.

Hvad skulle det vara?

IVAR.

Jag antar du vet, att jag en gång hoppades att Elena skulle bli min hustru?

ERIK.

Jag vet.

IVAR.

Men hon höll af mig bara som en vän, men den platsen ämnar jag försvara till min död.

ERIK.

Hvart vill Ivar komma?

IVAR.

Näväl, då vill jag ärligt och öppet säga dig, att jag kommit hit i tanke att göra allt jag kan för att förmå Elena att lämna dig.

ERIK.

Till det har Ivar ingen rätt.

IVAR.

Jag uttryckte mig illa. Jag borde ha sagt, att lämna det lif hon för.

ERIK.

Det lif hon för? Det låter som om hon vore en dålig kvinna.

IVAR.

Du vet mycket väl, hvad jag menar, eller borde åtminstone vetå det. När Elena gifte sig med dig, hand-

lade hon under inflytelsen af en passion, för hvilken alt måste ge vika. Men både hennes far och jag, som kände henne så väl, visste, att en reaktion skulle komma, och den har kommit, vida starkare än jag kunde tro, genom de — — oförutsedda händelser som stött till. Med ett ord: Elena passar inte, har aldrig passat i de förhållanden hon blifvit satt, *allra minst* i dem hon nu lefver.

ERIK.

Var det *det*, fru Hellner menade!

IVAR.

Jag vet inte hvad *hon* menade, men jag vet hvad *jag* menar. *Häftigt*. Hvarför skref du inte till hennes far eller till mig?

ERIK.

Det tänkte jag aldrig på, när vi kunde hjälpa oss själfva.

IVAR.

Men det borde du ha tänkt på, i stället för att kasta en sådan börda på henne. Det var ovärdigt!

ERIK.

Ovärdigt! Väg sina ord, Ivar! Det är ovärdigare att . . .

IVAR.

Ja, du har rätt, hetsighet hjälper ju inte. Men att du inte sett hur söndersliten hon är, det vittnar föga godt om din kärlek.

ERIK *lugt*.

Söndersliten? Nu tar Ivar miste.

IVAR.

Jag tar aldrig miste, när det gäller henne. Lyx, prakt, anseende, allt detta är lika nödvändigt för Elena som luft. Att hon gjort hvad hon har gjort, bevisar bara hur feberaktigt uppdrifven hennes känsla varit.

ERIK *hastigt*.

Varit!

IVAR.

Jag är säker på, att hon aldrig kommer att känna för någon, hvad hon känt för dig, men det som är omaka, går sönder till sist. Men tyst, någon kommer! *Ett par gäster komma.*

ERIK *lågt*.

Det är en ful handling, som Ivar begått, om Ivar tagit miste. Det är lika dåligt att söka väcka misstro mellan två som håller af hvarandra, som att mörda den som sover. *Vänder Ivar ryggen. Applåder och fanfar. Gäster strömma in. Elena, som är omgifven af herrar, pratar gladt och muntert med blixtrande ögon och glödande kinder.*

FANNY *hvissar*.

Det är rätt, Elena, ge dem betalt!

EN ORDENSPRYDD HERRE.

Rent af briljant gjordt! Han bör uppmuntras på sin föreställning i morgon. Det där ordensbandet han trolade fram ur en pänningpung, var en aldeles ny konst.

ANDRA BALKAVALJEREN *ger honom en ironisk blick.*

Den är tvärtom gammal som gatan.

SABELSPETS *till Elena.*

Så charmant de där rosorna klä er!

ELENA *skrattande.*

Skönheten ligger i betraktarens öga, vet ni inte det!

SABELSPETS *förtjust vridande sina mustascher.*

Ni är i sanning, med ett ord — ni är . . .

FÖRSTA BALKAVALJEREN *till andra.*

En charmant kvinna! Såg du henne nyss i balsalen, det riktigt gnistrade om henne. Jag borde bjuda upp lilla Eke, men det ger jag tusan! *Går fram till Elena, kring hvilken allt flere herrar samla sig.*

FANNY.

Nå, där har jag äntligen doktorn! Kom får jag presentera er för min man. — Oskar!

FÖRSTA BALKAVALJEREN *till Elena.*

Jag säger soluppgång och tar inte tillbaka mina ord. Ni är lika briljant som den, lofvar lika mycket och håller lika litet.

OMKRINGSTÅENDE HERRAR.

Bravo, Ulfson, bravo!

ELENA.

Jag har lofvat er en vals, men inte den nästa. Det kallar inte jag att bryta sitt ord.

FÖRSTA BALKAVAJJEREN.

För mig är alltid den nästa den första.

ELENA.

Men inte för mig — — Jag . . .

FRÖKEN AF EKE *till en af fröknarna Kull.*

Så vacker hon är! Hon ser ut som en prinsessa!

OMKRINGSTÅENDE HERRAR.

Slagen, Ulfson, slagen! *Skratt och skämt kring Elena.*

HENNES NÅD AF EKE *betraktar Elena genom sin lorgnett.*

Hon är verkligen ganska kokett och toaletten tämligen extravagant för en sådan person.

FRU KULL.

Ganska kokett! Jag finner henne rent af upprörande! Där sitter både den söta fröken Greta och mina väluppfostrade flickor bortglömda! Det är med ett ord! — *Fläktar sig upprörd med solfjädern.*

ELENA *vänligt.*

Eller hur, fröken af Eke? Tror ni, att man kan bestiga stadsbärget från norra sidan?

FRÖKEN AF EKE *och FRÖKNARNA KULL sälla sig till Elena.* FRU KULL *reser sig häftigt.*

HENNES NÅD AF EKE *med värdighet.*

Ni glömmar, att hon är gäst i min släktings salong. Vänder fru Kull ryggen, talar med några damer.

FRU KULL *försöker efterhärma hennes nåd.*

Ester, Gerda, kom hit mina kära barn! Glömmar sig. Kom genast, säger jag! *Hennes döttrar lyda motvilligt. Hon behåller dem sedan på ett utmärkande sätt hos sig. En vals spelas upp, kavaljerer skynda att bjuda upp.*

ERIK.

Elena, jag vet, att jag borde dröja, men jag kan inte. Jag skulle så gärna vilja tala med dig, bara ett par ord.

ELENA *litet kort.*

Sedan, vännen, nu är jag upptagen, som du ser. *Till en herre.* Således: första valsen efter maten, var det inte så?

IVAR *till en dam, med hvilken han samtalat.*

Förlåt, men jag har bjudit upp. *Bjuder Elena armen.* Tillåter du, kusin!

FANNY.

Ursäkta, mitt herrskap, men jag måste be er dröja en stund, Herr Alley Bey ämnar nämligen ta af sig sitt hufvud och erbjuda det åt den mest behöfvande i sällskapet. Anordningarna tycks behöfva lite tid. Oskar, säg åt musiken att upphöra, så länge, är du

snäll! Den är så »svag», att den tål inte vid någon öfveransträngning. *Skrattar.*

IVAR.

Hur är det, Elena?

ELENA.

Hörde du hur hon ropade sina döttrar till sig? Jo, du, så firad är jag! Åh, om jag fick krossa dem!

FÖRSTA BALKAVALJEREN *till den andra balkavaljeren.*

Hvar kom den där kusin ifrån?

ANDRA BALKAVALJEREN.

Från himlen, min vän!

FABRIKÖR KULL *från vänster.*

KAPTEN HOLT.

Välkommen, herr fabrikör, men så sent!

FABRIKÖREN.

Jag får be tusen gånger om ursäkt, men vi affärs-människor . . .

FRU KULL.

Ja, min vän, så sent du kommer! Jag är trött och önskar fara hem.

FABRIKÖREN *hälsar till höger och vänster.*

Det har varit lite oro på fabriken.

ERIK.

Förlåt, men den är ju öfver nu?

FABRIKÖREN.

Ja, i det närmaste. Men arbetare är ett oroligt slägte, man vet aldrig riktigt hvar man har dem. Nej, se doktorn!

KAPTEN HOLT.

Herrarna ä bekanta?

FABRIKÖREN.

Ja, vi träffades i fjol på en resa i lappmarken. Doktorn hade åkt femton mil på akja i sjukärenden, jag tio i affärer, och så bivuakerade vi på en bärgs-plåtå i tjugo graders kyla.

EN SCHACKSPELARE *till fabrikören.*

Hör du, det är väl inte fråga om strejk eller något dylikt?

FABRIKÖREN.

När det gäller arbetare, vet man aldrig hvad det är fråga om. De begär inte bättre än att få sätta upp hufvudet, bara tillfälle ges.

IVAR.

Det tycker jag är helt naturligt.

FABRIKÖREN.

Naturligt?

IVAR.

Ja, jag kan inte hjälpa, att jag tycker att strejker ha någonting storslaget i sig.

FABRIKÖREN.

Troligtvis därför att doktorn inte är principal.

IVAR.

Jag tror knappt det skulle rubba min åsigt. Det är någonting så sant mänskligt i det där behofvet hos många svaga att resa sig mot få starka, i begäret att få härska, om också bara för en månad, vecka eller timme.

DEN ORDENSPRYDDA HERRN.

Uppror, doktor, uppror!

IVAR.

Ingalunda. Jag säger bara, att jag, för min personliga del, finner det helt naturligt, att den som trampas någon gång kan tycka om att trampa igen.

ERIK.

Jag tror . . .

ELENA *ängestfullt.*

Säg ingenting, Erik!

ERIK.

Jag tror, jag menar, att man höjer sig inte genom att trampa på andra, åtminstone inte på rätt vis. Så länge det fins strejker, fins det arbetare och principaler.

FÖRSTA BALKAVALJEREN *betraktar honom genom sin enkel-lorgnett.*

Det antar jag fins ändå.

ERIK.

Men borde inte finnas. Om inte principalerna vill behandla arbetarna som kamrater, så bör arbetarna ta första steget. Man gör inte strejk mot en kamrat, man rådgör med honom.

IVAR.

Och om det inte hjälper?

ERIK.

Så är det så godt vänta. Våld är inte utveckling. Jag menar . . .

ANDRA BALKAVALJEREN.

Herrn menar, att arbetarne ska uppfostra principalerna?

ERIK.

Jag tror, att hvar och en först och främst bör försöka att uppfostra sig själf.

FANNY.

Mitt herrskap, herr Alley Bey är färdig!

KAPTEN HOLT.

Men först en vals, för att komma i stämning. Det behöfs mod för att bevista en exekution! *Vinkar, musiken spelar upp. Bjuder den ena af fröknarna Kull armen, Sabel-*

spets bjuder upp den andra. Fru Kull följer dem ut i balsalen. En betjänt lämnar fabrikören en biljett. Rummet tömmes så småningom på gäster.

IVAR.

Elena, nu är det vår tur.

ELENA *kort.*

Tack, men nu vill jag inte dansa.

ERIK *till fabrikören.*

Har det brustit loss? Jag heter Ström och är arbetare själf.

FABRIKÖREN *som ögnat igenom biljetten.*

Nej. Men smederna tycks tänka bryta sitt ord och vill tvinga de andra med sig. De ha tågat till gamla borgen. *Förbindligt till Fanny, som hastigt kommer från hvardagssalongen.* Tack för de minuter jag fått tillbringa i herrskapets förtjusande hem. Dess värre, måste jag tillbaka till fabriken. Kanske jag får be fru Holt vara god och underrätta min fru, att vagnen kommer tillbaka om en timme och hämtar henne. *Kysser Fannys hand och går.*

FANNY.

Usch, det där obehagliga affärsfolket! Men ska ni inte dansa?

IVAR.

Elena känner sig inte hågad.

FANNY.

Ja, då måste ni förbarma er och dansa ett hvar med mig i stället. Det är en förfärlig herr von Strut,

eller hvad han heter, som har förföljt mig hela aftonen för att bjuda upp, och nu står han på lur bakom dörren, färdig att sluka mig som en haj, om jag vågar mig förbi utan konvoj. *Tar skrattande Ivars arm. De gå.*

ELENA *lugnt.*

Går du med de strejkande, Erik?

ERIK.

Nej, det gör jag inte.

ELENA *lika lugnt.*

Det är feigt att öfverge kamrater.

ERIK.

Jag tänker inte öfverge dem.

ELENA *passionerad.*

Har du då inte blod i ådrorna! Har du då inte sett, känt, hur de behandlat oss, både nu och förut, dessa så kallade bättre! Har du inte sett, hur de skytt oss, eller också nalkats oss på ett sätt som . . . *Biter sig i läppen.*

ERIK.

Nej, det har jag inte sett.

ELENA *bittert.*

Nej, hvad har du sett! Du har ju inte sett, att hvarje droppe blod i min kropp revolterar mot det lif jag för, hur alla de förödmjukelser, för hvilka jag dagligen, stundligen är utsatt, träffar mig som slag i ansigtet. De trampar på oss, som Ivar sa, hånar oss i

själfva deras artighet, och nu, när du kan få hämnas, när du kan få visa dem hur maktlös deras så kallade makt är, om vi bara vill, så sviker du!

ERIK *tonlöst.*

Ivar hade då rätt.

ELENA.

I hvad?

ERIK.

När han sa, att du kände dig olycklig.

ELENA.

Nå, om så vore? — Nej, Erik, inga dådlösa fraser mer: handla!

ERIK *med svårighet.*

Det ska jag...

ELENA.

Du går med!

ERIK.

Nej. — Olycklig — — Elena!

ELENA.

Åh, du vet inte hvad det gäller. Du måste gå med! Om du känner dig svag, ska jag göra dig stark. Vi ska organisera oss, vi alla som arbetar. Vi ska hålla ut, tvinga dem till hvad eftergifter som helst. Tusende krafter sammanslagna till en, det blir styrka,

du! *Mellan tänderna.* Kanske ska de inte ropa sina döttrar ifrån mig, då!

ERIK.

Jag kan inte.

ELENA *föraktligt.*

Nej, du låter trampa på dig, du! Nå, om jag inte kan bli stark, så vill jag bli rik. Pängar är också makt!

ERIK *snabbt.*

Du vill lämna mig!

ELENA.

Det var dina ord, inte mina. Men betänk dig ännu en gång, var man.

ERIK *med smänningom återvunnen själfbehärskning.*

Är det att vara man, att göra hvad jag själf inte tycker vara rätt?

ELENA *bedjande.*

Gå med, Erik. Du får inte vara feg! Gif mig någonting nytt att knyta fast mitt lif vid, eller jag vet inte hvad som kan hända.

ERIK.

En öfvertygelse är mångas egendom, Elena. Att behålla den, vore en stöld. Jag vet inte, om du förstår mig — jag menar — man tänker inte bara för sig, utan också för andra.

ELENA *långsamt.*

Och om du mister mig?

ERIK *med skälfvande läppar.*

Så blir förlusten min och ingen annans. Ingen kommer att ta skada af *det* — mer än jag. Elena, försök att tänka lugnt. Du är . . .

ELENA.

Jag är sådan som de och — du gjort mig!

ERIK.

Jag! Det skulle du aldrig ha sagt, Elena. *Vänder sig långsamt om för att gå.*

ELENA *ångestfullt.*

Hvart ska du gå?

ERIK.

Till borgen, till kamraterna, för att försöka tala reson i dem.

ELENA.

Slafblod!

ERIK *rötar upp sig.*

Du har ingen rätt att förolämpa mig, Elena, det har ingen. Jag menar, säg inte sådana ord: jag har så svårt att glömma dem.

ELENA.

Nå, så mins dem då!

ERIK *ser henne stadigt i ögonen.*

Vill du det?

ELENA *vänder bort hufvudet, men hämtar sig strax.*

Ett ord: ett sista! Går du med? Ännu har du att välja.

ERIK.

Jag kan inte sälja mig ens åt dig. *Går till vänster.*

ELENA *ser efter honom, kastar sedan en vit mjuk burnus öfver sig.*

IVAR *hastigt från fonden.*

Elena, har du inte ångrat dig? Dansen börjar strax igen.

ELENA.

Jag hör inte till dem som ångrar sig, Ivar. Endera vill jag eller vill jag inte, och nu vill jag inte. Kom i morgon, är du snäll. God natt, och tack! *Räcker honom handen.*

IVAR.

Går du?

ELENA.

Ja.

IVAR.

Jag följer dig.

ELENA.

Tack, men jag måste vara ensam -- jag behöver tänka. I morgon således! *Ser i den riktning Erik gått. Applåder och bravorop i salongen. Så bra det där låter! Går genom utgången till hvardagssalongen. Gäster strömma in under skratt och prat.*

VÄRDEN.

Till buffeten mina herrar, till buffeten!

Riddå.

Tredje Akten.

Samma dekoration som i andra afdelningens första akt. På bordet bredvid soffan står Eriks konvaljer i ett glas. Bredvid ligger en praktfull knippa af gula och röda rosor bland hvilka ett visitkort är instuckt. Sofi dammar.

ELENA *iklädd hatt och kappa, från höger I. Kastar ytterplaggen på en stol. Observerar blomorna och kortet.*

När var den här herrn här?

SOFI.

För en stund sedan. När han fick höra, att frun gått ut och gått, så sa han, att han skulle komma igen klockan tolf.

ELENA.

Det är bra. Har inte farbror syntts till ännu?

SOFI.

Nej, det har han inte. Ska inte här serveras på hela da'n?

ELENA.

Troligtvis inte. *Jämför ett ögonblick blommorna. Skjuter sedan otåligt undan konvaljerna och gömmer ansigtet i rosorna.*

SOFI.

Herrskapet ä väl rädda för arbetarna, kan jag tro. Ja, det är också ett byke. Mätte nu bara inte herrn förstöra sig igen på det där otäcka mötet. Sent i säng och tidigt uppe och det utan att tära en bit, det är just inte för honom, det. Och så att nu till på köpet stå i fria luften och tala till sådana där...

ELENA.

Var snäll se till att inte sysslorna i köket kommer efter.

SOFI *muttrar.*

Hm, hm, blåser det den vind i dag. *Går.*

ELENA *lyssnar som efter steg och ser otåligt på sin klocka.*

FARBROR *kommer från fonden varm och svettig.*

ELENA.

Nå?

FARBROR.

Jo, det gick galant, det. Tjockt med folk, och riktigt bra med ficktjufvar. Jag knep två. Hade satt ut näsdukhörnet till bete och...

ELENA.

Och Erik?

FARBROR.

Redde sig som en hel karl. Visst var han hvit i syna, när han trädde upp, men . . .

ELENA.

Han talade emot?

FARBROR.

Det tror jag, det! Han sa, att misstroende och ovilja var den enda behållning som strejker gaf, och . . .

ELENA.

Tack, farbror, men det där behöfver jag inte veta. Jaså, han talade emot.

FARBROR.

Först blef det ett förbannadt kolorum, när han skulle sta. Smederna gorma värst. De hade fått reda på att han varit på kalas hos storfolk i går, kan tänka, skälde honom för talrikslickare, frackbuse och alt möjligt fult. *Jag* tror de hade inbillat sig, att han skulle bli som nå'n slags ledare och kände sig snopna, gud bevars. Till sist klef Petterson upp på ett plank och skrek, att om inte Erik tog afsked från värksta'n, så skulle han och de andra kamraterna göra't. De tänkte inte tåla nå'n herrkrusare och mes i lag med sig.

ELENA *hastigt*.

Mes! Som om det inte fordrades större mod att . . .
Häjdar sig.

FARBROR.

Och när sten kom flygandes . . .

ELENA

Hvilken sten? Den såg jag inte.

FARBROR *snopet*.

Jaså, Elena har varit där?

ELENA.

Nej, men i närheten. Träffade den?

FARBROR.

Nej, det gjorde den inte. Erik låtsä inte om den, utan . . .

ELENA.

Och sedan?

FARBROR.

Hutade bläckslagar Hulten till gaphalsarna, så det passade. Bad dem komma i håg alt hvad Erik gjort för dem och förordade kom—kompromiss. Nu ska det bildas en undersökningskomité, och får vi fred i sta'n, så är det Eriks förtjänst, det säger jag för visst och sant, hä hä.

ELENA.

Lugn kan man ju alltid förskaffa sig, om man bara tål alt.

FARBROR.

Nu har han väl gått upp på rådstu'n, för att passa på rättigheterna, kan jag tro.

ELENA.

Rättigheterna? Nej, det tror jag inte, farbror. Vi kommer att sluta, vi kommer alldeles *bestämt* att sluta.

FARBOR.

Sluta nu, när ni ä skuldfria! Hvad är det för'na dumheter? Om några år kan ni ha en samlad styfver, och med mina smulor, så ...

ELENA.

Med farbrors?

FARBOR *rekligt*.

Jag antar, hä hä, att jag har rättighet göra med mina slantar hvad jag vill. Jag har aldrig tyckt om nå'n människa förut, nu tycker jag om Elena och Erik. När ni knogat i hop 10,000, skulle jag ha lagt mina fattiga 7,000 till. — Ja, jag har inte mer utom lifröntan. — Så skulle vi köpa ett hemman — jag vet redan hvilket — det skulle göra Eriks bröst godt — Elena skulle sköta hushållet och gubben få ett hem till döddar.

ELENA.

Stackars trofasta farbror!

FARBOR *nästan bedjande*.

Det är ju, hä hä, bara på tre år nu först.

ELENA.

Tre år! Då dog jag, farbror. Visst dog jag ...

FARBOR.

Är Elena sjuk?

ELENA.

Nej, men man kan dö ändå.

FARBROR.

Och så fattas det bara, att vi bli körda härifrån af den där Lovisa Ström! Hon lär understödja fru Johansson, som söker, med både råd och dåd, har jag hört. Nej se förr, ska jag själf — — Hvad är klockan? Strax tolf! Då gäller det att raska på! Så'na dumheter! *Skyndar ut i fonden.*

ELENA *går nervöst ett slag upp och ned, tvekar, men rycker sedan upp kramporna, som fasthålla skylten, hvilken med en skräll faller i gatan. Trotsigt.*

Så! *För i detsamma se Erik, som kommer från höger I, hållande en pappersrulle i handen. Du — du, Erik! Jag visste inte, att du var hemma.*

ERIK.

Jag kom nyss. Jag måste hämta en förteckning.

ELENA.

Kanske du vill ha frukost?

ERIK.

Nej tack, det vill jag inte. *Paus.*

ELENA *går fram till bordet och luktar utmanande på rosorna.*

Nå, strejken blir ju inte af?

ERIK.

Nej, jag hoppas det.

ELENA *spotskt*.

Af brist på deltagare.

ERIK.

Inte just af den orsaken. Är det alt, du har att säga mig, Elena?

ELENA.

Hvad skulle det väl eljest vara.

ERIK.

Menade du dina ord i går? Tror du verkligen, att jag har en slafsäl?

ELENA.

Den, som ständigt böjer sig, glömmet slutligen att gå rak, det är ett faktum det, Erik.

ERIK.

Jaså — jaså. *Ännar gå.*

ELENA.

Hvart ska du gå?

ERIK.

Tillbaka till mötet.

ELENA *raskt*.

Erik, jag *är* ledsen öfver mina häftiga ord i går. Jag vet nog, att hvad du än gör, så sker det af ärlig öfvertygelse. Jag tänkte bara på mig själf. Det var fullt och smått.

ERIK.

Tack, Elena! Nu kan jag säga — det har varit så svårt behöfva bry sig om annat nu. Jag har grubblat så mycket, men det är ändå så mycket, som inte vill reda sig. — Jag borde ha förstått — men jag trodde, att när man höll af hvarandra så, som vi gjorde, skulle det vara som en förolämpning tro att något annat — Att erbjuda mig att arbeta ensam nu, tyckte jag var orätt, det var ju som att vilja ge betalt. — Jag menar — jag trodde inte, att du skulle vilja lefva på en annans arbete, Elena. Jag visste ju själf, hur tungt det var. Men hvad jag tyckt vara en heder för dig, har du och andra tyckt vara skam, det förstär jag nu. Det måtte ha varit en tung tid för dig, Elena.

ELENA *kort,*

Ja, ibland.

ERIK.

Jag tänkte aldrig — — jag tyckte bara, att vi hade det så bra.

ELENA.

Därför att *du* hade det bra, ja.

ERIK.

Därför att jag! — — Ja, kanske var det för det. Men nu kan det inte få fortfara, det förstär jag med.

ELENA.

Du har ju gjort ditt val.

ERIK.

Utan det. Nådegåfvor hvarken vill eller kan jag

ta emot, det bör ingen. Du borde ha sagt mig sanningen, Elena. Det var jag ändå värd.

ELENA.

Hvad skulle det ha tjänat till. Vi måste ju ändå lefva. Så länge jag hade pänningarna att betala och du behöfde mig, så gick det, därför att det måste gå, men nu . . .

ERIK.

Tro inte, att jag tänker hålla dig kvar. Till det har jag hvarken rätt eller vilja, när jag inte kan ge dig hvad du åtrår mest.

ELENA *snabbt*.

Mest!

ERIK.

Ja, lyx har jag ingen och får aldrig — och det är jag glad åt.

ELENA *föraktligt*.

Nej, inte ens lyxen af socialt anseende och det behöfver *jag*. Ty säg hvad du vill, så är det en skam att vara arbetare. Den aktning man får, måste man tvinga sig till. Men det är sant, du kan ju inte förödmjukas du, Erik.

ERIK.

Nej, inte så, som du menar. Jag borde ha kommit ihåg, att du var en fin flicka, Elena, att du blifvit lärd sätta värde på andras omdöme, på granna möbler och sådant.

ELENA *stolt*.

Du behöfver inte ursäkta mig.

ERIK *mildt.*

Jo, Elena, -det behöfver jag, eljest — — Om det bara inte vore något så lite som skilde oss åt!

ELENA *lidelsefullt.*

Lite! Vet du, hur det har känts för mig att vara hvar och ens tjänarinna, som haft en slant fickan. Att behöfva dagligen, stundligen tukta min natur, till dess jag inte längre vet hvar jag har mig själf, att behöfva sakna alt, som gör lifvet angenämt, — alt som jag trott skulle göra lifvet angenämt. Det är inte lite, det får inte vara lite, det!

ERIK.

Och sådant tror du hade hjälpts med att jag handlat mot min öfvertygelse i går?

ELENA *vänder sig bort.*

Nej, men då hade jag inte *kunnat* lämna dig.

ERIK.

Därför att vi varit medbrotslingar, menar du?

ELENA *nervöst.*

Det är möjligt, att det inte 'är riktigt', att jag inte står ut, men det är i hvad fall som hälst mänskligt, bra mycket mänskligare, än att trösta sig och andra med vackra ord.

ERIK *mildt.*

Hvar och en måste göra hvad han anser rätt, Elena. Vackra ord ä bättre än hårda ord, åtminstone att minnas. Jag ville bara säga — jag har varit mycket lycklig —

jag ska aldrig glömma — jag ska göra allt för att
lätta — — Gud ske lof, att våra små barn ä döda.

ELENA.

Vågar du tacka Gud för det!

ERIK.

Ja, de hade ju inte haft mer att ge, de än jag.
Upprörd. Elena, säg, att det är på mig du tröttnat!
Jag är ju så obetydlig, vet så lite, har så svårt låta
förstå hvad jag känner. Sä, att det är på mig!

ELENA *hårdt.*

Nej.

ERIK *tungt.*

Det hade varit så mycket lättare både att bära och
förstå. Att sådant, som kan köpas, skulle kunna skilja
oss två åt, det blir ändå det tyngsta att minnas.

ELENA.

Erik!

ERIK.

Jag ska nog försöka att duga till någonting ändå,
fast — — *Tar upp en köpp ur en blomkruka och bryter den
tvärs af.* Gud skydde dig, Elena! *Går hastigt i fonden.*

ELENA.

Erik, det är inte sant! Kom! Erik, jag . . .

EN RÖST *utanför fonden.*

Hva fan nu, stängdt! Upp med dörrarna, säger jag!
Vi ska ha kaffe med dopp. Hva? Ska vi gå vår väg?

När man har pengar i fickan, så — — Nå, strunta i dom, pojkar! Den, som har slantar, behöfver inte krusal!

ELENA *drar sig baklänges från dörren.*

FANNY *kommer från höger I.*

God dag, du! Jag gick köksvägen för att slippa . . .

ELENA.

Förlåt mig, Fanny, men jag kan inte ta emot dig just nu. *Går hastigt till höger II. Fanny ser häpen efter henne*

IVAR *från fonden.*

Ni här!

FANNY.

Ni är naturligtvis förtjust öfver att se mig, inte sant? Nej, skämtet riktigt skär sig på tungan. Doktor, såg ni publiken vid trappan? Tag henne härifrån! Här hvarken kan eller bör hon stanna. Det är synd om mannen, men sådana där undantagsnaturer . . .

IVAR *föraktligt.*

Undantagsnatur, han!

FANNY.

Ja, det är han — bör veta placera sig rätt här i världen, eljest får de stå sitt kast. Hälsa Elena! Säg henne, nej, låt det vara — — Jag kommer igen om en stund. Kanske kan jag hjälpa er. *Ivar gör min af att följa henne.* Nej, tack, det är lugnt nu. Hon är därinne! *Nickar mot höger, går sedan i fonden.*

IVAR *knaackar på dörren till höger II.*

ELENA *innanför.*

Hvem är det?

IVAR.

Ivar.

ELENA *kommer ut.*

Ivar! Äntligen!

IVAR.

Har du väntat?

ELENA.

Ja, med otålighet. Kom, sätt dig här, bredvid dina blommor. *Drar honom fram till soffan.* Bland hundra buketter skulle jag ha vetat att denna var din. *Ivar kysser länge hennes hand. Ligger sedan ett papper i hennes knä.* Hvad är det?

IVAR.

Morbrors sista hälsning. Jag skref ned den, men underskriften är hans.

ELENA *läser.*

»Hälsa Elena, att det är för dyrt att betala med hela sitt lif.» Det var mycket, förfärligt mycket sagt af honom.

IVAR.

Jag visste, att det skulle bli ditt dyrbaraste minne.

ELENA.

Alldeles för dyrbart. Det känns, som om det vore skrifvet med hans hjärteblod. *Kysser papperet och gömmer det vid bröstet.* Men nu måste vi tala om annat! Du, Ivar, som är läkare, ska förstå, kunna säga mig . . .

IVAR.

Hvad fattas dig? Är du sjuk!

ELENA.

Nej tvärtom. Jag känner mig starkare och friskare än någonsin. — Ja, det vill säga, jag vet inte. Jag vet bara, att jag är rädd. Nu förstår jag, hvarför far var så mån om, att jag skulle bli stark och härdad, du!

IVAR.

Rädd, för hvad?

ELENA *tar lågt och fort.*

En gång, det var efter en genomvakad natt vid Eriks sjuksäng, kom det öfver mig någonting så ohyggligt. Så länge jag var inne kunde jag behärska mig, men sedan! Halsen drogs ihop i förfärlig ångest, jag skrek, jag bet i mina händer — jag hade mist all kontroll öfver mig själf. Det var arvet efter mamma, hysterin, fars och min förbannelse, som tog ut sin rätt. Inte sant? *Lutar sig framåt i andlös spänning.*

IVAR *lugnt.*

Äfven de starkaste närver kan någon gång ge vika. Du hade troligtvis öfveransträngt dig och — — Har det varit något nytt anfall sedan?

ELENA.

Nej. Ju mer jag har pinat och plågat mig, ju mer jag har arbetat, ju starkare och lugnare eller — slöare har jag känt mig. Jag vet ju inte längre hvad som är värdigt eller ovärdigt, rätt eller orätt — jag har ingen ambition vidare. Jag måste ju riktigt piska mig för att — — *biter sig i läppen*. Sådant, som borde såra mig, sårar mig inte. Sådant, som borde vänja mig, vänjer mig inte — åtminstone inte nog. Det är andra graden — idiotism, det *måste* vara idiotism, inte sant du?

IVAR.

Sofver du om nätterna?

ELENA.

Som ett barn. Jag är vanligtvis så trött, när kvällen kommer, att jag hvarken orkar tänka eller känna; jag orkar inte ens se i bok. Jag orkar ingenting jag vill, och måste orka alt jag inte vill. Är inte det en angänäm tillvaro värd att hålla fast vid, så säg? Men nu är jag trött på att pina och plåga mig längre. Jag vill inte, jag vill inte!

IVAR.

— — Du har skrämt upp dig mycket mer än det är orsak till. Det är möjligt, att det funnits en nervös disposition, men i så fall är den lyckligt öfvervunnen genom . . .

ELENA.

Genom hvad?

IVAR.

Genom dig själf.

ELENA.

Åh, om jag bara kunde tyda det som bryter och arbetar inom mig som har brutit och arbetat i månader! Det är som om någonting oemotståndligt starkt och mäktigt tog mig i besittning — —

IVAR.

Det är ditt gamla jag, som kommer tillbaka, Elena.

ELENA.

Mitt gamla jag!

IVAR.

Det är det, som kräfver, kräfver glädje och lif.

ELENA.

Glädje och lif! Hur var mitt gamla jag? — Jag har glömt. Hur var jag?

IVAR.

Ständigt lycklig.

ELENA.

Ständigt lycklig —! Lycklig och lugn och full af själfkänsla, du. Det vill jag bli än en gång, måste bli, till hvad pris som hälst.

IVAR.

Elena, skulle du vilja göra mig en stor glädje?

ELENA.

Hvilken då?

IVAR.

Mamma vill ovilkorligen tillbringa vintern i Italien. Jag kan inte komma ifrån, och låta henne resa ensam är omöjligt. Skulle inte du vilja följa henne som min syster och hennes adoptivdotter?

ELENA.

Resa, på dina pengar! Ta nådegåfvor? »Det bör ingen göra».

IVAR.

Hvad som är mitt är ditt. Morbror gaf mig en sons alla rättigheter, alla, äfven i detta fall, om det skulle inträffa, något som han fruktade.

ELENA.

Ivar, du måste hjälpa mig att komma i stämning igen. Alt hvad som så länge förefallit mig eftersträfvansvärdt har glidit undan mig, för att naturligtvis komma igen sedan, när det är för sent. Om — om alt gått som det var ämnat, om jag blifvit din hustru — hur skulle mitt lif då ha förflutit?

IVAR *långt*.

Lyckligare än nu, hoppas jag.

ELENA *otåligt*.

Jag menar, hvad skulle jag ha användt mina krafter till, hvad skulle jag ha sysselsatt mig med?

IVAR.

Du frästar mig hårdt.

ELENA.

Frästar?

IVAR.

Ja, tror du verkligen, att jag är så stark, att jag utan vidare kan måla upp en sådan tafra och så stryka ut den igen?

ELENA.

Nå, så låt den då stå. Jag skulle naturligtvis komma att förr eller senare betala min skuld, det vet du nog. Jag tycker inte om att vara skyldig, och du fordrar ju inte det högsta, du, Ivar — bara det bästa.

IVAR.

Jag fordrar ingenting. Man kan också älska på det viset, och att jag det kan — numera, det räknar jag mig till heder. Din lycka kommer att bli min, hvar och hur du än finner den.

ELENA *bedjande*.

Locka, måla så vackert du kan. Jag ber dig! Du måste hjälpa mig!

IVAR *lidelsefullt*.

Locka, måla! *Behärskar sig*. Du vet nog, utan att jag behöfver säga det, att det skall bli min högsta glädje att få uppfylla hvarje din önskan, ja, jag fruktar, hvarje din nyck.

ELENA.

Vi skulle naturligtvis föra stat, ha många tjänare . . .

IVAR.

Tror du kanske, att jag skulle vilja se min syster — eller hustru — lägga hand vid något själf?

ELENA.

Stor våning?

IVAR.

Mitt hem är inredt så, som du en gång önskade det skulle bli. Den smulan har jag ansett mig ha rättighet att plocka upp från den rike mannens bord. Det blir således i dubbelt afseende till eget du kommer, om du vill komma. I salongen . . .

ELENA *drömmande.*

Salongen? Med dagrar i rött och skuggor i blått, var det icke så?

IVAR.

Dit har ännu ingen satt sin fot. Det är en barnslighet, men jag ville, att du skulle vara den första, om också bara som gäst.

ELENA *i samma frånvarande ton.*

Så skulle jag få gunga på siden, »mjukt och glatt som människoskinn», få härska, väcka hyllning hos sådana narrar som i går, bli ärad och aktad för din skull, inte för min egen, få bära vackra toaletter . . .

IVAR *omedvetet gifvande sig åt stundens stämning.*

Jag mins, hur jag brukade drömma, att min hustru aldrig skulle vara klädd som andra. Hon skulle vara

insvept som i en sky af spetsar och pärlor. *Häjdar sig.*
Ja, som du hör, har jag varit *mycket* barnslig.

ELENA.

Mer, Ivar, mer! Det värkar inte!

IVAR.

Mer! Du skulle bli solskenet i vårt lif i — mitt...

ELENA.

Men jag skulle inte bli ditt lif.

IVAR.

Du skulle uppodla dina konstnärliga anlag. Lifvet har mycket att erbjuda en så rik natur som din. Af dess allvar har du pröfvat nog.

ELENA *halft för sig.*

»Jag trodde inte, att du skulle vilja lefva på en annans arbete, Elena». *Lidelsefullt.* Hvarför kräfver du ingenting af mig, Ivar!

IVAR.

Jag kräfver dig själf i din fars namn.

ELENA.

Mig själf! *Lugnare.* Jag menar, hvad skulle jag göra annat än roa mig?

IVAR.

Kvinnor ha tusende sysselsättningar. Det fins fallna att upprätta, fattiga barn att klä.

ELENA.

Och om jag fick barn själf — *upprepar orden med svårighet* — så skulle sköterskor och ammor vårda dem, och så skulle jag, som en fallen kvinna, ta pängar af dig till mitt onyttiga lif.

IVAR.

Sådana ord, Elena!

ELENA.

Bry dig inte om dem, Ivar! Det är inte jag som talar, det är någon som jag inte känner, som jag inte vill känna. — *Stiger upp med ett plötsligt jublande utrop.* — Ivar! Det vore vämjeligt att föra det lif vi nyss skildrat, vämjeligt hör du. Åh, så befriande! Nu vet jag, hvad det är som brutit och arbetat i mig. Det har inte varit mitt gamla jag, som kommit tillbaka, utan mitt gamla jag, som drifvits bort tum efter tum. — Åh, Ivar, så stort detta är, detta — detta pånyttfödelsevärk — så härligt! Jag — du — Men hvar är Erik? Genom honom har det skett — Jag måste se honom, tacka honom, säga honom — Och jag som tänkte offra min kärlek, alt —! *Ämnar ringa. Ivar häjdar henne och pekar ut genom fönstret. Där är han ju! Öppnar fönstret och ropar. Erik, Erik, kom, kom, genast! Jo, han hör mig! Stänger fönstret. Till Ivar. Bli icke rädd, Ivar, detta är icke hysteri du, utan hälsa. Jag kan inte gå med dig.*

IVAR.

Tänk på farbrors hälsning, Elena.

ELENA.

Man kan betala för dyrt på många vis, du. Den rikedom far menade, den äger jag redan. Ivar, du

villè ge Elena alt, men att ge alt, utan att fordra alt det är att döda. Du ska inte tro, att det är vårt samtal, som gjort undret, då vore det inte något under, men det gaf mig klarhet, och för det blir jag dig tacksam, så länge jag lefver. Åh, jag känner mig så lycklig, så sund, så medveten. Det var inte lifvets sötma, utan dess salt, som jag behöfde!

ERIK *hastigt från fonden.*

Hvad är det, hvad har händt?

ELENA.

Något så mäktigt! Jag har kämpat mig till mig själf, utan att veta det. Make, Erik, kan du förlåta mig! Åh, om du visste hur stort, hur underbart detta är! Jag har lärt mig att älska arbetet, under det jag trodde mig hata det; jag har blifvit frisk, och trodde mig bli sjuk; jag vet nu, att religionen är det ofattligt stora vi här inom oss själfva. Älskade, tag mig intill dig riktigt fast, varmt, innerligt — så! Att våga vara sig själf, du, att våga ge, fordra, glädas, att veta all denna arbetskraft och vilja vara min, nej vår, ty du, Erik, är det, som har ledt mig, din enkla, djupa själfaktning har skapat min. Man *kan* sannerligen inte förödmjukas af någon annan än af sig själf!

ERIK.

Hustru — jag — älskade — —

ELENA *med armarna kring hans hals.*

Jag har lidit så mycket, kämpat så hårdt. Jag visste, att jag skulle dö, om jag lämnade dig, men jag ville hållre dö, än lefva så söndersliten som jag var. Jag kände, att jag växte fast vid mitt arbetsdugliga lif

alt mer och mer, men jag höll emot med våld, af fruktan att bli en slafsjäl, du, och då var det just den, jag bar på. Och så trodde, fruktade jag att bli lik *henne*, att mitt arbete skulle sänka mig till kropp och själ. Sänka! Att lefva lifvet genom egen kraft, att äga sig själf och hvarandra, det är att äga lifvets hela prakt och innehåll. Nu står det mig så klart, som om hvarje bloddroppe talat. Åh du, Erik, så mycket det är att vara människa!

ERIK *ängestfullt.*

Du får inte växa ifrån mig, hustru.

ELENA *söker behärska sin rörelse.*

Man växer inte ifrån det bästa i sig, du. Hvem stod i går, när jag var färdig att falla? *Lägger för ett ögonblick sin kind mot Eriks, går sedan fram till Ivar.* Har min bror Ivar ingenting att säga?

IVAR.

Ingenting. Inför något sådant blir alt smått. Min kärlek har krympt och krympt, fast jag trodde den vara så vid. *Till Erik.* Vill du ta min hand, Erik? Det var jag, som hade fattigdom att bjuda. Sedan, om en tid, när jag fått »uppfostra mig själf», ska vi mötas i gemensamma sträfvanden för våra kamrater, Erik, i en gemensam lifsgärning. Eller hur? Det blir också en kompromiss.

ERIK.

Tack, Ivar, det ska vi. Om jag bara inte vore så...

ELENA *med ett försök till skämt.*

Obetydlig, visste så lite...

ERIK.

Obetydlig kan jag aldrig bli mer, jag menar inför mig själf — till det har du gifvit mig för mycket. Jag tyckte, tänkte nyss — men hvad betyder min kamp och strid mot detta. Hustru, du måste hjälpa mig bli värd — jag är så lycklig — så tacksam — — Gud är så god —. *Förmär af rörelse ingenting vidare att säga.*

FARBROR *andfådd från fonden.*

Jo, jag hann, fast det var på ett hår. Men Elena skylten ligger i gatan!

ELENA *muntert.*

Vi ska sätta upp den igen. Vi ska arbeta!

FARBROR.

Är det sant?

ELENA.

Alldeles sant. Vi ska köpa landtegendomar...

FARBROR *förtjust.*

Det kommer alt att dröja. Lite har jag och ni ingenting als.

ELENA.

Ha vi inte! Farbror vet inte, hur mycket vi ha. *Stampar lätt i golvet.* Det är egen grund vi står på, farbror.

FARBROR.

Ja, då tar jag väl reda på Janne då och lagar att skylten kommer upp med detsamma. Det är väl riktigt

säkert? *Elena nickar.* Ja, då är det så godt att nita fast den, så att den sitter. *Går i fonden belåtet gnuggande händerna.*

IVAR.

Adjö, Elena!

ELENA.

Reser du! Måste du resa?

IVAR.

Ja. Båten går om en timme. Morbrors testamente — att sörja för din lycka — har jag ju uppfyllt.

ELENA.

Kära, präktiga Ivar! Du blir ändå min bästa vän, så länge jag lefver.

IVAR.

Får jag kyssa dig till afsked?

ELENA *slår armen kring hans hals och kysser honom på kinden.*
Lågt.

Tack för allt — och förlåt!

IVAR.

Mig har du aldrig gjort annat än godt och kanske mest i dag. Men om ni råkar i bekymmer?

ERIK.

Så ska vi komma i håg, att vi ha en bror i Ivar. Inte sant, Elena?

ELENA till Ivar.

Hälsa mamma!

IVAR.

Ska jag?

ELENA.

Ja, fars del i mig rådde ju ändå till sist. *Vänder sig till Erik.*

FANNY synes i fionddörren.

IVAR för henne sakta tillbaka.

Hysch! Här ha vi två ingenting att göra. *De gå.*

ERIK.

Elena! *Lång omfamning. Bultningar höras utom scenen.*

ELENA.

Nu spika de fast min stolthet, du!

ERIK.

Är du, kan du vara säker?

ELENA.

Vore jag inte säker efter en sådan kamp — då —

ERIK.

Då?

ELENA.

Bar jag inte det ofattligt stora inom mig. Så ungt och ljusst. alt har blifvit.

ERIK *lägt.*

Det är vår som ute.

ELENA.

Vår! Vår igen och en sådan vår! Först till kvinna, så till människa! Åh, Erik, en sådan härlighet kärleken är.

ERIK.

Det är den — den högsta.

ELENA *kastar hufvudet tillbaka och torkar tårarna.*

Nej du, nu måste vi bli praktiska igen. *I dörren till höger I.* Gör i ordning till servering härinne!

ERIK.

Inte i dag, hustru. Vi ska fira hälg.

ELENA.

Hälg! Den har jag redan firat!

Ridå.

Efterskrift.

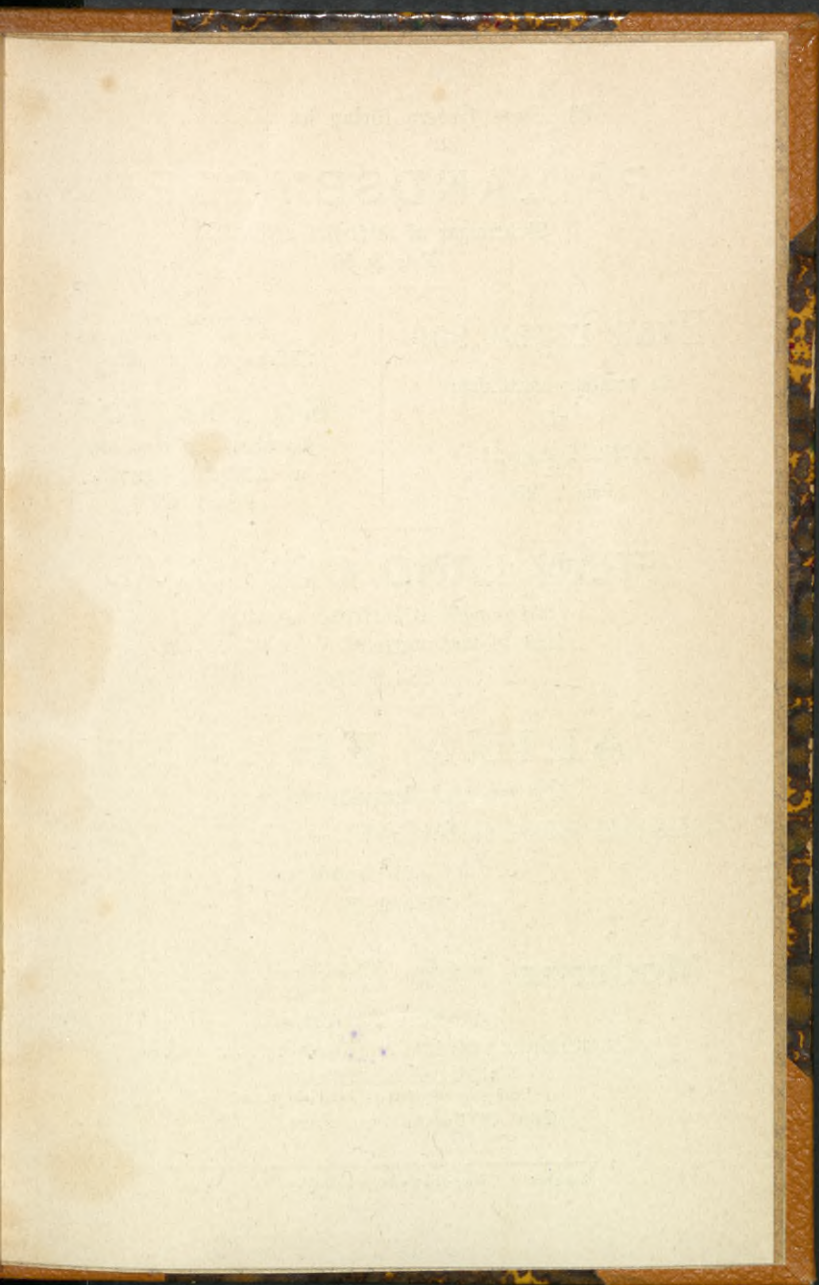
Till följd af sjukdom och andra mellankommande hinder har utgifvandet af "Vår!" blifvit fördröjdt, ehuru skådespelet redan våren 1887 var fullständigt färdigt och antaget till spelning.

Stockholm den 10 Oktober 1889.

Alfhild Agrell.



55



På *Hugo Gebers* förlag ha utkommit:

PÅ LANDSBYGDEN

Skildringar af *Alfhild Agrell*.

Pris 2: 50.

Hvad ingen ser

En samling berättelser

af

Alfhild Agrell.

Pris 2: 25.

Ensam

Skådespel i tre akter.

En lektion

Konversation i en akt
af *Alfhild Agrell*.

Pris 1: 50.

FRÅN LAND OCH STAD

Skildringar af *Alfhild Agrell*.

Med 14 teckningar af *V. Andrén*.

Pris 2: 75.

ALINA FRANK

Ur en skådespelerskas lif.

BLAND BRÄNNINGAR. — RÖDA FANAN

af *Claës Lundin*.

Pris 2: 50.

Moderna och Dräktreformen

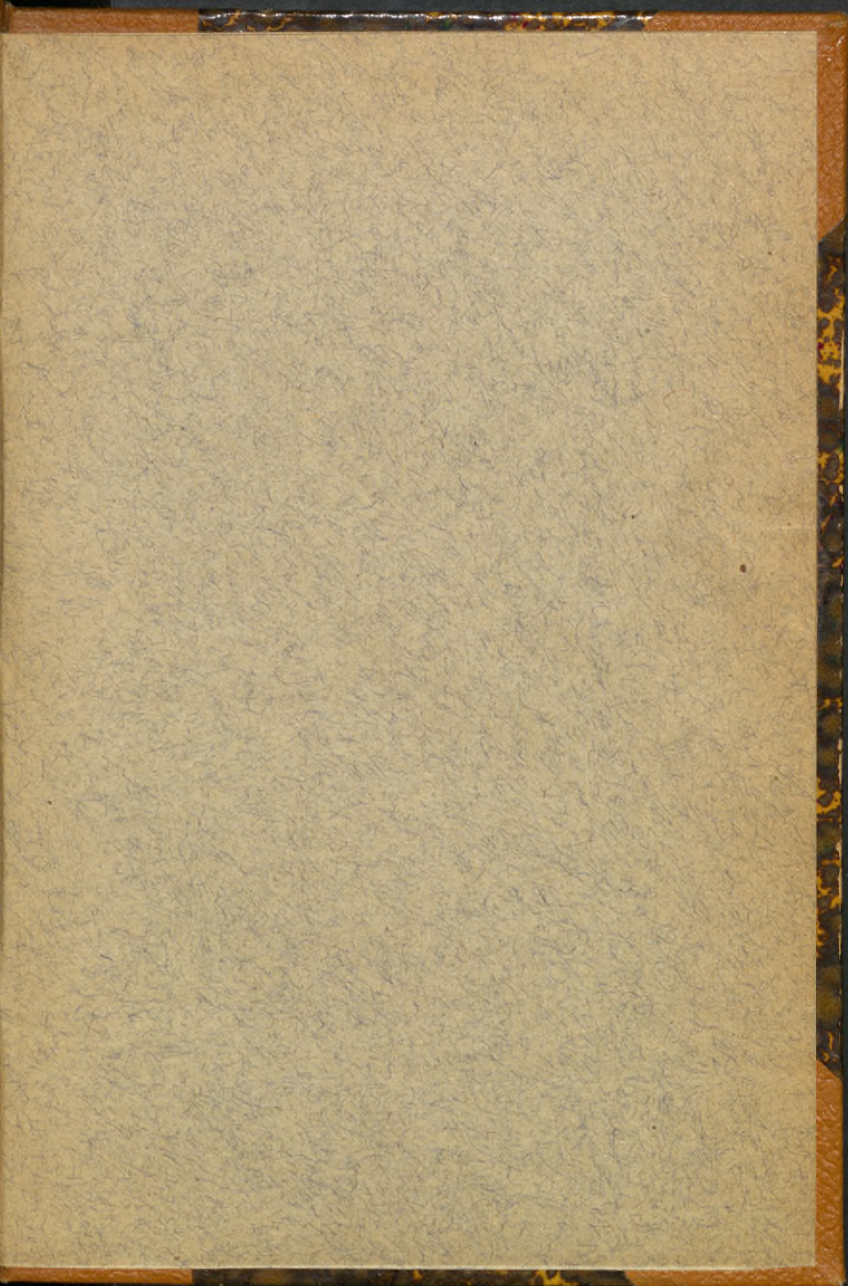
Trenne föredrag

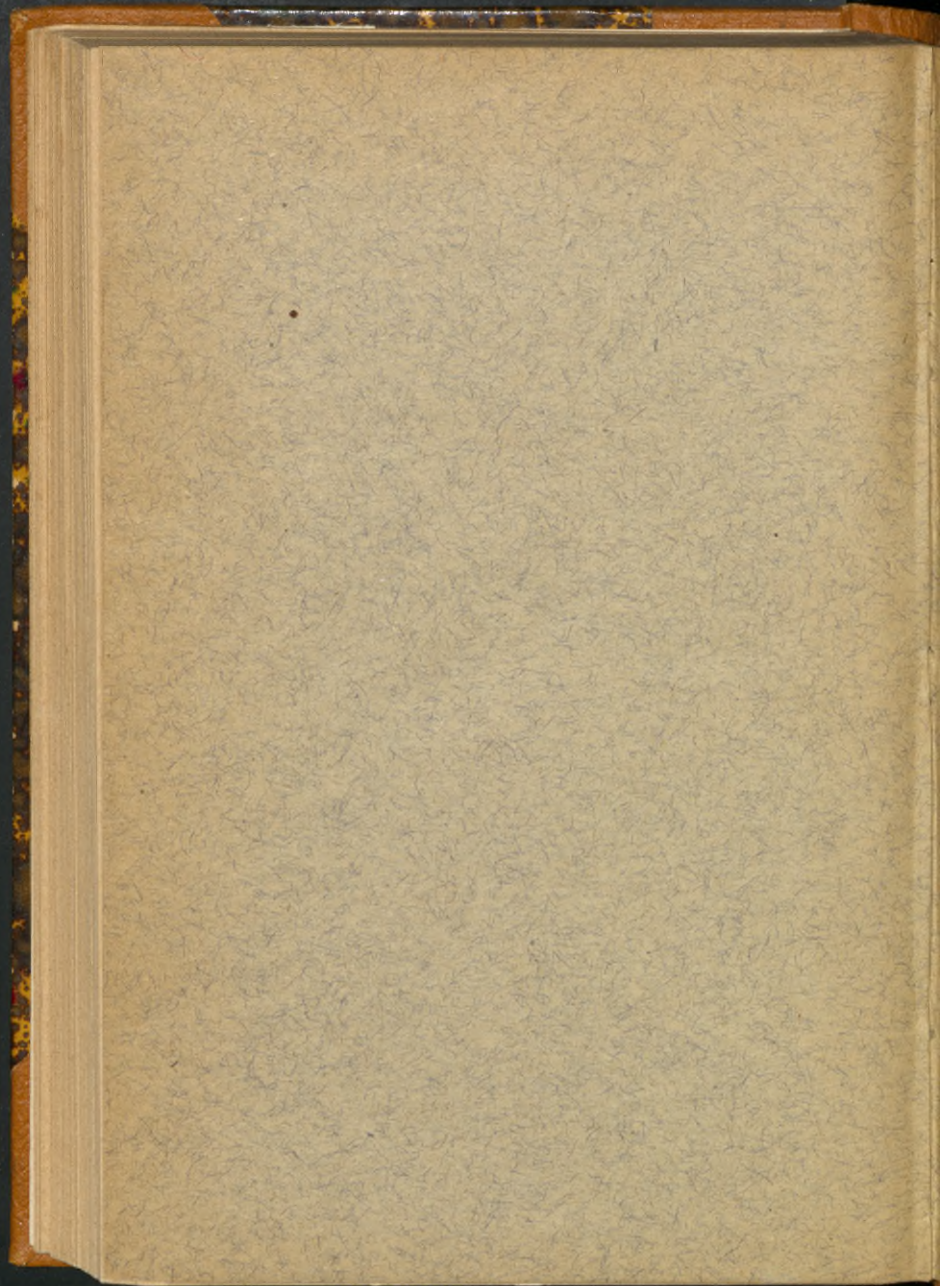
Stockholms Dräktreformförening tillagnade

af *L. Dietrichson*

Professor vid Kristiania Universitet.

Med 23 teckningar. Pris 1: 75.





6000209863



Göteborgs universitetsbibliotek

